

รายงานผลการตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
: สถานีตำรวจและเรือนจำ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕

โดย

คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม
ใน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานผลการตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
: สถานีตำรวจและเรือนจำ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๕

โดย

คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม
ใน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คำนำ

รายงานผลการตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน : สถานีตำรวจและเรือนจำ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๕ เล่มนี้ เป็นรายงานผลการตรวจเยี่ยมของหน่วยรับการตรวจเยี่ยมสถานีตำรวจ และเรือนจำ ประกอบด้วย ๕ พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๒ จังหวัดชลบุรี พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๔ จังหวัดขอนแก่น พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๖ จังหวัดพิษณุโลก พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๗ จังหวัดราชบุรี และพื้นที่ ตำรวจภูธร ภาค ๘ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรมได้ไปตรวจเยี่ยม ระหว่างวันที่ ๒๑ มีนาคมถึงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๕

ทั้งนี้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔ คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการ ยุติธรรมได้ไปตรวจเยี่ยมในพื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๑, ๓, และ ๕ และได้ดำเนินการสรุปผลไว้แล้ว สำหรับพื้นที่ ตำรวจภูธร ภาค ๙ มีคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจรับผิดชอบอีกส่วนหนึ่ง จึงไม่อยู่ในโครงการตรวจเยี่ยมครั้งนี้

ขอขอบคุณ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิ ในกระบวนการยุติธรรมทุกท่าน ตลอดจนผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของหน่วยที่ได้ไปตรวจเยี่ยม ข้างต้น ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการตรวจเยี่ยมครั้งนี้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานผลการตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน : สถานี ตำรวจและเรือนจำ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๕ เล่มนี้ จะเป็นข้อมูลสะท้อนการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชน และนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ตามที่ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อไป

คณะอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มีนาคม ๒๕๕๖

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร.....	ก
รายงานผลการตรวจเยี่ยม.....	ด
ก. สถานีตำรวจ	๒
๑. จังหวัดพิษณุโลก	๓
๑.๑ สถานีตำรวจภูธรพรหมพิราม	๓
๑.๒ สถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก	๗
๒. จังหวัดราชบุรี	๑๑
๒.๑ สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี	๑๑
๒.๒ สถานีตำรวจภูธรบ้านโป่ง	๑๕
๓. จังหวัดชลบุรี	๑๘
๓.๑ สถานีตำรวจภูธรบางละมุง	๑๘
๓.๒ สถานีตำรวจภูธรเมืองชลบุรี	๒๑
๔. จังหวัดขอนแก่น	๒๔
๔.๑ สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น	๒๔
๔.๒ สถานีตำรวจภูธรบ้านไผ่	๒๘
๕. จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๓๒
๕.๑ สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี	๓๒
๕.๒ สถานีตำรวจภูธรไชยา	๓๖
บทสรุปของการตรวจเยี่ยมสถานีตำรวจทั้ง ๑๐ แห่ง	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ข. เรือนจำ	๔๓
๑. จังหวัดพิษณุโลก	๔๔
๑.๑ เรือนจำกลางพิษณุโลก	๔๔
๑.๒ เรือนจำจังหวัดพิษณุโลก	๕๑
๑.๓ ทณฑสถานหญิงพิษณุโลก	๕๗
๒. จังหวัดราชบุรี	๖๓
๒.๑ เรือนจำกลางราชบุรี	๖๓
๒.๒ เรือนจำกลางเขาบิน	๖๘
๓. จังหวัดชลบุรี	๗๓
๓.๑ เรือนจำกลางชลบุรี	๗๓
๓.๒ ทณฑสถานหญิงชลบุรี	๗๘
๔. จังหวัดขอนแก่น	๘๓
๔.๑ เรือนจำกลางขอนแก่น	๘๓
๔.๒ ทณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น	๘๗
๕. จังหวัดสุราษฎร์ธานี	๙๓
๕.๑ เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี	๙๓
บทสรุปของการตรวจเยี่ยมเรือนจำทั้ง ๑๐ แห่ง	๙๘

บทสรุป

สำหรับผู้บริหาร

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน : สถานีตำรวจ และ เรือนจำ มีวัตถุประสงค์เพื่อรับทราบสภาพและข้อเท็จจริงของสถานคุมขังสำหรับใช้เป็นข้อมูลจัดทำ ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมราชทัณฑ์ ซึ่งใน ปีงบประมาณ ๒๕๕๕ ได้แบ่งการตรวจเยี่ยมเป็น ๕ พื้นที่ ประกอบด้วย

พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๒ จังหวัดชลบุรี

พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๔ จังหวัดขอนแก่น

พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๖ จังหวัดพิษณุโลก

พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๗ จังหวัดราชบุรี

พื้นที่ตำรวจภูธร ภาค ๘ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อนึ่ง สำหรับตำรวจภูธร ภาค ๑ , ๓ และ ๕ ได้จัดทำ การตรวจเยี่ยมเสร็จสิ้นแล้ว ใน ปีงบประมาณ ๒๕๕๔ และได้ดำเนินการสรุปผลไว้แล้ว ส่วนตำรวจภูธรภาค ๙ มีคณะอนุกรรมการ เฉพาะกิจรับผิดชอบโดยเฉพาะอีกส่วนหนึ่ง จึงไม่อยู่ในโครงการตรวจเยี่ยมครั้งนี้

ผลการตรวจเยี่ยม สรุปได้ ดังนี้

๑. หน่วยรับการตรวจเยี่ยม ประกอบด้วย

สถานีตำรวจและเรือนจำ ในจังหวัดชลบุรี ขอนแก่น พิษณุโลก ราชบุรี และสุราษฎร์ ธานี รวม สถานีตำรวจ ๑๐ แห่ง และเรือนจำ ๑๐ แห่ง ดังรายละเอียดในตารางที่ ๑ และ ๒

ตารางที่ ๑ หน่วยรับการตรวจเยี่ยม : สถานีตำรวจ

สถานีตำรวจ				
ตำรวจภูธร ภาค ๒ จังหวัดชลบุรี	ตำรวจภูธร ภาค ๔ จังหวัดขอนแก่น	ตำรวจภูธร ภาค ๖ จังหวัดพิษณุโลก	ตำรวจภูธร ภาค ๗ จังหวัดราชบุรี	ตำรวจภูธร ภาค ๘ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๑. สถานีตำรวจ ภูธรเมืองชลบุรี ๒. สถานีตำรวจภูธร บางละมุง	๑. สถานีตำรวจภูธร เมืองขอนแก่น ๒. สถานีตำรวจ ภูธร บ้านไผ่	๑. สถานีตำรวจภูธร เมืองพิษณุโลก ๒. สถานีตำรวจ ภูธร พรหมพิราม	๑. สถานี ตำรวจภูธร เมืองราชบุรี ๒. สถานีตำรวจภูธร บ้านโป่ง	๑. สถานีตำรวจภูธร เมืองสุราษฎร์ธานี ๒. สถานีตำรวจภูธร ไชยา

ตารางที่ ๒ หน่วยรับการตรวจเยี่ยม : เรือนจำ

เรือนจำ				
เรือนจำ ภาค ๒ จังหวัดชลบุรี	เรือนจำ ภาค ๔ จังหวัดขอนแก่น	เรือนจำ ภาค ๖ จังหวัดพิษณุโลก	เรือนจำ ภาค ๗ จังหวัดราชบุรี	เรือนจำ ภาค ๘ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๑. เรือนจำกลาง ชลบุรี ๒. ทณฑสถานหญิง ชลบุรี	๑. เรือนจำกลาง ขอนแก่น ๒. ทณฑสถานบำบัด พิเศษขอนแก่น	๑. เรือนจำกลาง พิษณุโลก ๒. เรือนจำจังหวัด พิษณุโลก ๓. ทณฑสถานหญิง พิษณุโลก	๑. เรือนจำกลาง เขาบิน ๒. เรือนจำกลาง ราชบุรี	๑. เรือนจำกลาง สุราษฎร์ธานี

๒. วิธีการตรวจเยี่ยม แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ

๒.๑ การฟังบรรยายสรุปและสอบถามจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถานีดำรวจและเรือนจำ เป้าหมาย (ยกเว้นสถานีดำรวจภูธรเมืองชลบุรีซึ่งไม่มีการจัดเตรียมการบรรยายสรุป คณะตรวจเยี่ยมจึงใช้วิธีการซักถามเจ้าหน้าที่จากแบบสำรวจที่จัดเตรียมไป)

๒.๒ การสำรวจสถานที่ (ยกเว้น สถานีดำรวจภูธรเมืองราชบุรีซึ่งตัวสถานียู่ระหว่างการก่อสร้างใหม่ คณะตรวจเยี่ยมใช้วิธีการฟังบรรยายสรุปและสอบถามการปฏิบัติจากหัวหน้าสถานีและเจ้าหน้าที่ ดำรวจผู้ปฏิบัติ)

๒.๒.๑ ประเด็นที่ตรวจเยี่ยมของสถานีดำรวจ แบ่งเป็น

๒.๒.๑.๑ ด้านกายภาพ

๒.๒.๑.๒ ด้านกระบวนการสอบสวน

๒.๒.๑.๓ ด้านการคุ้มครองสิทธิอื่น ๆ

๒.๒.๒ ประเด็นที่ตรวจเยี่ยมเรือนจำ แบ่งเป็น

๒.๒.๒.๑ ด้านกายภาพ

๒.๒.๒.๒ ด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

๒.๒.๒.๓ ด้านการคุ้มครองสิทธิอื่น ๆ

๓. ผลการตรวจเยี่ยม

๓.๑ สถานีดำรวจ

๓.๑.๑ ด้านกายภาพ

๓.๑.๑.๑ สถานีดำรวจส่วนใหญ่ได้ปรับปรุงอาคารสถานที่เชิงกายภาพให้ สอดคล้องตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การจัดให้มีห้องพบทนาย ห้องชี้ตัวผู้ต้องหา การแยก ห้องควบคุมตัวหญิงและชาย เด็ก และผู้ใหญ่ โดยมีโครงการพัฒนาสถานีดำรวจเพื่อประชาชน เป็น กรอบและแนวทางปฏิบัติ

๓.๑.๑.๒ สถานีดำรวจทุกแห่งได้จัดให้มีห้องสอบสวนเด็ก แต่ในทางปฏิบัติ ของการสอบสวนเด็กตาม ป.วิ อาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๐) สถานี

ตำรวจทุกแห่งไม่ว่าจะอยู่ต่างอำเภอหรือในตัวจังหวัด เช่น สภ.พรหมพิราม สภ.ไชยา และ สภ.บ้านโป่ง สภ.เมืองขอนแก่น สภ.เมืองพิษณุโลก ไม่ได้ใช้ห้องดังกล่าวเป็นสถานที่สอบสวนเด็ก แต่จะไปสอบสวนที่สำนักงานอัยการจังหวัด โดยจะกำหนดวัน เวลาไว้เพื่อร่วมสอบสวนกับหน่วยงานอัยการ และสหวิชาชีพ

๓.๑.๑.๓ อาคารสถานที่ตำรวจบางแห่งอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างตัวสถานที่ใหม่และอยู่ในระหว่างปรับปรุงสถานที่ (สภ.เมืองราชบุรีและสภ.เมืองสุราษฎร์ธานี พบว่าความคืบหน้าในการดำเนินการก่อสร้างมีความล่าช้า) แต่อาคารสถานที่เดิมหรือสถานที่ตั้งชั่วคราว ก็ได้มีการจัดห้องต่างๆให้เป็นไปตามแนวทางในข้อ ๓.๑.๑.๑

๓.๑.๒ ด้านกระบวนการสอบสวน

๓.๑.๒.๑ สถานีตำรวจทุกแห่งได้ปฏิบัติตามนโยบายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชน (โรงพักเพื่อประชาชน) โดยบางแห่งมีจุดบริการ One stop service ด้านงานบริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

๓.๑.๒.๒ สถานีตำรวจส่วนใหญ่มีจำนวนพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะสถานีตำรวจที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง เนื่องจากประชากรมีจำนวนมากทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

๓.๑.๒.๓ สถานีตำรวจส่วนใหญ่ไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง เว้นแต่ สภ.เมืองชลบุรี และสภ.เมืองสุราษฎร์ธานี ที่มีพนักงานสอบสวนหญิง

๓.๑.๒.๔ มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ตามคำสั่งของกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๗ กำหนดระยะเวลาให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นน้อยเกินไป และผู้มีอำนาจขยายระยะเวลาการสอบสวนควรกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าสถานีตำรวจ

๓.๑.๒.๕ ทุกสถานีตำรวจได้ปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาตาม ป. วิ อาญา มาตรา ๗/๑, มาตรา ๑๓๔/๑-๔

๓.๑.๒.๖ การนัดพยานมาสอบสวนพบว่าบางแห่งไม่มีสมุดควบคุมหมายเรียกพยาน

๓.๑.๒.๗ สถานีตำรวจเป้าหมาย ได้จัดทำป้ายอธิบายขั้นตอนการให้บริการไว้ เช่น การรับแจ้งความ การขอล้อยตัวชั่วคราว ซึ่งระยะเวลารับแจ้งความหรือการปล่อยตัวชั่วคราวของทุกแห่ง โดยส่วนใหญ่ใช้เวลาการรับแจ้งความหรือการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวไม่เกิน ๑-๓ ชั่วโมง

๓.๑.๓ ด้านการคุ้มครองสิทธิอื่น ๆ

๓.๑.๓.๑ สถานีตำรวจส่วนใหญ่จัดให้มีพนักงานสอบสวนแยกประเภทคดีอาญาทั่วไปและคดีจราจร แต่บางแห่งมิได้แยกเนื่องจากจำนวนคดีไม่มาก

๓.๑.๓.๒ สถานีตำรวจทุกแห่งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้คอยให้บริการผู้มาติดต่องาน

๓.๑.๓.๓ กรณีผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวมีอาการเจ็บป่วย ส่วนใหญ่จะมียาสามัญให้การรักษาเบื้องต้นแต่การที่มีระยะเวลาควบคุมตัวเพียง ๔๘ ชั่วโมง ทำให้ไม่พบปัญหาด้านการรักษาในกรณีเจ็บป่วยร้ายแรงและทุกแห่งมีที่ตั้งหน่วยใกล้กับโรงพยาบาล

๓.๑.๓.๔ การให้ความช่วยเหลือด้านทนายความและที่ปรึกษากฎหมายหลายแห่งมีแนวทางปฏิบัติที่ต่างกันไป กล่าวคือ บางแห่ง มีรายชื่อนายความ โดยร่วมกับสภานายความในพื้นที่บางแห่งใช้วิธีการเรียกทนายที่มีความสนิทสนมคุ้นเคย

๓.๑.๓.๕ ทุกสถานีตำรวจไม่มีล่ามคอยให้คำช่วยเหลือด้านภาษาแก่ชาวต่างชาติ ยกเว้น สภ.บางละมุง และสภ.เมืองสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีล่ามอาสาและล่ามที่ใช้ภาษาประจำถิ่นไว้ให้บริการช่วยเหลือ

๓.๑.๓.๖ การแจ้งผลคดีให้แก่ผู้ต้องหาและผู้เสียหายทราบ สถานีตำรวจส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามระเบียบขั้นตอน ซึ่งมักพบปัญหาในส่วนของการรอผลคดีจากอัยการ และพบว่าบางแห่งไม่มีการแจ้งผลคดี

๓.๑.๓.๗ สถานีตำรวจทุกแห่งไม่มีการแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายจะได้รับตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และไม่จ่ายเงินค่าตอบแทนให้พยาน

ความเห็นประเด็นที่มีผลกระทบต่อด้านสิทธิมนุษยชน สมควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นกรณีเร่งด่วน มีดังนี้

(๑) สถานีตำรวจส่วนใหญ่ด้านกายภาพทั่ว ๆ ไปอยู่ในเกณฑ์ดี เว้นแต่บางแห่ง ห้องควบคุมผู้ต้องหาสะอาดไม่เพียงพอ และภายในห้องมีสภาพทรุดโทรม บางสถานีใช้เป็นที่พักเก็บหีบบัตรเลือกตั้งหรือเก็บสิ่งของ

(๒) สถานีตำรวจบางแห่งไม่แยกห้องน้ำชายหญิงสำหรับประชาชนผู้มาติดต่อ

(๓) สถานีตำรวจบางแห่ง กระจกที่กั้นระหว่างห้องพยานผู้ชี้ตัวและห้องผู้ต้องหา ไม่ช่วยคุ้มครองและไม่ทำให้พยานเกิดความรู้สึกปลอดภัย เพราะผู้ต้องหาสามารถมองเห็นพยานผู้ชี้ตัวได้ ซึ่งเป็นอันตรายต่อพยาน

(๔) สถานีตำรวจบางแห่งเผยแพร่ภาพ/แถลงข่าวการจับกุมโดยไม่ระมัดระวัง ซึ่งเป็นการประจานผู้ต้องหา

(๕) ควรใช้งานห้องสอบสวนเด็กที่จัดทำไว้ ให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่างบประมาณ

(๖) ห้องสอบสวนเด็กส่วนใหญ่ ไม่สอดคล้องตามมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ ควรแบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งสำหรับเด็กและนักจิตวิทยา อีกส่วนหนึ่งสำหรับพนักงานสอบสวน

(๗) สถานีตำรวจส่วนใหญ่ไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง ทำหน้าที่สอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนหญิงเป็นผู้ทำการสอบสวน แต่ในทางปฏิบัติจะใช้วิธีการให้ผู้เสียหายลงลายมือชื่อยินยอมให้พนักงานสอบสวนชายทำการสอบสวนแทน ซึ่งเป็นการให้ความยินยอมโดยมิได้สมัครใจ

(๘) นอกจากการแจ้งสิทธิตาม ป.วิ อาญา ควรต้องแจ้งให้ทราบถึงสิทธิด้านอื่นๆ และวิธีการไปใช้สิทธิเหล่านั้นแก่ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และประชาชนผู้เกี่ยวข้องให้ทราบถึงวิธีการขั้นตอนตลอดจนระยะเวลาการใช้สิทธิเหล่านั้นด้วย

(๙) สถานีดำรงทุกแห่งยังไม่มีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นต่ำกว่าสัญญาบัตร

(๑๐) ควรเพิ่มพนักงานสอบสวนให้สอดคล้องกับปริมาณงานคดี

(๑๑) ควรพิจารณาทบทวน คำสั่งกรมตำรวจ ที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๗ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

(๑๒) จัดให้มีการจ่ายเงินค่าตอบแทนพยาน ตามที่กฎหมายกำหนด

๓.๒ เรือนจำ

๓.๒.๑ ด้านกายภาพ

๓.๒.๑.๑ เรือนจำทุกแห่งได้มีการปรับปรุงสภาพอาคารสถานที่ที่เป็นไปตามมาตรฐานเรือนจำตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ อันสอดคล้องกับมาตรการคุ้มครองสิทธิหลายประการ เช่น มีช่องทางการร้องเรียน ห้องเยี่ยม ห้องปฐมพยาบาล ห้องฝึกอบรม สถานที่ฝึกอบรม

๓.๒.๑.๒ เรือนจำบางแห่งมีสภาพเก่าและคับแคบเนื่องจากมีอายุการใช้งานมานาน เป็นข้อจำกัดในการใช้งาน เช่น ทันตสถานหญิงชลบุรี ซึ่งเดิมเป็นที่ตั้งของเรือนจำกลางชลบุรี ซึ่งก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๘๑

๓.๒.๑.๓ ประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำทุกแห่งขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ต้องขัง ซึ่งหากมีผู้ต้องขังเกินความจุเป็นจำนวนมากก็จะทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังและการใช้สถานที่ในแต่ละส่วนมีปัญหา เช่น ห้องคุมขัง ระบบสาธารณสุขปโภค สุขภาพอนามัย ระบบการกำจัดของเสียทั้งน้ำเสีย และขยะ

๓.๒.๑.๔ จากผลของความแออัดในข้อ ๓.๒.๑.๓ ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องรับภาระเกินกว่ามาตรฐาน เกิดความต้อกรวดร้า และเสี่ยงภัย

๓.๒.๒ ด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

๓.๒.๒.๑ เรือนจำทุกแห่งมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังตาม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยเรือนจำส่วนใหญ่มีการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังโดยวิธีแยกขัง ขังเดี่ยว และการตีตรวน

๓.๒.๒.๒ ผู้ต้องขังมีสิทธิร้องเรียน ร้องทุกข์ ได้ตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทย ออกตามความใน มาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ หมวด ๖ ข้อ ๑๒๐ - ข้อ ๑๒๖

๓.๒.๒.๓ ด้านสุขอนามัยพบว่าทุกเรือนจำจัดหาอาหารที่ได้มาตรฐานด้านโภชนาการ มีระบบการจัดการด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์

๓.๒.๒.๔ ด้านการรักษาพยาบาลพบว่าเรือนจำส่วนใหญ่ขาดแคลนแพทย์ และพยาบาลประจำเรือนจำมีไม่เพียงพอ สถานที่ไม่เอื้ออำนวยกับการแยกผู้ป่วยโรคติดต่อ เช่น วัณโรค หรือโรคผิวหนัง เป็นต้น

๓.๒.๒.๕ เรือนจำหลายแห่งขาดบุคลากรด้านจิตเวช หรือนักจิตวิทยาสำหรับดูแล และให้คำปรึกษาแก่ผู้ต้องขัง

๓.๒.๒.๖ มาตรการป้องกันการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามและยาเสพติดเข้ามาภายในเรือนจำหลายแห่งมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่ต่างกัน ทั้งการงดฝากของเยี่ยม งดรับการฝาก

พัสดุภัณฑ์ แต่บางแห่งอนุญาตให้มีการฝากของเยี่ยมได้ เพื่อลดความตึงเครียดของผู้ต้องขังแม้จะประสบปัญหาความยากลำบากในการตรวจค้นก็ตาม โดยเน้นใช้วิธีการหาข่าวการกระทำผิด และทำการจับกุมตรวจค้นเป็นครั้งคราว

๓.๒.๒.๗ ทณฑสถานหญิงสองแห่งที่ไปตรวจเยี่ยม คือ ทณฑสถานหญิงพิษณุโลก และทณฑสถานหญิงชลบุรี ปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพฯ) ซึ่งมีผลต่อการป้องกันการกระทำทารุณ ทณฑสถานทั้งสองแห่งไม่มีการใช้เครื่องพันธนาการ ขังเดี่ยว และแยกขัง

๓.๒.๒.๘ ด้านการพัฒนาฟื้นฟูพหุคุณนิสัย พบว่าเรือนจำทุกแห่งมีการใช้นักโทษที่มีความประพฤติดีมาเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติงาน เช่น ทำความสะอาดอาคารที่ทำการ การตรวจค้นของเยี่ยม งานประกอบอาหาร ตักอาหาร ช่วยงานสถานพยาบาล เป็นต้น

๓.๒.๒.๙ เรือนจำทุกแห่งมีการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และร่วมกับกรมคุมประพฤติเพื่อติดตามผลภายหลังปล่อย โดยบางแห่ง เช่น เรือนจำกลางพิษณุโลกมีโครงการจ้างงานผู้ต้องขังที่พ้นโทษไปแล้ว

๓.๒.๒.๑๐ เรือนจำทุกแห่งต้องบริหารงานภายใต้ข้อจำกัดด้านความแออัดและความไม่มั่นคงแข็งแรงของสถานที่ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และขาดแคลนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่

๓.๒.๓ ด้านการคุ้มครองสิทธิอื่น ๆ

๓.๒.๓.๑ เรือนจำบางแห่ง มีสถานพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพประจำ เพื่อให้การดูแลสุขภาพผู้ต้องขังที่เจ็บป่วย มีแพทย์จากภายนอกมาช่วยตรวจรักษาโรคทั่วไปและทันตกรรมอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง แต่เรือนจำบางแห่งไม่มีแพทย์ หรือทันตแพทย์ ทำหน้าที่ดังกล่าว

๓.๒.๓.๒ เรือนจำส่วนใหญ่มีสภาพแออัด ไม่สามารถจัดประเภทสถานที่ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และนักโทษเด็ดขาด แยกให้อยู่คนละส่วนอย่างชัดเจน

๓.๒.๓.๓ เรือนจำทุกแห่ง รวมถึงสถานกักขัง สถานที่ควบคุมตัวเพื่อการตรวจพิสูจน์ อนุญาตให้ญาติเข้าเยี่ยมได้ทั้งระบบปกติ และการเยี่ยมญาติแบบใกล้ชิด เพื่อผ่อนคลายความเครียด และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ต้องขัง

๓.๒.๓.๔ เรือนจำทุกแห่งมีระบบให้การศึกษา และฝึกอาชีพแก่ผู้ต้องขัง ตั้งแต่ระดับไม่รู้หนังสือถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งสายสามัญและสายวิชาชีพ แต่เรือนจำบางแห่งมีผู้ต้องขังจำนวนมาก จนล้นสถานที่ของการศึกษา และสถานที่ฝึกอาชีพ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทั่วถึงอย่างแท้จริง

๓.๒.๓.๕ เรือนจำทุกแห่งมีการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังทั้งระยะสั้น และระยะยาว รวมไปถึงการจ้างแรงงานจากหน่วยงานภายนอก มีสวัสดิการผู้ต้องขัง และเงินปันผลให้แก่ผู้ต้องขังจากการทำงาน ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามมาตรฐานของเรือนจำ

๓.๒.๓.๖ ผู้ต้องขังของเรือนจำบางแห่งที่ออกไปทำงานภายนอก เช่น ลอกท่อระบายน้ำ ทำความสะอาดสถานที่ หรือการฝึกวิชาชีพบางประเภท มักจะใช้ช่องโอกาสนี้ซุกซ่อนยาเสพติด และสิ่งของต้องห้าม ลักลอบนำเข้ามาในเรือนจำ

ความเห็นประเด็นที่มีผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน สมควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นกรณีเร่งด่วน มีดังนี้

(๑) เรือนจำส่วนใหญ่ไม่มีบริการให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือด้านจิตเวช มีเรือนจำบางแห่งเท่านั้นที่มีนักจิตวิทยาประจำ กรมราชทัณฑ์ควรเร่งรีบแก้ไขปัญหานี้เร่งด่วน โดยให้มีจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา ทำหน้าที่ดังกล่าวให้ครบทุกเรือนจำ

(๒) เรือนจำบางแห่งที่ใช้เรือนจำเป็นสถานที่กักขังผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับ แม้จะแบ่งเขตติดป้ายเป็นสถานที่กักขัง แต่ในความเป็นจริงก็ยังอยู่ในรั้วกำแพง และพื้นที่เดียวกันของเรือนจำ และอยู่ภายใต้ระบบการบริหารจัดการเดียวกัน ซึ่งเป็นการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ กติการะหว่างประเทศ และกฎหมาย ควรรีบแก้ไขปัญหานี้โดยเร่งด่วน

(๓) เรือนจำบางแห่งใช้วิธีการลงโทษ หรือมีข้อปฏิบัติต่อผู้ต้องขังซึ่งมีลักษณะเป็นการเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ เช่น เจ้าหน้าที่ผู้คุมสามารถใช้กำลัง บังคับ ชูเชื้อ หากผู้ต้องขังไม่เชื่อฟัง หรือมีโอกาสสัมผัสถูกตัวผู้ต้องขัง อันอาจเป็นเหตุให้เกิดการกระทบกระทั่ง หรือทำร้ายผู้ต้องขังได้

(๔) เรือนจำบางแห่งมีน้ำดื่ม และน้ำใช้มีความสะอาด ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน เช่น ใช้น้ำบาดาล แม้จะมีเครื่องกรองน้ำ แต่ความสะอาดไม่เพียงพอสำหรับดื่ม เช่น เรือนจำกลางราชบุรี เรือนจำกลางเขาบิน และบางเรือนจำประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เช่น เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี เรือนจำกลางชลบุรี เรือนจำกลางเขาบิน เรือนจำกลางราชบุรี และ ทณฑสถานหญิงชลบุรีสมควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน เพื่อป้องกันปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขังที่จะตามมา

(๕) การงดฝากของเยี่ยมของเรือนจำบางแห่งเพื่อป้องกันสิ่งของต้องห้าม และยาเสพติดที่จะลักลอบส่งเข้าไป การงดดังกล่าวทำให้กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องขังทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงสมควรพิจารณาแยกแยะ และแก้ไข เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด

(๖) เรือนจำที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองมาก เช่น เรือนจำกลางราชบุรี เรือนจำกลางเขาบิน เรือนจำกลางเชียงใหม่ ทณฑสถาน ฯ เขาพริก เรือนจำกลางคลองไผ่ ทณฑสถานหญิงนครราชสีมา ฯลฯ มีปัญหาในเรื่องการติดต่อประสานงาน และการเดินทางทั้งของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และญาติผู้ต้องขัง จึงควรจัดให้มีบริการรถรับส่งสาธารณะ โดยคิดค่าบริการที่เหมาะสมและประหยัด เพื่อการประหยัดและความสะดวกของผู้ที่จะเดินทาง

(๗) เรือนจำบางแห่งตั้งอยู่ในใจกลางเมือง เช่น เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี อยู่ติดกับอาคารร้านค้าของเอกชน และสถาบันการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาการแออัดทางด้านจราจร และการรักษาความปลอดภัยในเรื่องการขว้างปาสิ่งของต้องห้ามเข้ามาในเรือนจำ จึงควรมีการพิจารณาจัดหาสถานที่ตั้งแห่งใหม่ ให้มีความเหมาะสมทั้งในด้านความมั่นคงแข็งแรง ด้านความแออัดภายในเรือนจำ

(๘) เรือนจำหลายแห่ง ยกเว้นทณฑสถานหญิงพิษณุโลกและทณฑสถานหญิงชลบุรี ประสบปัญหาเรื่องการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในเรือนจำ พบว่าบางแห่ง เจ้าหน้าที่เรือนจำมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยโดยได้รับผลประโยชน์จำนวนมากจากผู้ต้องขังเป็นการตอบแทน จึงสมควรเร่งพิจารณาป้องกันและแก้ไขให้ได้ผลอย่างจริงจัง เช่น การแยกเรือนจำสำหรับผู้ต้องโทษยาเสพติดไว้โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสมกับการป้องกันปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดภายในเรือนจำ

(๙) เรือนจำทุกแห่ง ยกเว้นทัณฑสถานหญิงพิษณุโลก มีปัญหาเรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่ สถานที่ และงบประมาณไม่เพียงพอต่อการควบคุมดูแลและฟื้นฟูแก้ไขผู้ต้องขังซึ่งมีปริมาณมากเกินความจุของเรือนจำ ส่งผลให้มีปัญหาการปฏิบัติงานทุกด้านไม่สามารถสนองตอบภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน จึงสมควรมีแผนงานแก้ไขปัญหานี้ในภาพรวมของทุกเรือนจำ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล เป็นกรณีเร่งด่วนตามลำดับความสำคัญ

(๑๐) ควรนำหลักการเรื่องเรือนจำภาคเอกชนมาใช้กับผู้ต้องขังระหว่างคดี ซึ่งจะทำได้สามารถแยกผู้ต้องขังระหว่างคดีออกจากนักโทษเด็ดขาดได้อย่างแท้จริง เป็นไปตามหลักปฏิญญาสากลกติการะหว่างประเทศ ฯ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

๔. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพันธกรณีระหว่างประเทศ

๔.๑ สถานีดำรวจ

๔.๑.๑ พิจารณาทบทวนหลักการ และปรับปรุงแนวทางปฏิบัติของการถามปากคำเด็ก และเยาวชน ซึ่งกำหนดให้การถามปากคำของพนักงานสอบสวนต้องประกอบด้วย นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ พนักงานอัยการ และทนายความ หรือ ผู้ซึ่งเด็กไว้วางใจเข้าฟังการถามปากคำ โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้ถูกถามปากคำ ความพร้อมของสถานที่ถามปากคำ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการถามปากคำ ซึ่งแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันส่วนใหญ่ต้องเดินทางไปถามปากคำ ณ สำนักงานอัยการจังหวัด ทำให้การถามปากคำเกิดความล่าช้า สูญเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีดำรวจที่อยู่ห่างไกล ส่งผลกระทบต่อสิทธิต่าง ๆ เช่น ความรวดเร็วในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยาน

๔.๑.๒ เร่งรัดจัดให้มีพนักงานสอบสวนหญิงทำหน้าที่คดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่ ให้ครอบคลุมโดยเร็ว

๔.๑.๓ จัดให้มีงบประมาณด้านค่าตอบแทนพยานในชั้นสอบสวนให้เพียงพอ และปรับปรุงระเบียบขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินดังกล่าวให้เกิดความสะดวก สามารถจ่ายได้ทันทีเมื่อสอบสวนพยานเสร็จ

๔.๑.๔ จัดให้มีพนักงานสอบสวนอย่างเพียงพอสอดคล้องกับปริมาณงานคดีในแต่ละพื้นที่ และควรมีผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่คดี เพื่อช่วยเหลือพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ

๔.๑.๕ พิจารณาทบทวนคำสั่งกรมตำรวจ ที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๗ เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพโครงสร้างระบบงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบัน

๔.๑.๖ พัฒนา ปรับปรุงกลไกการประสานงานในระดับปฏิบัติ ระหว่าง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เช่น อัยการ ศาล กรมราชทัณฑ์ (เรือนจำ) หน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และความเข้าใจที่ตรงกันในการปฏิบัติงาน

ร่วมกัน โดยยึดหลักสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ทัวถึง และเป็นธรรม ตามที่รัฐธรรมนูญให้การคุ้มครอง

๔.๑.๗ เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์อาชญากรรมในสังคมเพิ่มสูงขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากหลายด้าน การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจตกอยู่ภายใต้ความกดดัน เพราะสังคมคาดหวัง มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณและอัตรากำลัง ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ชุมชน และคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน ส่งเสริมการทำงานของสถานีตำรวจในมิติต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายตำรวจชุมชนให้มีการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาในเชิงรุก

๔.๒ เรือนจำ

๔.๒.๑ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และการจับกุมยาเสพติดมีจำนวนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาโดยตรงต่อกรมราชทัณฑ์ เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และสถานที่ซึ่งใช้คุมขังนั้นไม่สามารถเพิ่มขึ้นตามปริมาณผู้ต้องขังได้ ทำให้เกิดสภาพแออัดในเรือนจำ และมีปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมาก เช่น การลักลอบค้ายาเสพติด การสร้างเครือข่ายและเรียนรู้อาชญากรรมระหว่างผู้ต้องขังยาเสพติด และผู้ต้องขังในคดีทั่วไป โดยเจ้าหน้าที่ผู้คุม ซึ่งต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ต้องขังเหล่านั้นทุกวัน ย่อมมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการกระทำผิดนั้นด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหามาตรการป้องกันปัญหาเหล่านี้ให้ได้ผลอย่างจริงจัง เช่น การคัดแยกผู้ต้องขังคดียาเสพติดรายใหญ่ นำตัวไปคุมขังยังเรือนจำเฉพาะที่ออกแบบพิเศษทั้งอาคารสถานที่ และมีเทคโนโลยีซึ่งป้องกันการลักลอบติดต่อสื่อสาร เพื่อตัดวงจรยาเสพติด ส่วนผู้ต้องขังคดีทั่วไปก็แยกไปอีกส่วนหนึ่ง โดยมีหลักการว่า ต้องแยกผู้ต้องขังในคดีทั่วไปกับผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดออกจากกันในทุกเรือนจำ และที่สำคัญในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขังจะต้องมีเกณฑ์คัดเลือกเป็นพิเศษโดยเฉพาะด้วย

๔.๒.๒ ปัญหาปริมาณผู้ต้องขังเกินความจุของเรือนจำ ทำให้เกิดความแออัดและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการควบคุมดูแลแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัย ตามมาตรฐานพื้นที่นอนต่อคน ปัจจุบันความจุของกรมราชทัณฑ์อยู่ที่ ๒.๒๕ ตารางเมตรต่อคน และความจุเฉลี่ยย้ายอยู่ที่ ๑.๒๐ - ๑.๑๕ ตารางเมตรต่อคน ซึ่งคับแคบ และต่ำกว่ามาตรฐานของกรมราชทัณฑ์ จึงควรพิจารณาขยายอาคารกระบวนการยุติธรรมของประเทศ โดยมุ่งเน้นการหันเหออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion from Criminal Justice Process) ไม่ควรมุ่งใช้วิธีลงโทษผู้กระทำผิดโดยการคุมขังในเรือนจำ แต่ควรเปลี่ยนวิธีการลงโทษโดยจำแนกตามฐานความผิด และพฤติการณ์การกระทำความผิด ใช้เรือนจำเฉพาะสำหรับอาชญากรที่ก่อความไม่ปลอดภัยจริง ๆ เท่านั้น

๔.๒.๓ ปรับปรุงระบบการแยกประเภทและการย้ายผู้ต้องขัง โดยแยกสถานที่กักขังสถานที่ควบคุมผู้รอตรวจพิสูจน์ ผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับ ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ออกจากนักโทษเด็ดขาด เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๔.๒.๔ ให้ความสำคัญกับระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องโทษเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นการพัฒนาผู้ต้องโทษกลับสู่สังคม โดยมีระบบการศึกษา การฝึกวิชาชีพ การอบรมและพัฒนาจิตใจ เป็นต้น

๔.๒.๕ ปรับเปลี่ยนวิธีการดูแลผู้ต้องขังและผู้ต้องโทษที่เจ็บป่วย ระหว่างรักษาตัวที่โรงพยาบาลภายนอก เช่น จัดให้มีห้องสำหรับผู้ป่วยซึ่งมีความมั่นคงแข็งแรง แยกจากห้องผู้ป่วยทั่วไป

ของโรงพยาบาล เพื่อลดภาระของเจ้าหน้าที่ผู้คุมซึ่งมีน้อยอยู่แล้ว รวมไปถึงการใช้เครื่องพันธนาการที่ไม่ประจานผู้ป่วยขณะอยู่ในโรงพยาบาล

๔.๒.๖ จัดให้มีระบบใช้ภาคเอกชนควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี (เรือนจำเอกชน)

๔.๒.๗ ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อรองรับผลผลิตที่ได้จากการฝึกอาชีพของผู้ต้องขัง และเป็นตลาดแรงงานของผู้พ้นโทษเข้าทำงาน เป็นแหล่งรับซื้อและตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผู้ต้องขัง รวมถึงสร้างภาพลักษณ์และมาตรฐานให้สังคมเกิดความเชื่อถือ เข้าใจ ศรัทธาและยอมรับให้ผู้ต้องขังซึ่งพ้นโทษไปแล้วเข้าทำงานด้วย โดยสนับสนุนนโยบายเน้นหนักในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรราชทัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๘ มีระบบสืบเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่เรือนจำมิให้เกิดความจำเจ และสร้างความคุ้นเคยหรืออิทธิพล ในเรือนจำ

๔.๒.๙ พัฒนาระบบและวิธีรับของเยี่ยมผู้ต้องขังเพื่อควบคุมการลักลอบนำยาเสพติด และสิ่งต้องห้ามเข้าเรือนจำ โดยอาจกำหนดห้ามสิ่งของเยี่ยมบางประเภทซึ่งสามารถซุกซ่อนสิ่งผิดกฎหมายได้ง่าย แต่ตรวจค้นยาก และแจ้งข้อกำหนดดังกล่าวให้ญาติ ผู้ต้องขัง และผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า

๔.๒.๑๐ พิจารณาใช้เครื่องพันธนาการอย่างอื่นแทนการใส่โซ่ตรวนในเรือนจำ โดยอาจปรับเปลี่ยนลักษณะของเครื่องพันธนาการชนิดอื่นที่มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน

๔.๒.๑๑ จัดให้มีสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังที่มีอาการทางจิต และประสาท โดยมีบุคลากรด้านจิตเวช หรือจิตแพทย์ ดูแลโดยเฉพาะ หรือจัดส่งไปยังโรงพยาบาลโรคจิต

๔.๒.๑๒ เร่งแก้ไขปัญหাজ้างหน้าที่เรือนจำไม่เพียงพอ มีค่าตอบแทนต่ำ และมีภาวะเสี่ยงภัย จึงควรมีหลักเกณฑ์และคุณสมบัติโดยเฉพาะสอดคล้องกับลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ มีสวัสดิการและค่าตอบแทนที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้เจ้าหน้าที่เพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง เพื่อแก้ไขข้อจำกัดในเรื่องจำนวนบุคลากร

๔.๒.๑๓ จัดให้มีระบบประกันชีวิตของเจ้าหน้าที่เรือนจำที่มีภาวะเสี่ยงภัยจากงานในหน้าที่รับผิดชอบด้วย รวมทั้งพิจารณา เรื่องสิทธิประโยชน์เอื้ออำนวยอย่างอื่น

รายงานผลการตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยง
ต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน: สถานีตำรวจและเรือนจำ
ระหว่างเดือนมีนาคม – เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๕
จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดราชบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

.....

โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน: สถานีตำรวจและเรือนจำ มีเป้าหมายเพื่อรับทราบสภาพ และข้อเท็จจริงของสถานคุมขังสำหรับใช้เป็นข้อมูลจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งสนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายของสามหน่วยงานคือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมราชทัณฑ์

หลักการและกรอบแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ข้อ ๑. การคุ้มครองบุคคลที่อยู่ในสถานคุมขังลักษณะต่างๆ จากการถูกละเมิดสิทธิพื้นฐานและการกระทำทารุณ ซึ่งตามอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไม่มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยศักดิ์ศรี (CAT) อธิบายว่า การทรมาน หมายถึงการกระทำโดยเจตนา ที่ทำให้เกิดความเจ็บปวด หรือทุกข์ทรมานอย่างสาหัส ทางกายหรือจิตใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสนเทศ หรือคำสารภาพจากบุคคลนั้นหรือบุคคลที่สาม ด้วยการลงโทษ ข่มขู่ บังคับขู่เข็ญ บนพื้นฐานการเลือกปฏิบัติ หรือด้วยการยุยง รู้เห็นเป็นใจของเจ้าพนักงานของรัฐหรือบุคคลอื่นที่ปฏิบัติในตำแหน่งงานของรัฐ แต่ไม่รวมความทรมานอันเป็นผลปกติจากการลงโทษที่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ ๒. มาตรา ๓๙ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้การรับรองว่าในคดีอาญาดำเนินการสืบสวนไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ และมาตรา ๔๐ แห่งกฎหมายฉบับเดียวกัน รับรองให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย พยาน มีสิทธิได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามกระบวนการยุติธรรม ได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรม และไม่ให้อัยการที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง มีโอกาสต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ สามารถตรวจสอบหรือทราบพยานหลักฐานตามสมควร ได้รับความช่วยเหลือทางคดีจากทนายความและได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

ข้อ ๓. ผู้ต้องราชทัณฑ์ (ต้องโทษ) คือผู้ที่ได้รับโทษอาญาจากการกระทำความผิดโดยถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการ

ผลการตรวจเยี่ยม

แบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นผลการตรวจเยี่ยมสถานีตำรวจ และส่วนที่สองเป็นผลการตรวจเยี่ยมเรือนจำ แต่ละส่วนประกอบด้วยผลการตรวจเยี่ยมรายหน่วยตรวจเยี่ยมใน ๕ จังหวัด คือ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดราชบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ พร้อมสิ่งที่พบ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายตามหลักและแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน

สถานีตำรวจ

ก. สถานีตำรวจ

การตรวจเยี่ยมสถานีตำรวจภายใต้โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน: สถานีตำรวจและเรือนจำ ในระหว่างเดือนมีนาคม – กรกฎาคม ๒๕๕๕ มีสถานีตำรวจเป้าหมาย ๑๐ แห่ง จาก ๕ จังหวัด ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ หน่วยรับการตรวจเยี่ยม : สถานีตำรวจ

วัน เดือน ปี	จังหวัด	สถานีตำรวจเป้าหมาย
๒๑ – ๒๒ มี.ค. ๒๕๕๕	พิษณุโลก	๑. สถานีตำรวจภูธรพรหมพิราม
		๒. สถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก
๑๘ – ๑๙ เม.ย. ๒๕๕๕	ราชบุรี	๓. สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี
		๔. สถานีตำรวจภูธรบ้านโป่ง
๒ – ๓ พ.ค. ๒๕๕๕	ชลบุรี	๕. สถานีตำรวจภูธรบางละมุง
		๖. สถานีตำรวจภูธรเมืองชลบุรี
๒๐ – ๒๑ มิ.ย. ๒๕๕๕	ขอนแก่น	๗. สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น
		๘. สถานีตำรวจภูธรบ้านไผ่
๑๘ – ๑๙ ก.ค. ๒๕๕๕	สุราษฎร์ธานี	๙. สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี
		๑๐. สถานีตำรวจภูธรไชยา

ตำราวจนุทธ ภาค ๒

จังหวัดพิษณุโลก

ระหว่างวันที่

๒๑ - ๒๒ มี.ค. ๒๕๕๕

๑. จังหวัดพิษณุโลก

๑.๑ สถานีตำรวจภูธรพรหมพิราม (วันที่ ๒๑ มี.ค. ๒๕๕๕)

๑.๑.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๑.๑.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับนี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีเหตุหรือมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลายามิตร เน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๑.๑.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๑.๑.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของ สภ. พรหมพิราม

๑.๑.๔.๑ สภ.พรหมพิราม ตั้งอยู่เลขที่ ๑๗๕ ม.๑๒ ต.พรหมพิราม อ.พรหมพิราม จ.พิษณุโลก มีพื้นที่รับผิดชอบ ๑๑ ตำบล ๒ เทศบาลรวมประชากร ๘๒,๗๗๓ คน(ข้อมูล วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕) สภาพพื้นที่รับผิดชอบค่อนข้างสงบเรียบร้อย ไม่มีการก่อคดีร้ายแรง ขณะนี้มีอัตราค่าจ้าง ๑๒๖ นาย โดยเป็นชั้นประทวน ๑๑๒ นาย ชั้นสัญญาบัตร ๑๔ นายในจำนวนนี้แบ่งเป็นพนักงานสอบสวน ๔ นาย (สบ. ๒ จำนวน ๑ นายและสบ.๓ จำนวน ๓ นาย)

๑.๑.๔.๒ สถิติคดีเมื่อเทียบสัดส่วนกับพนักงานสอบสวนอยู่ที่ ๗๐ คดี ต่อคนต่อปี(ปฏิบัติหน้าที่ได้เพียง ๓ นายโดยอัตราอนุญาต ของพนักงานสอบสวน สภ.พรหมพิราม คือ ๗ นาย) และยังไม่พบปัญหาด้านภาระงานในการรับผิดชอบคดี เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นคดีทำร้ายร่างกายทั่วไป และคดีเอกสารหาย

๑.๑.๔.๓ สภ.พรหมพิรามให้ความสำคัญกับกระบวนการชุมชนสัมพันธ์ เนื่องจากเชื่อว่าการป้องกันที่ต้นเหตุโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและความเข้าอกเข้าใจกัน ชุมชนจะสามารถช่วยลดการเกิดปัญหาอาชญากรรมได้ ที่ผ่านมาได้จัดให้มีโครงการ ๑ ตำรวจ ๑ หมู่บ้าน ๑ ตำรวจ ๑ ชั้นเรียน เพื่อให้ตำรวจ ชุมชน โรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแลสอดส่องพฤติกรรมและเป็นการสร้างเกราะป้องกันให้คนในชุมชน

๑.๑.๕ ข้อมูลที่ได้ทราบจากการบรรยายสรุปของผู้กำกับการ การตอบข้อซักถาม และการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ สถานีตำรวจพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กายภาพ	- ภาพรวมอยู่ในกรอบมาตรฐาน ของโครงการพัฒนาสถานีตำรวจเพื่อประชาชน - มีการจัดห้องสอบสวนเด็ก ห้องพบพยายความ แต่พบว่าทั้งสองห้องไม่มีการใช้งานเนื่องจากเด็กต้องนำไปสอบร่วมกับสหวิชาชีพในตัวจังหวัด และห้องพบพยายมักไปใช้ห้องพนักงานสอบสวนแทนเนื่องจากสะดวกสบายกว่า - มีการแยกห้องซึ่งผู้หญิงและผู้ชาย โดยพบว่าอยู่ติดกัน และมีการแยกห้องซึ่งเด็กด้วย ห้องซึ่งทั้งหมดและห้องส้วมในห้องซึ่งยังดูสะอาด เนื่องจากขณะตรวจเยี่ยม ยังไม่มีผู้ต้องขัง - ห้องนำหญิงมีข้อจำกัดทุกชั้นบางชั้นพบว่าไม่สามารถใช้งานได้	- ห้องควบคุมตัวผู้ต้องขังในโรงพักทั้งหมดไม่มีหลอดไฟส่องสว่าง - กระงกในห้องพักผู้ต้องหายังไม่ใช้แบบ one way เป็นเพียงกระงกสี่ขาซึ่งผู้ต้องหาและผู้เสียหายสามารถมองเห็นหน้ากันได้	- ปรับปรุงห้องน้ำให้สามารถใช้งานได้ และทำความสะอาดอยู่เสมอ - ควรปรับห้องซึ่งตัวผู้ต้องหาให้ความรู้สึกเป็นมิตรและคุ้มครองพยานผู้ชี้ตัว เช่น ใช้กระจกเห็นได้ทางเดียว	

ตารางที่ ๒ สถานีตำรวจพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กระบวนการสอบสวน	- เนื่องจากเป็นโรงพักระดับอำเภอจึงไม่มีปริมาณคดีมาก ส่งผลให้ไม่มีปัญหาเรื่องความล่าช้าในการรับแจ้งเรื่องร้องทุกข์กล่าวโทษ - แจ้งสิทธิแก่ผู้กล่าวหาในทุกชั้นทั้งชั้นจับกุมและสอบสวน โดยชั้นการจับกุมแจ้งโดยให้ลงชื่อในใบสำเนาการจับกุม ทั้งนี้หากผู้เสียหายต้องการหมายก็มีให้บริการโดยใช้บริการหมายซึ่งมีความคุ้นเคยกันดีกับเจ้าหน้าที่ - ไม่พบใบนัดหมายพยานและสมุดควบคุมหมายพยาน และเจ้าหน้าที่มีก้นัดหมายพยานโดยการบอกปากเปล่า - มีตารางแสดงขั้นตอนการปล่อยตัวชั่วคราวให้ประชาชนทราบโดยชัดเจน - มีการแจ้งข้อมูลแก่ญาติ หรือบุคคลที่ผู้ต้องหาไว้วางใจทันที โดยมีการประสานอยู่ตลอด ทั้ง ทางโทรศัพท์และเอกสาร	- การสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งจำเป็นต้องใช้สหวิชาชีพ ร่วมสอบสวน และทำการสอบสวนที่สำนักงานอัยการในตัวจังหวัด เป็นปัญหากับโรงพักต่างอำเภอ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทาง และบางครั้งเกิดความไม่พร้อมของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นที่เข้าร่วมสอบ ทำให้เกิดความล่าช้าเป็นอย่างมาก - การแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนไม่มีปัญหา แต่ในชั้นจับกุมอาจเกิดปัญหาขึ้นได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ - การไม่มีสมุดควบคุมหมายเรียกพยานอย่างเป็นระบบ จะทำให้การตรวจ สอบ ติดตาม ประสานงาน เกิดความล่าช้า	- ประสานในระดับนโยบายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตั้งจุดสอบสวนเด็กกระจ่ายออกไปในต่างอำเภอ ทำให้เกิดความสะดวกในการเดินทาง ลดปัญหาความล่าช้าในการสอบสวน - จัดทำสมุดควบคุมหมายเรียกพยานแต่ละประเภทอย่างรู้ ความเข้าใจในเรื่องอบรมให้ความรู้ และขั้นตอนการของสิทธิผู้ต้องหา ให้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่ถูกต้องให้แก่เจ้าหน้าที่ทราบอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยที่เป็นหน่วยปฏิบัติงานจับกุม เพื่อลดปัญหาการละเมิดสิทธิและการถูกร้องเรียนในภายหลัง - กระบวนการสอบสวนต้องทำอย่างถูกต้องและรวดเร็วเพื่อให้หลักฐานมีความน่าเชื่อถือในชั้นพิจารณาคดี	

ตารางที่ ๒ สถานีตำรวจพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
การคุ้มครองสิทธิอื่นๆ	- มีอาสาสมัครประจำบ้านให้บริการแก่ผู้ต้องหาเบื้องต้น และเนื่องจากโรงพยาบาลเพียงสองร้อยเมตร จึงไม่มีปัญหาเรื่องการรักษาพยาบาลสำหรับผู้ต้องหาเจ็บป่วย - มีหมายให้บริการหากผู้ต้องหาต้องการ โดยมีค่าใช้จ่ายหน้าที่ความคุ้มค่ากับเจ้าหน้าที่มีความตั้งใจแก่ผู้ต้องหาทั้งทางโทรศัพท์ เอกสาร และด้วยตนเอง - มีจุดแยกบริการคดีอาญาและคดีทั่วไปเพื่อความรวดเร็วในการรับแจ้ง - มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควรสำหรับประชาชนผู้มาติดต่อ เช่นทีวี น้ำดื่ม หนังสือพิมพ์และมี การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ต่างๆไว้ตามจุดต่างๆในสถานี	- ยาสาสมัครประจำบ้านควรจัดเก็บไว้ในที่ ๆมองเห็นง่าย และปลอดภัยและต้องตรงจอสอบวันหมดอายุอยู่เสมอ - การใช้หมายอาสารัฐมีความคุ้มค่ากับเจ้าหน้าที่อาจสร้างความลำบากใจแก่ผู้ต้องหา - เมื่อทราบผลคดีเจ้าหน้าที่ควรต้องรีบแจ้งให้ญาติของผู้ต้องหาทราบโดยเฉพาะในรายที่ยากจนควรต้องอำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่	- แม้จะไม่มี ปัญหา เรื่อง การ รักษาพยาบาลผู้ต้องหาเบื้องต้นแต่ก็ควรประสานกับโรงพยาบาลอยู่เสมอเพื่อเมื่อเกิดเหตุการณจะได้มีการปฏิบัติอย่างถูกต้องและไม่เป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหา - ต้องประสานกับอัยการอยู่เสมอเพื่อจะได้ทราบผลดีและแจ้งให้ญาติผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาทราบทันทีจัดทำบัญชีหมายอาสารัฐอย่างเป็นระบบให้ผู้ประชาชน ผู้ต้องหาได้รับทราบด้วย	- ตำรวจพร้อมทำงานภายใต้ทรัพยากรอันจำกัด แต่หากต้องการให้การดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพดังที่คาดหวังไว้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรตั้งเป็นระเบียบภายในเพื่อความสะดวกงบประมาณในการเบิกจ่ายงบประมาณด้วย - ปัจจุบันการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเองก็สุ่มเสี่ยงที่จะถูกละเมิดเช่นกัน บ่อยครั้งที่ตำรวจตกเป็นผู้ถูกระงับ แต่กลับไม่ได้รับการปกป้องจากสังคมเท่าที่ควร

๑.๒. สถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก (วันที่ ๒๒ มี.ค. ๕๕)

๑.๒.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. อธิบายถึงเกณฑ์การเลือกสถานีตำรวจเป้าหมายว่า เริ่มจากเลือกจังหวัดเป้าหมายซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของตำรวจภูธรภาค แล้วจึงเลือกสถานีตำรวจเป้าหมายซึ่งแต่ละจังหวัดประกอบด้วยสถานีขนาดใหญ่และสถานีขนาดเล็กลงมา จำนวน ๒ สถานีตำรวจ จากการสังเกตทั่วไป เห็นว่า สภ. เมืองพิษณุโลก จัดโครงสร้างหน่วยงานและสถานที่ทำงานที่ได้มาตรฐานของ สตช. และสะดวกต่อการให้บริการประชาชน สอดคล้องกับการเป็นโรงพักเพื่อประชาชน สำหรับวัตถุประสงค์ของการตรวจเยี่ยมวันนี้ คือเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการทำงาน และการปรับกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญา CAT

๑.๒.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับนี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลายามิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๑.๒.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด่านตรวจคนเข้าเมือง สถานีพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๑.๒.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของ สภ.เมืองพิษณุโลก

๑.๒.๔.๑ พื้นที่รับผิดชอบ ๗๕๘.๘๐ ตารางกิโลเมตร เฉลี่ยตำรวจ ๑ นาย ต่อพื้นที่ ๑.๗๖ ตารางกิโลเมตร มีประชากรรวม ๒๖๐,๗๓๖ คน เฉลี่ยตำรวจ ๑ นายต่อประชากร ๖๐๗ คน อัตรากำลัง ปัจจุบันมีข้าราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่ ๔๓๐ นาย แบ่งเป็นชั้นสัญญาบัตร ๕๓ นาย ชั้นประทวน ๓๗๗ นาย จำนวนพนักงานสอบสวนปัจจุบันมี ๒๓ นายไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง (สบ.๓ ๘ นาย,สบ.๒ ๔ นาย,สบ.๑ ๑๑ นาย) เฉลี่ยพนักงานสอบสวน ๑ นายต่อประชากร ๑๑,๓๓๖ คน สถิติคดีโดยประมาณอยู่ที่ ๔,๐๐๐ คดีต่อปี เฉลี่ยสัดส่วนพนักงานสอบสวนต่อคดี ๑.๘๐ คดีต่อคนต่อปี

๑.๒.๕ ข้อมูลที่ได้ทราบจากการบรรยายสรุปของผู้กำกับการ การตอบข้อซักถาม และการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ สถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
กายภาพ	- มีการแยกห้องควบคุมเด็ก/ผู้หญิง/ผู้ชาย - มีโต๊ะกับเก้าอี้แยกหนึ่งชุดเพื่อใช้เป็นพื้นที่พบทนายโดยตั้งติดกับห้องขัง - ห้องขังตัวผู้ต้องหา ใช้ในบริเวณห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ - ห้องสอบสวนเด็กไม่มีเนื่องจากต้องนำเด็กไปสอบสวนกับสหวิชาชีพ ณ สำนักงานอัยการเขต ๖ จังหวัดพิษณุโลกซึ่งมีความพร้อมกว่า	- ห้องควบคุมเด็ก และผู้ขายนั้น ไม่มีการล็อกประตู ผู้ต้องหาลงมานอนรวมกันที่โถงกลาง และสภาพบรรยากาศสิ่งแวลล้อม มีความสกปรก มีกลิ่นอับชื้น มีขยะกองอยู่ - เนื่องจากห้องขังตัวผู้ต้องหา ใช้ในบริเวณห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ ดังนั้นกระจากที่กั้นไว้จึงยังสามารถมองเห็นอีกด้านได้ - ห้องพบทนายควรไม่มีความเป็นส่วนตัวและมีสภาพไม่เหมาะสมสำหรับการใช้งาน	- ควรปรับปรุงห้องควบคุมตัวให้มีความสะอาดและซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ชำรุดให้สามารถใช้งานได้ - ห้องขังตัวผู้ต้องหาควรแยกเป็นสัดส่วนและคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหาย - ห้องพบทนายควรปรับปรุงในเรื่องของสถานที่และบรรยากาศให้เหมาะสมมาใช้งาน	- สก.เมืองพิษณุโลก ได้ใช้ห้องขังตัวผู้ต้องหา ห้องสอบสวนเด็ก ห้องโถงเกลี่ยฯ ซึ่งเป็นห้องเดียวกัน

ตารางที่ ๓ สถานีตำรวจภูธรเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
กระบวนการสอบสวน	- สภ.ามีเวรสอบสวนและพนักงานสอบสวนวันละ ๓ ผลัดผลัดละ ๓ นาย โดยกำหนดระยะเวลาไว้ชัดเจน โดย เมื่อเทียบกับปริมาณงาน พบว่ามีเจ้าหน้าที่ค่อนข้างน้อย - การแจ้งสิทธิในชั้นจับกุมใช้วิธีการลงลายมือชื่อในบันทึกการจับกุม - ไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง - มีระบบศูนย์หมาย มีหัวหน้าศูนย์หมายรับผิดชอบ - กำหนดระยะเวลาขั้นตอนการปล่อยตัวชั่วคราวไว้ชัดเจน - แจ้งข้อมูลให้ญาติ/บุคคลที่สาม / หนายของผูู้ต้องหาทราบทันที โดยวิธีทางโทรศัพท์ ทางหนังสือ และ จัดนายตำรวจไปแจ้งให้ทราบโดยตรง(กรณีอยู่ในพื้นที่) - คำสั่งที่ ๙๖๐/๓๗ ซึ่งกำหนดระยะเวลาการทำงานของพนักงานสอบสวน สร้างความลำบากใจและส่งผลต่อการปฏิบัติงานของ	- เนื่องจากสถิติคดีเฉลี่ยต่อปีที่พนักงานสอบสวนหนึ่งคนต้องรับผิดชอบคือ ๘๘๐ คดี ต่อคนต่อปี ถือว่าเป็นภาระงานที่มาก ซึ่งอาจทำให้เกิดล่าช้าหรือสูญเสียในการละลายการปฏิบัติหน้าที่ - ในทางปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มักละเลยในการแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับกุม - ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การไม่มีพนักงานสอบสวนหญิงสอบสวน จึงใช้วิธีการให้ผู้เสียหายยินยอม (ภาวะจำยอม) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนได้ อาจสร้างความลำบากใจแก่ผู้เสียหาย - คำสั่งที่ ๙๖๐/๓๗ ซึ่งกำหนดเวลาการทำคดีของพนักงานสอบสวนไว้แต่เกิดผลตรงกันข้าม บั่นทอนกำลังใจ และทำให้พนักงานสอบสวนไม่ยอมที่จะรับคดีที่ทำให้ตัวเองมีความเสี่ยง	- อบรมและกำชับการปฏิบัติงานในการจับกุมแก่เจ้าหน้าที่อยู่เสมอเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และต้องมีบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติ และทำให้เกิดความเสียหาย ส่วนการแจ้งสิทธินั้นอาจใช้การอัดเทปไว้ขณะทำการจับกุมเพื่อเป็นพยานหลักฐาน กรณีไม่มีพนักงานสอบสวนหญิงควรให้ตำรวจหญิงเข้าร่วมรับฟังและช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เสียหายเกิดความสบายใจ ไม่รู้สึกว่าการจับกุมไม่สอง - การแจ้งผลคดี ควรระวังในเรื่องการส่งไปรษณียตอรับเนื่องจากกฎหมายไม่ได้ให้อ่านางไว้ - คำสั่งที่ ๙๖๐/๓๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๗ นั้นออกมานานแล้ว ซึ่งบางพื้นที่สถานการณ์การทำงานอาจปรับเปลี่ยนไป จึงต้องหารือในระดับนโยบายกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อปรับปรุงหรือยกเลิกคำสั่งดังกล่าว	

ตารางที่ ๓ สถานีดำรงจรรยาเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
	เจ้าหน้าที่ - การสอบสวนเด็กที่สำนักงานอัยการจังหวัด จำกัดเวลาราชการไว้ที่ ๑๓.๓๐ น.	- การสอบสวนเด็กซึ่งหน่วยงานอื่นที่ร่วมสอบ ล้าช้า และไม่มีความพร้อมสอบในวันหยุดราชการ จะสร้างความเสียหายให้แก่ตัวเด็กเอง		
การคุ้มครองสิทธิอื่นๆ	- หากผู้ต้องหาเจ็บป่วยหนักจะนำส่งโรงพยาบาลใกล้เคียงทันทีแต่ในกรณีเจ็บป่วยน้อยไม่มียาสามัญให้บริการ - จัดให้มีนายอาสาให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย - แจ้งผลคดีให้แก่ผู้เสียหายทราบเป็นระยะๆ คือ ๓๐ วัน ๖๐ วัน และเมื่อทราบผลคดีจากอัยการ - มีการแยกคดีอาญาและคดีจราจร - มีผู้แสดงความคิดเห็น บอร์ดประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ รวมถึงวารสารความรู้ให้ประชาชนได้อ่าน	- ผู้ต้องหาสิทธิจะได้รับการดูแลรักษาพยาบาลอย่างทั่วถึงทันที เมื่อเกิดการเจ็บป่วย - เงินค่าพยานเป็นสิทธิที่พยานต้องได้รับแต่กระบวนการในการจ่ายยุ่งยากหลายขั้นตอน - ปัจจุบันผู้ต้องหาและทนายความส่วนตัวมักใช้ช่องทาง การร้องเรียนเพื่อโจมตีเจ้าหน้าที่ - เจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องจัดหาทนายในทุกลักษณะทั้งที่ไม่ใช่หน้าที่	- จัดหายาสามัญไว้ใช้ป้องกันโดยประสานขอความร่วมมือกับโรงพยาบาลประจำจังหวัด - เงินค่าพยานถือเป็นค่าตอบแทนที่ตำรวจจ่ายแต่ไม่มากแต่เป็นการแสดงออกถึงน้ำใจ - กรณีทนายมีส่วนร่วมสร้างเรื่องร้องเท็จ ให้ฟ้องหมิ่นประมาทและแจ้งความเท็จรวมถึงฟ้องไปยังสภาทนายความซึ่งมีผลกระทบท่อใบอนุญาตทนาย - กรณีหน้าที่ซึ่งไม่ใช่ของตำรวจแต่ตำรวจต้องเป็นผู้ปฏิบัติจะมีการปรึกษาหารือในระดับนโยบายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป	- สิทธิในการร้องขอทนาย ควรครอบคลุมไปถึงผู้เสียหายด้วย - กฎหมายมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าเยียวยาผู้เสียหาย

ตำราวจุทธ ภาค ๗

จังหวัดราชบุรี

ระหว่างวันที่

๑๘ - ๑๙ เม.ย. ๒๕๕๕

HV
8593
8451
2555
C11

๒. จังหวัดราชบุรี

๒.๑ สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี (วันที่ ๑๙ เม.ย. ๒๕๕๔)

๒.๑.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม กล่าวแนะนำคณะตรวจเยี่ยมและวัตถุประสงค์ของการตรวจเยี่ยม ว่าเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญา CAT ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยเป็นการตรวจสอบการกระทำที่เป็นการทรมานต่อผู้ต้องขังในหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่กักขังบุคคล รวมถึงสถานีตำรวจและเรือนจำ

๒.๑.๒ วิธีตรวจเยี่ยมตามอนุสัญญาและพิธีสารเลือกรับตามอนุสัญญา ทำได้โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า อย่างไรก็ตามการตรวจเยี่ยมเชิงกลายามมิตรหรือเชิงป้องกันนี้จะทำได้โดยสม่ำเสมอและตรวจเยี่ยมเชิงระบบ แล้วจัดทำรายงานพร้อมข้อเสนอเพื่อการปรับปรุง การตรวจเยี่ยมควรทำโดยองค์กรอิสระจากหน่วยที่รับการตรวจเยี่ยม ซึ่ง กสม. อยู่ในข่ายการเป็นองค์กรดังกล่าว

๒.๑.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด่านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๒.๑.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของ สภ. เมืองราชบุรี

๒.๑.๔.๑ สภ.เมืองราชบุรี มีพื้นที่รับผิดชอบ ๔๓๐.๒๙๘ ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็น ๒๒ ตำบล ๕ เทศบาล มีประชากรในพื้นที่ ๑๙๔,๑๑๑ คน มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจริง จำนวน ๓๑๐ นาย (อัตราอนุญาต ๔๐๔ นาย) เป็นชั้นสัญญาบัตร ๖๘ นาย ชั้นประทวน ๒๔๒ นาย

๒.๑.๔.๒ สภ.เมืองราชบุรี มีหน่วยให้บริการประชาชน ๒๒ หน่วย กระจายตามเขตพื้นที่รับผิดชอบต่างๆ มีสายตรวจเขตเทศบาล ๓ เขตตรวจและศูนย์บริการจราจรอีก ๓ แห่ง

๒.๑.๕ ข้อมูลที่ได้ทราบจากการบรรยายสรุปของผู้กำกับการ การตอบข้อซักถาม ปรากฏผล ดังตารางที่ ๔

#8692

ตารางที่ ๔ สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กระบวนการสอบสวน	- ได้จัดห้องให้บริการประชาชนเป็นการบริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (one stop service) ได้ด้านหน้าทางเข้าของอาคาร โดยมีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำ - ได้จัด พงส.เวร สบ๑,สบ๒ และ สบ ๓ เข้าเวรสอบสวน รับแจ้งความ และรับคำร้องทุกข์ ผลัดละ ๒ นาย เป็นคดีอาญา และจราจร - ทำการแจ้งสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด - ไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง - ใช้วิธีการโทรศัพท์ แจ้งข้อมูลให้ญาติ บุคคลที่สาม ทนายของต้องหาหรือใช้วิทยุไปยังสายตรวจตำบล	- การสอบสวนเด็กยังเป็นปัญหาเนื่องมาจากความไม่พร้อมของสหวิชาชีพ ซึ่งทำให้ตำรวจลำบากใจในการทำงานร่วมกันแต่ไม่สามารถทำอะไรได้ผลร้ายตกมาอยู่ที่ตัวเด็กและเยาวชนเองอีกทั้งเกิดผลตามมาคือการไม่യാกจับกุมเด็กและเยาวชนแม้ว่าจะได้กระทำความผิดก็ตาม	- เน้นย้ำการแจ้งสิทธิในชั้นจับกุม พร้อมลงลายมือชื่อในสำเนาการจับกุม รวมถึงการสอบสวนต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว - พนักงานสอบสวนหญิงจำเป็นต้องมีเนื่องจากปัจจุบันทุกสถานีขาดแคลนอัตรานี้เป็นอย่างมาก สำนักงานตำรวจแห่งชาติอาจเปิดรับผู้หญิงซึ่งเรียนจบนิติศาสตร์มาฝึกอบรมพนักงานสอบสวน - เงินกองทุนสืบสวนควรใช้เฉพาะงานสืบสวน - พยายามบันทึกสถิติคดีต่างๆเอาไว้เพื่อจะได้ใช้เป็นฐานข้อมูลในการนำเสนอนโยบาย	

ตารางที่ ๔ สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
การคุ้มครองสิทธิอื่นๆ	- ระบบ one stop service - มีการวางเวรหมายคอยให้ความช่วยเหลือ - การแจ้งผลคดีเป็นระยะๆ นอกจากทางโทรศัพท์และเอกสารแล้วยังแจ้งทาง E-mail อีกด้วย - จัดเวรประชาสัมพันธ์ให้คำแนะนำกับประชาชนผู้มาติดต่อราชการด้านหน้าอาคารสถานี	- การคุ้มครองสิทธิของประชาชน กลายเป็นกระบวนการลดความน่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่ - การออกข่าวเรื่องอาชญากรรมของสื่อที่มากเกินไปทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ - เจ้าหน้าที่มุ่งหวังในผลงานมากเกินไปทำให้ละเลยประชาชน - นอกจากกฎหมายแล้วในจังหวัดมีชาวต่างชาติทั้งนักท่องเที่ยว และแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก ควรที่จะต้องมีล่ามเพื่อให้บริการด้วย	- รดจับกุมขมขัยผู้ต้องหาควรมีหลักคาเพื่อปิดบังใบหน้าและควรมีตระเวนการในแง่เกลี้ย ตำรวจไม่ควรทำอะไรใช้กต.ตร.ผู้มีอำนาจในสังคม ซึ่งจะทำให้เป็นที่เชื่อถือและยอมรับ - แจ้งสิทธิต่างๆแก่ผู้เสียหายทั้งการคุ้มครองพยาน เงินค่าทนาย รวมถึงการได้รับเงินค่าตอบแทนจากกรม - คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้ผู้เสียหายทราบด้วย โดยตำรวจใช้เพียงหนังสือยืนยันว่าเกี่ยวข้องกับกรกระทำผิดหรือไม่ก็เพียงพอแล้ว - จัดทำ MOU กับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ติดต่อคอนเฟอเรนซ์ในการประสานงาน ขอฝากซึ่ง จะทำให้มีความสะดวกรวดเร็วขึ้น - เงินค่าพยานเป็นสิทธิที่พยานได้รับ แต่พบว่าไม่มีความสะดวกในการเบิกจ่าย - การทำงานต่างๆ ต้องเก็บหลักฐานไว้ใช้อ้างอิงด้วย	- ตำรวจเป็นที่พึ่งของประชาชนในทุกเรื่องแต่บางเรื่องตำรวจไม่มีความจำเป็นต้องทำ - ทรัพยากรในการสนับสนุนการทำงานของตำรวจมีน้อยแต่ภาระงานมีเยอะ - อัตราค่าจ้างตำรวจไม่พอส่วนมากมีอายุเยอะเกิดปัญหาในการออกปฏิบัติงาน

๒.๒ สถานีตำรวจภูธรบ้านโป่ง (วันที่ ๑๙ เม.ย. ๒๕๕๔)

๒.๒.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม กล่าวแนะนำคณะตรวจเยี่ยมและวัตถุประสงค์ของการตรวจเยี่ยม ว่าเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญา CAT ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยเป็นการตรวจสอบการกระทำที่เป็นการทรมานต่อผู้ต้องขังในหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่กักขังบุคคล รวมถึงสถานีตำรวจและเรือนจำ

๒.๒.๒ วิธีตรวจเยี่ยมตามอนุสัญญาและพิธีสารเลือกรับตามอนุสัญญาฯ ทำได้โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า อย่างไรก็ตามการตรวจเยี่ยมเชิงกลียุทธหรือเชิงป้องกันนี้จะทำโดยสม่ำเสมอและตรวจเยี่ยมเชิงระบบ แล้วจัดทำรายงานพร้อมข้อเสนอเพื่อการปรับปรุง การตรวจเยี่ยมควรทำโดยองค์กรอิสระจากหน่วยที่รับการตรวจเยี่ยม ซึ่ง กสม. อยู่ในข่ายการเป็นองค์กรดังกล่าว

๒.๒.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด่านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๒.๒.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของ สภ. บ้านโป่ง

๒.๒.๔.๑ สภ.บ้านโป่งมีพื้นที่รับผิดชอบ ๓๖๖.๖ ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็น ๑๔ ตำบล ๑๗๑ หมู่บ้าน ๒๐ ชุมชน มีประชากรในพื้นที่ ๑๘๖,๙๓๖ คน มีอัตรากำลังจริงของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ แบ่งเป็น ชั้นสัญญา ๓๔ นาย จากอัตราจริง ๕๔ นาย ชั้นประทวน ๑๘๐ นาย จากอัตราจริง ๒๔๘ นาย

๒.๒.๕ ข้อมูลที่ได้ทราบจากการบรรยายสรุปของผู้กำกับการ การตอบข้อซักถาม และการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ สถานีตำรวจภูธรบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กายภาพ	- ได้แยกห้องควบคุมเด็ก/ผู้ใหญ่ แยก - ห้องควบคุมผู้หญิง/ผู้ชาย - มีห้องพบทนายความ ห้องชี้ตัวผู้ต้องหา และห้องสอบสวนเด็กและสตรี	- ห้องควบคุมเด็กและเยาวชนซึ่งไม่ค่อยมีการใช้กลายเป็นห้องที่เอาไว้เก็บใบปลิวบัตรเลือกตั้ง ซึ่งยังเป็นของกลาง ของ กกต. - สภาพห้องซึ่งค่อนข้างเก่า และล้าสมัยไม่ค่อยสะอาด - ห้องสอบสวนเด็กใช้ห้อง รอง ผกก.สส.	- ปรับปรุงห้องควบคุมในส่วนที่ยังบกพร่อง ทั้งเรื่องความสะดวกและให้สามารถใช้งานได้ดีเพิ่มประสิทธิภาพและเพื่อสุขภาวะของทุกคนทั้งผู้ต้องหาและเจ้าหน้าที่เอง	
กระบวนการสอบสวน	- จัดให้มีห้อง one stop service ให้บริการประชาชนเบ็ดเสร็จในจุดเดียว - พนักงานสอบสวนเข้าเวรผลัดละ ๒ นายแยกเป็นคดี อาญา คดีจราจร - มีป้ายประกาศแสดงลำดับขั้นตอนพร้อมเวลาในการปล่อยตัวชั่วคราว รวมถึงแสดงลำดับอาวุโสของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีอำนาจในการปล่อยตัวชั่วคราว - แจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาทั้งชั้นจับกุม (ป.วิอาญา มาตรา ๘๓, ๘๔ วรรค ๒ ชั้นรับ	- การสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับเด็กยังติดปัญหาในการทำงานซึ่ง สก.ที่อยู่ต่างอำเภอต้องเดินทางเข้าไปสอบสวนในตัวจังหวัด - พบปัญหาในเรื่องการประสานงานในการทำงานร่วมกับศาลปัจจุบัน-ปัจจุบันพบว่า เด็กเป็นผู้ก่ออาชญากรรมมากขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากยาเสพติด และมีผู้ใหญ่อยู่เบื้องหลังแต่ไม่สามารถดำเนินการได้มากเนื่องจากมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็ก	- หากเป็นปัญหาในเรื่องการประสานงานภายใน การปฏิบัติส่วนบุคคลที่ไม่เกี่ยวกับระบบ ต้องพยายามหาจุดลงตัว หาจุดบกพร่องในตัวเองและแก้ไขเพื่อประโยชน์ของประชาชน - กระบวนการสอบสวนต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็วตาม รัฐธรรมนูญ ม.๔๐ - นำตำรวจหญิงที่มีอยู่ ๖ นาย(สายอำนาจการ) มาช่วยในการดำเนินการสอบสวนในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ - การทำงานของเจ้าหน้าที่ต้องเป็นไป	

ตารางที่ ๕ สถานที่สำรวจภูธรบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
	- มอบตัว มาตรา๓/๑ ขึ้นสอบสวน มาตรา ๑๓๔/๔ - จัดทำใบนัดพยานโดยให้พยานมา พบ พงส. ในวัน เวลา ที่ไม่ได้เข้าเวร - การแจ้งญาติหรือบุคคลที่ ๓ ใช้การ ติดต่อกทางโทรศัพท์ ทันทีที่ได้รับ การร้องขอ	- การไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง - การขาดแคลนเจ้าหน้าที่สายสืบสวนและปราบปรามที่เป็นผู้หญิงซึ่งในบางครั้งจำเป็นต้องใช้ ตำรวจหญิงในการสืบสวนจับกุม	ด้วยความรวดเร็วตาม รัฐธรรมนูญ ม. ๔๐ - นำตำรวจหญิงที่มีอยู่ ๖ (อำนวยการ) นายมาช่วยในการดำเนินการสอบสวน ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ - การทำงานของเจ้าหน้าที่ต้องเป็นไปด้วยความรัดกุม อย่าจับผิดตัว มิฉะนั้น จะต้องจ่ายค่าชดเชยต่างๆมากมาย	
การคุ้มครองสิทธิอื่นๆ	- จัดรถยนต์ไว้คอยนำตัวผู้ต้องหาส่ง โรงพยาบาลตลอด ๒๔ ชม.(ห่างจากโรงพยาบาลไม่กี่ร้อยเมตร) - ประสานไปยังสภาพนาความ จังหวัดราชบุรีในเรื่องหมาย - ติดป้ายประชาสัมพันธ์ แนะนำ ขั้นตอน วัคยบริการประชาชน ติดป้ายแสดงหมายเลขโทรศัพท์ ของผู้บังคับบัญชาให้ประชาชนที่ เข้ามาติดต่อทราบในกรณีไม่ได้รับความสะดวกหรือความเป็นธรรม	- ล่ามยังมีความจำเป็นในการทำงานเนื่องจากมีชาวต่างชาติ เยอะ -การดำเนินคดีเล็กซึ่งใช้การเปรียบเทียบปรับและการไกล่เกลี่ยหากไม่ดำเนินอย่างโปร่งใส ยุติธรรมอาจเกิดการร้องเรียน เจ้าหน้าที่ได้ - ต้องอำนวยความสะดวกแก่ ประชาชนอย่างเต็มที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหายซึ่งตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม และเป็นคนจน	- หากบันทึกข้อมูลสถิติคดีติดตามจริงก็จะช่วยเป็นฐานข้อมูลในการเสนอของบประมาณให้เพิ่มขึ้น - แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิดังนี้ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนและผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ - กองทุนยุติธรรมของกรมคุ้มครองสิทธิฯ ซึ่งช่วยคนยากจน-ผู้ด้อยโอกาสในเรื่องการประกันตัว และเรื่องทนาย	

ตำราวจนุธร ภาค ๒

จังหวัดชลบุรี

ระหว่างวันที่

๒ - ๓ พ.ค. ๒๕๕๕

๓. จังหวัดชลบุรี

๓.๑ สถานีตำรวจภูธรบางละมุง (วันที่ ๒ พ.ค. ๕๕)

๓.๑.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็มาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๓.๑.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญานี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลยาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกัน การกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๓.๑.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด่านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๓.๑.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของ สภ. บางละมุง

๓.๑.๔.๑ สภ. บางละมุง ตั้งอยู่ที่ หมู่ ๒ ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีอัตรากำลังพลทั้งหมด ๑๔๓ นาย เป็นชั้นสัญญาบัตร ๓๑ นาย ชั้นประทวน ๑๑๒ นาย มีพนักงานสอบสวนทั้งหมด ๘ นาย จากอัตราจริง ๑๑นาย มีพื้นที่รับผิดชอบ ๖ ตำบล ๕๓ หมู่บ้าน มีพื้นที่ประมาณ ๑๔๔.๖ ตารางกิโลเมตรมีสถิติคดีอาญา ในปีที่แล้วเกือบ ๔๐๐๐ คดี

๓.๑.๔.๒ มีโครงการโดยร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ ตั้งสายตรวจ ตำรวจบ้าน ออกตรวจร่วมกัน แต่เกิดปัญหาตามมา คือ การกระทำนอกเหนืออำนาจใช้อำนาจไปในทางที่ผิด ซึ่งสถานีตำรวจภูธรบางละมุงจะได้กำหนดกติกา และบทลงโทษขึ้นมาสำหรับตำรวจบ้านที่กระทำผิด

๓.๑.๔.๓ มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์การทำงานตามพื้นที่ อบรมให้ความรู้ โดยเฉพาะวินัยจรรยาและมีบทลงโทษสูงสำหรับผู้กระทำผิด เปิดสายรับแจ้งเหตุตลอด ๒๔ ชั่วโมง และมีกล้องวงจรปิด ๒๐ จุดในพื้นที่ แต่มีปัญหาเรื่องการซ่อมบำรุง แต่ยังสามารุได้ใช้การได้

๓.๑.๕ ข้อมูลที่ได้ทราบจากการบรรยายสรุปของผู้กำกับการ การตอบข้อซักถาม และการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๖

ตารางที่ ๒ สถานีตำรวจภูธรบางละมุง จังหวัดชลบุรี

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
กายภาพ	- มีการปรับปรุงภูมิทัศน์รอบสถานี - ตั้งจุดบริการ one stop service ในสถานี - ได้แยกห้องควบคุมเด็ก/ผู้ใหญ่ และห้องควบคุมผู้หญิง/ผู้ชาย - มีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายจำนวนมากที่ถูกคุมขังอยู่ - มีห้องพบทนายความ ห้องชี้ตัวผู้ต้องหาแบบกระโจมมองเห็นทางเดียว	- ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง นำแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายมาฝากขังจำนวนมาก ซึ่งก่อให้เกิดความแออัด เกิดปัญหาสุขอนามัยต่างๆตามมา เช่น ขยะ และเกิดกลิ่นอับ - มีการประสานงานกับ หน่วยงาน NGO และหน่วยงานต่างประเทศ ในกรณีกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ	- แม้ห้องขังแต่ละห้องจะมีความแน่นหนาใช้งานได้ดี แต่สุขอนามัยในห้องควบคุมต้องปรับปรุง เนื่องจากภายในบริเวณห้องควบคุม อากาศไม่ถ่ายเท มีกลิ่นอับอย่างรุนแรง เพื่อสุขอนามัยของทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ต้องหา	
กระบวนการสอบสวน	- การเข้าเวรจะมีเวรสืบสวนร่วมเข้าเวรด้วยเพื่อความเร็วปฏิบัติงาน - มีการตั้ง สก.ย่อยหนองปรือ เพื่อให้การรับแจ้งความทำได้เร็วขึ้น - พนักงานสอบสวนกับสว.ติดคดีที่เกิดขึ้นไม่เหมาะสมกับพนักงานสอบสวนรับต่อคนคือ ๓๐๐ คดีต่อคนต่อปี ซึ่งเป็นตัวเลขที่สูง	- การตั้ง สก.ย่อย ทำให้สะดวกกับประชาชนแต่เป็นปัญหาในเรื่องอัตราค่าจ้างที่และอุปกรณ์ที่ใช้ปฏิบัติงานไม่เพียงพอในการทำงานเนื่องจากต้องแบ่งจาก สก. บางละมุงไป - อัยการจังหวัดกำหนดวันและเวลาร่วมสอบสวนได้แค่เพียง ๓ วัน คือในช่วงบ่ายวันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ ซึ่งทำให้ทำการ	- เน้นย้ำเรื่องการทำสำนวนสอบสวนให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง - เน้นย้ำการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาในชั้นต่างๆ - อบรมเจ้าหน้าที่ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน - อำนาจในการควบคุมตัว (เด็ก ๒๔ ชั่วโมง ผู้ใหญ่ ๔๘ ชั่วโมง) อาจไม่เพียงพอ ทำให้กระบวนการสอบสวนไม่ทัน ทำให้พนักงานสอบสวน	

ตารางที่ ๒ สถานีตำรวจภูธรบางละมุง จังหวัดชลบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
	- การปล่อยตัวชั่วคราวใช้เวลาไม่เกิน ๓๐ นาที ทั้งนี้มีขั้นตอนและเวลาติดให้ประชาชนทราบ - พนักงานสอบสวนทราบว่ามีการเปรียบเทียบอาชญาแต่เนื่องจากแนวทางปฏิบัติไม่ชัดเจนจึงไม่มีการจ่าย	สอบสวนไม่ทัน และเกิดการสะสมของคดี - พาหนะ และบุคลากรที่นำผู้ต้องหาไปฝากยังไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณ - มีการแก้ไขฐานความผิดในการสอบสวนเด็กที่จะต้องใช้สหวิชาชีพสอบสวนร่วม	จำเป็นต้องเอาตัวรอด	
การคุ้มครองสิทธิอื่นๆ	- มีผู้ยาสამัญซึ่งโรงพักจัดหา - ประสานหมายให้คำแนะนำ ดูแล - มีป้ายประชาสัมพันธ์การบริการประชาชนในด้านต่างๆ - แยกการรับแจ้งคดี ทั้งจราจร อาญา เอกสารหาย - มีป้ายแจ้งสิทธิผู้ต้องหาขนาดใหญ่ - มีเสมียนช่วยงานในเรื่องเปรียบเทียบปรับ การประกันตัว	- ไม่มีการแจ้งความคืนหน้าคดีให้แก่ผู้เสียหายทราบเนื่องจากในภาระงานที่ล้นมือในแต่ละวันของพนักงานสอบสวนซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด - อำนาจการควบคุมตัวมี ๔๘ ชั่วโมง จึงไม่เน้นการรักษาพยาบาลแต่หากเจ็บป่วยก็พร้อมส่งโรงพยาบาล - มีอาสาสมัครต่างชาติดำเนินการเป็นประจำเป็นลำดับให้บริการประชาชน	- ประชาสัมพันธ์การแจ้งสิทธิต่างๆให้แก่ผู้เสียหายทราบ เช่นค่าตอบแทนจากกองทุนผู้เสียหาย - พยายามทำตามระเบียบในการแจ้งความคืนหน้าแก่ผู้เสียหายทราบ - อาจจัดค่าตอบแทนให้อาสาสมัครเป็นสินน้ำใจตามระเบียบสาม - ยาสามัญประสานขอความร่วมมือจากโรงพยาบาลได้	

๓.๒ สถานีตำรวจภูธรเมืองชลบุรี (วันที่ ๒ ก.ย. ๕๕)

๓.๒.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๓.๒.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญานับนี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลียาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๓.๒.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๓.๒.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของ สภ.เมืองชลบุรี

๓.๒.๔.๑ สภ.ชลบุรี ตั้งอยู่ที่ ถนนวชิรปราการ ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่รับผิดชอบ ๖ เทศบาล ๔ องค์การบริหารส่วนตำบล มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๑๗๑,๕๕๙ คนและมีประชากรแฝงอีก ประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ คน โดยมีอัตรากำลังพลชั้นสัญญาบัตร ๕๖ นาย จากอัตราจริง ๗๑ นาย ในจำนวนนี้เป็นพนักงานสอบสวน ๒๓ นาย จากอัตราจริง ๓๒ นาย และชั้นประทวนมีอัตรากำลังพล ๒๐๔ นายจากอัตราจริง ๒๘๑ นาย

๓.๒.๕ ข้อมูลที่ได้ทราบจากการบรรยายสรุปของผู้กำกับการ การตอบข้อซักถาม และการสำรวจสถานที่ปรากฏผล ดังตารางที่ ๗

ตารางที่ ๗ สถานีดารวจภูธรเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
กายภาพ	- แยกห้องควบคุมผู้หญิง/ผู้ชาย และ ห้องควบคุมเด็ก/ผู้ใหญ่ และใช้พื้นที่บางส่วนในการเก็บเอกสาร - มีห้องพบทนายความ ห้องชี้ตัวผู้ต้องหา และห้องสอบสวนเด็กและสตรี - ทางปฏิบัติ การสอบสวนเด็กและเยาวชน ทำที่ศูนย์สอบสวน สำนักงานอัยการจังหวัด	- ห้องควบคุมทั้งหมดยังไม่สะอาดและ ห้องควบคุมชาย ภายในมีสภาพชำรุด ทรุดโทรม	- ปรับปรุงห้องควบคุมตัวให้สะอาดและมีสภาพใช้งานได้	
กระบวนการสอบสวน	- จุดบริการ one stop service - มีการแจ้งสิทธิผู้ต้องหาทั้งชั้นจับกุม ชั้นรับมอบตัว ชั้นสอบสวน - การนัดหมาย มีขั้นตอนคือได้มีหนังสือนัดหมายแจ้งให้คู่ความล่วงหน้า และใช้วิธีขอเบอร์โทรศัพท์เพื่อติดต่อพยาน - มีการแสดงขั้นตอนเวลา การขอปล่อยตัวชั่วคราวและลำดับอาวุโสของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปล่อยตัว - การแจ้งญาติหรือบุคคลที่ ๓ ใช้การ	- มีพนักงานสอบสวนหญิง ๒ คนแต่ปฏิบัติงาน ๑ คนโดยเป็นรุ่นบุกเบิกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อย่างหนักและไม่สามารถเบิกค่าใช้จ่ายได้ - คำสั่งกรมตำรวจ ที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ เป็นปัญหาการทำงาน - กฎหมายนำหน้าผู้ปฏิบัติไปมาก เช่น การสอบสวนเด็กซึ่งมีขั้นตอนปฏิบัติมาก ต้องสอบร่วมกับสหวิชาชีพซึ่งไม่มีความพร้อม มีการ	- หมายค้นควรเป็นไปเพื่อความรวดเร็ว โดยผู้กำกับสถานีตำรวจนั้นๆเอง - ประเด็นปัญหาต่างๆที่เป็นปัญหาเชิงระบบ คณะทำงานจะรวบรวมและนำเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป - หากเป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ควรทำความเข้าใจร่วมกัน	

ตารางที่ ๗ สถานีตำรวจภูธรเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
	ติดต่อทางโทรศัพท์ และดำเนินการทันที	กำหนดวันสอบไต่ถามเฉพาะ ทำให้การสอบสวนล่าช้าและสิ้นเปลืองงบประมาณในการเดินทาง ทั้งการไม่มีผู้ช่วยพนักงานสอบสวนเกิดปัญหาเสี่ยงเด็กหลบทันที	- กำชับให้เจ้าหน้าที่แจ้งและแนะนำถึงสิทธิของผู้เสียหายในการรับค่าตอบแทนในคดีอาญา	
การคุ้มครองสิทธิอื่นๆ	- กรณีผู้ต้องหาเจ็บป่วย ใช้การส่งต่อไปรักษายังโรงพยาบาลใกล้เคียง ไม่มีตุลาสามัญและยาสามัญในสถานีดำรวจ - มีบัญชีรายชื่อทนายความและโทรศัพท์ โดยประสานงานกับสภาทนายความ - แจ้งผลคดีตามขั้นตอนกฎหมายและเป็นไปอย่างรวดเร็ว	- มีทนายอาสาจากสภาทนายความแต่เข้า พนักงานสอบสวนจึงใช้วิธีการติดต่อทนายโดยความสนิทสนม ซึ่งไม่มีค่าตอบแทนตามระเบียบให้ - ไม่มีล่ามอาสา ในการให้บริการเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่เคยอบรมความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน - กฎหมายคุ้มครองประชาชนแต่ไม่คุ้มครองผู้ปฏิบัติ	- กสม. จะมีการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชน โดยครอบคลุมแบบค่อยเป็นค่อยไป - กฎหมายที่ออกมาเป็นไปตามพฤติกรรมการปรากฏในสังคม เนื่องจาก การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ผ่าน มาละเมิดสิทธิของประชาชนเป็นอย่างมาก - ประสานขอความร่วมมือกับสถาบันศึกษาเพื่อจัดทำล่ามอาสา	

อนึ่ง สถานีตำรวจภูธรเมืองชลบุรี ไม่ได้จัดเตรียมความพร้อมในการบรรยายสรุปข้อมูล ให้แก่คณะตรวจเยี่ยม ฯ

ตำราวจนุธร ภาค ๔

จังหวัดขอนแก่น

ระหว่างวันที่

๒๐ - ๒๑ มิ.ย. ๒๕๕๕

๔. จังหวัดขอนแก่น

๔.๑ สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น (วันที่ ๒๐ มิ.ย. ๒๕๕๕)

๔.๑.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๔.๑.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญานี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลายามิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๔.๑.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด่านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๔.๑.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของ สภ.เมืองขอนแก่น

๔.๑.๔.๑ สภ.เมืองขอนแก่นมีพื้นที่รับผิดชอบประมาณ ๙๕๓ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นพื้นที่ร้อยละ ๑๒ ของจังหวัดขอนแก่นแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๘ ตำบล ๒๘๒ หมู่บ้าน เทศบาลนครจำนวน ๑ แห่ง เทศบาลตำบลจำนวน ๑๓ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน ๖ แห่ง มีประชากรประมาณ ๔๒๗,๖๒๕ คน

๔.๑.๔.๒ การทำงานและกระบวนการสอบสวนของ สภ. เมืองขอนแก่นได้แบ่งเขตพื้นที่ที่ตั้งสถานีตำรวจย่อย รวม ๙ แห่ง ประกอบด้วย ๑. สภ.ย่อยท่าพระ รับผิดชอบ ต.ท่าพระ ต.ดอนหัน ต.ดอนช้าง ๒. สภ.ย่อยบ้านเปิด รับผิดชอบ ต.บ้านเปิด ต.บ้านหว้า ๓. สภ.ย่อยบ้านทุ่ม รับผิดชอบ ต.บ้านทุ่ม ต.แดงใหญ่ ต.สาวะถี ๔. สภ.ย่อยสำราญ รับผิดชอบ ต.สำราญ ต.บ้านค้อ ต.โนนท่อน ๕. สภ.ย่อยศิลา รับผิดชอบ ต.ศิลา ๖. สภ.ย่อยโคกสี รับผิดชอบ ต.โคกสี ต.บึงเนียม ต.หนองตุม ๗. สภ.ย่อยพระลับ รับผิดชอบ ต.พระลับ ๘. สภ.ย่อยเมืองเก่า รับผิดชอบ ต.เมืองเก่า ๙. สภ.ย่อยมหาวิทยาลัยขอนแก่น รับผิดชอบภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยสภ.เมืองขอนแก่นมี อัตรากำลังพล ชั้นสัญญาบัตร อัตราอนุญาต ๑๔๗ นาย ปฏิบัติงานจริง ๑๔๕ นาย ชั้นประทวน อัตราอนุญาต ๔๒๔ นาย ปฏิบัติงานจริง ๔๐๘ นาย มีอาสาสมัครตำรวจบ้าน หรือเรียกว่า อส.ตร. เพื่อเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนภารกิจตำรวจ จำนวนกว่า ๓,๕๐๐ คน

๔.๑.๕ ข้อมูลที่ได้ทราบจากการบรรยายสรุปของผู้กำกับการ การตอบข้อซักถาม และการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๘

ตารางที่ ๔ สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
กายภาพ	- มีการปรับปรุงห้องควบคุมตัวใหม่ ทำให้มีความสะอาดและเป็นระเบียบมาก - แยกห้องควบคุมผู้หญิง/ผู้ชาย และ ห้องควบคุมเด็ก/ผู้ใหญ่ และใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งเก็บบัตรเลือกตั้ง - มีห้องพบทนายความ ห้องชี้ตัว ผู้ต้องหา และห้องสอบสวนเด็กและสตรี - ทางปฏิบัติ การสอบสวนเด็กและเยาวชน ทำที่ศูนย์สอบสวน สำนักงานอัยการจังหวัด และต้องรอผลการพิจารณาจากศาลเยาวชนและครอบครัวก่อน ส่วนการสอบสวนคดีทางเพศ ขณะนี้ สภ.ฯ ยังไม่มีพนักงานสอบสวนผู้หญิง	- ในวันที่เข้าตรวจเยี่ยมพบว่าในห้องส้วมของห้องควบคุมตัวไม่ไหล แต่สอบถามทราบว่าโดยปกติจะไหล - ห้องที่ใช้เก็บบัตรเลือกตั้งพบว่าใช้พื้นที่มากกว่าห้องควบคุมตัว	- ปัจจุบันสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ตำรวจถือว่าน้อย ทั้งเงินเดือนและโดยเฉพาะบ้านพักซึ่งมีไม่พอ เก่าและทรุดโทรม เห็นควรต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับภาระงานที่ต้องปฏิบัติ อย่างหนัก - ได้รับเรื่องร้องเรียนถึงความไม่สะอาดของห้องควบคุมตัว แต่เมื่อมีการปรับปรุงใหม่จนมีความสะอาด สามารถใช้งานได้ก็เป็นการแก้ไขที่ดีตรงตามปัญหา	
กระบวนการสอบสวน	- ตั้งจุดบริการ One Stop Service ไว้เพื่อความสะดวกรวดเร็วของประชาชน - การนัดหมาย มีขั้นตอนคือได้มี	- พนักงานสอบสวนไม่เพียงพอต่อภาระงานและจำนวนคดีที่เกิดขึ้น - พนักงานสอบสวนพยายามย้ายตัวเองไปอยู่ในโรงพักที่มีคดีย้น้อย	- อบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติอยู่เสมอ เพื่อให้ทราบถึงกฎระเบียบใหม่ๆในการปฏิบัติ - หากจะทำงานด้านวิชาการเพื่อหา	

ตารางที่ ๘ สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
	หนังสือนัดหมายแจ้งให้คู่ความ ล่วงหน้า และจัดเวรสอบสวน - การปล่อยตัวชั่วคราวมีป้ายแสดง ขั้นตอนการทำงานและเวลาแสดง ชัดเจน - มีการกำกับ ضبطจับกุม พนักงาน สอบสวน เพื่อแจ้งญาติหรือบุคคล ที่ ๓ ใช้การติดต่อทางโทรศัพท์ และดำเนินการทันที	กว่าเพราะได้เงินประจำตำแหน่ง เท่ากันแต่ภาระงานบอกว่า - คำสั่งกรมตำรวจ ที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ออกมาโดยไม่ฟังความคิดเห็นของ ผู้ปฏิบัติ การทำงานทำได้เต็มที่ เท่าที่มีศักยภาพ - ปัญหาการสอบสวนเด่นนอกจาก ความไม่พร้อมของสหวิชาชีพแล้ว ตำรวจยังต้องรับภาระมากขึ้นเกิน ความจำเป็น(พาไปสอบสวน ฝ่าฝืน ถ่ายรูป)และเสี่ยงต่อการถูกล่วงโทษ หากกระทำผิดพลาด (กรณีเด็ก หลบหนี) - ตำรวจอยากปฏิบัติให้ได้ แต่ จำเป็นต้องมีความพร้อม ทั้ง ทรัพยากรและข้อมูลหมาย สนับสนุนด้วย	ข้อมูลต่างๆ มาเป็นแนวทางเพื่อ ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน ต้อง ปรึกษากับมหาวิทยาลัยในพื้นที่ - อาจพิจารณาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย เพิ่มเงินประจำตำแหน่งแก่นักงาน สอบสวนและทนายหรือแก้ไขคำสั่ง กรมตำรวจ ที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ - การขับเคลื่อนการทำงานของฝ่าย ปฏิบัติจุดสำคัญอยู่ที่วิสัยทัศน์ของ หัวหน้าสถานี ปัญหาสหวิชาชีพขาดแคลนจำเป็นต้อง มีการคุยกันในเรื่องนโยบายถึงแนวทาง ที่เป็นไปได้ในการใช้บุคคลซึ่งอยู่ใน สายงานใกล้เคียงมาทดแทนโดยผ่าน การฝึกอบรมและมีใบอนุญาต	

ตารางที่ ๔ สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
การคุ้มครองสิทธิอื่นๆ	- กรณีผู้ต้องหาเจ็บป่วย ใช้การส่งต่อไปรักษายังโรงพยาบาลใกล้เคียง ซึ่งใช้เวลาไม่เกิน ๕ นาทีไม่มีผู้ยาสานัญและยาสามัญในสถานี่ตำรวจ - มีบัญชีรายชื่อหน่วยงานความและนักสังคมสงเคราะห์พร้อมเบอร์โทรศัพท์ - มีการแยกบริการด้านคดีอาญา คดีทั่วไป คดีจราจร - มีมุมหนังสือส่งเสริมความรู้และหนังสือพิมพ์ให้บริการ	- ค่าใช้จ่ายพยาบาลเบิกจ่ายยาก เพราะเงินอยู่ที่ส่วนกลาง พยาบาลต้องไปตามเอง สถิติคดีเป็นจำนวนมาก (๕๔๐๐ คดีในปี ๕๔) - มีการให้ผู้เสียหายแจ้งที่อยู่หรือเขียนไปรษณียบัตรไว้เพื่อจะได้แจ้งสิทธิให้ทราบในภายหลัง - ผลคดีหากอัยการไม่แจ้ง ตำรวจก็ไม่ทราบ เป็นภาระที่ต้องไปติดตามรวบรวมเอาเอง - ตำรวจมีทรัพยากรทำงานอย่างจำกัด ทั้ง รถยนต์ที่ไม่มีน้ำมัน อาคารบ้านพักที่ทรุดโทรม - สถิติการต่างๆที่มีน้อย มีการขอประมาณไปแต่ไม่ได้รับการเหลียวแลทำให้จำเป็นต้องหันหน้าไปพึ่งพ่อค้าและเอกชนในพื้นที่ให้ช่วยสนับสนุน เหล่านี้จึงเกิดระบบอุปถัมภ์ขึ้น - หากไม่ใช้ความผิดซึ่งหน้าตำรวจไม่กล้าจับกุม แม้จะมีการชี้ให้จับ เพราะกลัวโดนฟ้องร้อง	- ในกรณียาสามัญควรประสานขอความร่วมมือกับโรงพยาบาลหรือสาธารณสุขจังหวัด - ควรใช้วิธีการโทรศัพท์เพื่อความสะดวกรวดเร็วหรือติดป้ายประชาสัมพันธ์ในการแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบ - สิทธินั้นต้องคุ้มครองทั้งผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และ เจ้าหน้าที่ตำรวจ - เมื่อมีการชี้ให้จับ หรือรับแจ้งเหตุ ต้องปฏิบัติเพื่อเป็นสถิติของงบประมาณ	

๔.๒ สถานีตำรวจภูธรบ้านไผ่ (วันที่ ๒๐ มิ.ย.๕๕)

๔.๒.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๔.๒.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับนี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลียาณมิติเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๔.๒.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๔.๒.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของ สภ.บ้านไผ่

๔.๒.๔.๑ สภ.บ้านไผ่ ตั้งอยู่เลขที่ ๖๙๘ หมู่ที่ ๓ ถนนแจ้งสนิท ตำบลในเมือง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่นมีเขตพื้นที่รับผิดชอบ ๑๐ ตำบล ๑๑๐ หมู่บ้าน ๒๖ ชุมชน จำนวนประชากร ทั้งสิ้นประมาณ ๑๐๙,๙๐๔ คน เป็น ชาย ๕๔,๕๐๒ คน และ หญิง ๕๕,๔๐๒ คน

๔.๒.๕ ข้อมูลที่ได้ทราบจากการบรรยายสรุปของผู้กำกับการ การตอบข้อซักถาม และการสำรวจสถานที่ปรากฏผล ดังตารางที่ ๙

ตารางที่ ๙ สถานีตำรวจภูธรบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการเยี่ยม	หมายเหตุ
กายภาพ	- แยกห้องควบคุมผู้หญิง/ผู้ชาย และ ห้องควบคุมเด็ก/ผู้ใหญ่ - มีห้องพบพยานความและห้องชี้ตัวผู้ต้องหาซึ่งได้มาตรฐานดี - มีห้องสอบสวนเด็กและคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	- ห้องควบคุมตัวมีการติดกล้องวงจรปิดเพื่อจับภาพบริเวณหน้าห้องเพื่อให้เจ้าหน้าที่ดูความเคลื่อนไหวได้สะดวก - ห้องควบคุมเด็กและเยาวชนไม่มีการใช้งานจึงใช้เป็นที่พักเก็บขยะเลือกตั้ง	- ห้องส้วมในห้องซึ่งมีสภาพเก่าแต่ใช้งานได้ แต่ติดปัญหาเรื่องความสะดวกจะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น - กายภาพโดยรวมมีความสะอาดมาก - ภายนอกมีสวนสาธารณะของเทศบาลซึ่งอยู่ในบริเวณของสถานีช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกพอใจ - เจ้าหน้าที่ตำรวจ	
กระบวนการสอบสวน	- จุดบริการ one stop service เพื่อความรวดเร็วในการมาใช้บริการ - ติดป้ายแสดงการแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาคำทราบ พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิครบถ้วน - หน้าประตูห้องสอบสวนจะติดป้ายแจ้งเตือนการรับใบนัดหมายและหลักฐานการแจ้งความ - มีป้ายลำดับอาวุโสและชั้นตอนการขอปล่อยตัวชั่วคราวแสดงชัดเจน โดยทั่วไปใช้เวลาไม่เกิน ๔๘ นาที	- งานสอบสวนเป็นงานเบื้องหลัง ปิดทองหลังพระ เช่นเดียวกับงานอำนวยความสะดวกเป็นหน่วยเก็บข้อมูล แต่ความก้าวหน้าในอาชีพการทำงาน จะน้อยกว่าสายสืบสวน - ปรามปราม ดังนั้นต้องมีมาตรการเพิ่มแรงจูงใจเพิ่มเงินค่าตอบแทนให้ทั้งสองสายงานดังกล่าวมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป - ดำรงใจไม่กล้าจับกุมเด็กเนื่องจากมีปัญหาละเมิดขั้นตอนในการปฏิบัติยุ่งยาก	- ขึ้นชมการทำงานและการปฏิบัติด้วยความรวดเร็วในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว - กฎหมายเมื่อให้อำนาจหรือโอนอำนาจต้องให้หรือโอนไปให้หมด - บางเรื่องเป็นปัญหาเนื่องจากเกิดช่องว่าง จะต้องหาหรือเพื่อวางแผนทางแก้ไขต่อไป - ประเด็นเรื่องพนักงานสอบสวนหญิงและสหวิชาชีพที่ไม่พร้อมหรือไม่เพื่อเหล่านี้จะต้องมีการนำไปหาหรือเพื่อวางแผนทางต่อไป เนื่องจากเป็นปัญหา	

ตารางที่ ๙ สถานีตำรวจภูธรบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
	- การแจ้งญาติหรือบุคคลที่ ๓ ใช้การติดต่อทางโทรศัพท์ และดำเนินการหันที่ให้ผู้ต้องหามาถึง	ปัญหาความล่าช้าของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เช่น การออกผลชันสูตรพลิกศพ การส่งทะเบียนประวัติ ผลการตรวจสอบทะเบียนเป็น คำวินิจฉัยในการฟื้นฟู รายงานสืบเสาะ เหล่านี้ตำรวจต้องรออย่างเดียว แต่กลับถูกมองในฐานะเป็นต้นทางการรับเรื่องว่า ละเลยการปฏิบัติ หรือรับผลประโยชน์จากคู่กรณี - ปัญหาอำนาจตาม พ.ร.บ. ฟื้นฟูทำให้เกิดทำงานที่ซ้ำซ้อน ลำช้า	อุปสรรคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชน	

ตารางที่ ๙ สถานีตำรวจภูธรบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการวิจัย	หมายเหตุ
การคุ้มครองสิทธิอื่นๆ	- กรณีผู้ต้องหาเจ็บป่วย ใช้การส่งต่อไปรักษายังโรงพยาบาลบ้านไผ่ ซึ่งอยู่ติดกับสถานีตำรวจ โดยเป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนกับ ร้อยเวร - มีบัญชีรายชื่อหนายความและโทรศัพท์ โดยประสานงานกับสภาทนายความ - มีอินเทอร์เน็ตบริการประชาชน - หากมีการแจ้งผลคดีมาจากศาล หรืออัยการจะแจ้งต่อไปยังผู้ต้องหา ผู้เสียหายทันทีอย่างช้าไม่เกิน ๑ วันทำการ - มีการติดบอร์ดประชาสัมพันธ์และบอร์ดแสดงความคิดเห็นและมีตู้ร้องเรียน - แจ้งช่องทางกรร้องเรียนหากไม่ได้รับความเป็นธรรม - มีการแยกบริการด้านคดีอาญา /ทั่วไป	- มีการจัดสร้างห้องนำเพื่อรองรับผู้พิการที่มาติดต่อ และมีรถขึ้นบริการ - ดำรวจกำลังดำเนินโครงการพัฒนาความมีจิตสำนึก ภายใต้อาไลแกนตำรวจบ้านไผ่ หัวใจ บริการ - ดำรวจบ้าน แม้จะอาสาและไม่มีอาμισิสันจ้างแต่ต้องมีกรอบคัดเลือกตามที่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด	- การบริการและประชาสัมพันธ์ถึงสิทธิต่างๆดีแล้ว แต่อย่าลืมเรื่องค่าตอบแทนผู้เสียหาย - แนะนำให้ทำแบบสอบถามกับประชาชนทันทีเพื่อเป็นตัวชี้วัดการท่งงานว่าขาดตกบกพร่องตรงไหน โดยใช้ตัวชี้วัด ๓ ตัวคือ - ความหวาดกลัวอาชญากรรม - ความพึงพอใจ - ความมีส่วนร่วม - เน้นย้ำยุทธศาสตร์ตำรวจที่ออกมาใหม่ ซึ่งต้องปฏิบัติงานให้เกิดความโปร่งใส เพื่อความผาสุกของประชาชน	

ตำราวจภูธร ภาค ๘
จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ระหว่างวันที่

๑๘ - ๑๙ ก.ค. ๒๕๕๕

๕. จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๕.๑ สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี (วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕)

๕.๑.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๕.๑.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาดังกล่าว ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลยาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๕.๑.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๕.๑.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของ สภ. สุราษฎร์ธานี

๕.๑.๔.๑ สภ. สุราษฎร์ธานีครอบคลุมพื้นที่ ๓๓๗.๕๕ ตารางกิโลเมตร มีเทศบาล ๒ แห่ง ตำบล ๑๐ ตำบล หมู่บ้าน ๕๐ หมู่บ้าน สภาพพื้นที่ตั้งอยู่ริมถนน เป็นแหล่งชุมชน แหล่งการค้า มีกรอบอัตรากำลัง ๓๐๙ อัตรา มีอัตรากำลังจริง ๒๙๕ นาย เป็นชั้นสัญญาบัตร ๔๓ นาย และชั้นประทวน ๒๕๒ นาย

๕.๑.๔.๒ มีกรอบอัตรานักงานสอบสวน ๒๐ อัตรา อัตรากำลังปฏิบัติงานจริง ๑๙ นาย และมีพนักงานสอบสวนหญิง จำนวน ๒ คน ซึ่งมีโรงพักจำนวนน้อยมากที่จะมีพนักงานสอบสวนหญิง แต่อย่างไรก็ตามพนักงานสอบสวนหญิงดังกล่าวจะปฏิบัติหน้าที่เฉพาะที่ สภ.สุราษฎร์ธานี ไม่สามารถไปช่วยงานที่สถานีตำรวจอื่น ๆ ที่ไม่มีพนักงานสอบสวนหญิงได้ เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่จำกัดไม่สามารถมอบอำนาจได้

๕.๑.๔.๓ สภ. สุราษฎร์ธานีเป็นเขตพื้นที่เมืองจึงมีคดีมาแล้วจับเป็นจำนวนมาก และปัญหาความผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศเป็นจำนวนมาก

๕.๑.๔.๔ การทำงานของ สภ.สุราษฎร์ธานี มีการสัญจรพบประชาชนแล้วนำข้อมูลการมาแก้ไข มีสภากาแฟทุกวันจันทร์เพื่อพบปะพูดคุยปัญหา และการแก้ไขปัญหาในการทำงาน มีการไปเยี่ยมผู้นำชุมชน

๕.๑.๕ ข้อมูลที่ได้ทราบจากการบรรยายสรุปของผู้กำกับการ การตอบข้อซักถาม และการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๐ สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กายภาพ	- ได้แยกห้องควบคุมเด็ก/ผู้ใหญ่ ห้องควบคุมผู้หญิง/ผู้ชาย - ได้แยกห้องกักตัวบุคคลต่างด้าว ผู้หญิง/ผู้ชาย - มีห้องพบทนายความ ห้องชี้ตัวผู้ต้องหา และห้องสอบสวนเด็กและเยาวชน - มีระบบบริการอำนวยความสะดวกนำทีมให้กับประชาชน และมีการประสานสัมพันธ์ แนะนำข้อมูลและขั้นตอนการติดต่อราชการแก่ประชาชน	- ห้องควบคุมตัวเยาวชนชายแคบแคบมากพื้นที่ไม่เพียงพอ - ห้องควบคุมบุคคลต่างด้าวชายมีขนาดห้องใหญ่พอสมควรแต่มีบุคคลต่างด้าวที่ถูกควบคุมตัวมากเกินไปจนทำให้ห้องควบคุมแออัด - ห้องควบคุมชายทุกประเภทมีกลิ่นเหม็นอับ ไม่มีมุ้งลวด และพื้นห้องซึ่งเป็นพื้นปูนผู้ต้องหาต้องนอนบนพื้นปูน - ห้องชี้ตัวสกปรกไม่เป็นส่วนตัวอยู่ในละแวกห้องควบคุมหญิง - มีทนายความเพียงคนเดียว	- ควรปรับปรุงห้องควบคุมชายให้สะอาดขึ้น ปรับปรุงมุ้งลวด และพื้นห้องซึ่งควรปรับปรุงห้องชี้ตัวให้เหมาะสมขึ้น - ทนายความที่มีเพียงคนเดียวอาจเป็นข้อจำกัดในการคุ้มครองสิทธิ ควรจัดทำทะเบียนทนายในพื้นที่ - มีจุดแข็งในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ แนะนำข้อมูลการติดต่อราชการ มีการจัดทำแผ่นพับแผ่นลิว แจกจ่ายให้ประชาชน - มีจุดเด่นของสถานีคือมีเพลงมาร์ชลูกใจการปฏิบัติงาน - อาจประสานกับ ตม. ที่ฝากขังบุคคลต่างด้าวให้ช่วยดำเนินการเรื่องการปรับสภาพแวดล้อมของห้องควบคุมให้เอื้ออำนวยความสะดวกสิทธิ	

ตารางที่ ๑๐ สถานีตำรวจภูธรเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กระบวนการสอบสวน	- การรับแจ้งความ มีป้ายแสดงขั้นตอนไว้ในที่เปิดเผย - การแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาทุกขั้นตอน มีป้ายแสดงสิทธิ และเวลาเยี่ยมผู้ต้องหากำในบริเวณที่เห็นง่าย - มีใบัดหมายผู้เสียหายและคู่กรณี - มีพนักงานสอบสวนหญิง ๒ คน	- ขั้นตอนระยะเวลาการประกันตัวใช้เวลาประมาณ ๒๐ นาที - บุคคลต่างตัวที่ถูกควบคุมตัวไม่ทราบข้อมูลตัวเองจะถูกควบคุมตัวเป็นระยะเวลาานเท่าใด และไม่ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน - ทราบขั้นตอนการดำเนินงาน - พนักงานสอบสวนมีการประสานความร่วมมือกับตำรวจท่องเที่ยว และในการสอบปากคำนักท่องเที่ยว และคนต่างตัวจะมีล่ามติดต่อดีตลอดเวลา	- มีจุดเด่นคือมีพนักงานสอบสวนหญิง ๒ คน ซึ่งมีสถานีดำรงน้อยแห่งที่จะมีพนักงานสอบสวนหญิง - มีพนักงานสอบสวนหญิง ๒ คน แต่สามารถทำงานได้ภายในสถานีตำรวจของตนเองเท่านั้นไม่สามารถไปช่วยงานที่สถานีอื่นได้ เพราะเป็นเขตพื้นที่จำกัดไม่สามารถมอบอำนาจได้ - ควรจัดทำบัญชีล่ามไว้ด้วย	

ตารางที่ ๑๐ สถานที่สำรวจชุมชนเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
การคุ้มครองสิทธิอื่นๆ	- ป่วยเล็กน้อยจะมีการดูแลโดยให้ยาพื้นฐานแต่ถ้าป่วยมากจะส่งโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี - มีหน่วยงานไม่ให้ความช่วยเหลือเพียงคนเดียว - มีการแจ้งผลคดีเมื่อคดีเข้าสู่กระบวนการต่าง ๆ ตามช่วงเวลา ๓๐ วัน และ ๖๐ วัน - มีการแจ้งผลคดีเมื่อได้รับผลคดีจากอัยการ - มีการแยกบริการรับแจ้งความคดีอาญา/และคดีของหาย มีระบบการประชาสัมพันธ์ด้านหน้าสถานีตำรวจ	- หมายความว่าประจำสถานีมีเพียง ๑ คน ทำให้บางครั้งหากตามตัวไม่ได้ อาจเป็นข้อจำกัดในการคุ้มครองสิทธิ - มีปัญหาความผิดคดีทางเพศจำนวนมาก แต่สามารถแยกผู้ต้องหามาคุมแล้วไว้ใกล้ๆ รวมทั้งคดีติดกัน พนักงานสอบสวนก็จะพยายามไม่ใกล้เคียงประนีประนอม - การแจ้งผลคดีจากอัยการมีความล่าช้า	- ควรมีผู้ช่วยประจำสถานีตำรวจในที่เปิดเผยและมีสื่อบริการดูแลการเบิกจ่ายยา - ควรมีการจัดทำบัญชีหมายเลขความในพื้นเพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดในการที่มีหน่วยความประจำสถานีเพียง ๑ คน - ควรประสาน และติดตามการแจ้งผลคดีจากอัยการให้มีความรวดเร็วขึ้น	

๕.๒ สถานีตำรวจภูธรไชยา (วันที่ ๑๙ ก.ค. ๕๕)

๕.๒.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๕.๒.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับนี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลียาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๕.๒.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๕.๒.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของ สภ.ไชยา

๕.๒.๔.๑ สภ. ไชยา ตั้งอยู่ที่ ถ.รักษารกิจ หมู่ที่ ๑ ต.ตลาด อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี มีพื้นที่รับผิดชอบ ๑,๐๐๔.๖๓ ตร.กม. โดยมีประชากรทั้งหมดกว่า ๕๐,๐๐๐ คน สภ.ไชยา มีอัตรากำลังพลทั้งหมด ๑๐๔ นาย แบ่งเป็น ชั้นสัญญาบัตร ๔๒ นาย ชั้น ประทวน ๖๒ นาย มีพนักงานสอบสวนทั้งหมด ๑๓ นาย แต่ไปช่วยราชการ ๓นาย

๕.๒.๕ ข้อมูลที่ได้ทราบจากการบรรยายสรุปของผู้กำกับการ การตอบข้อซักถาม และการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ สถานีตำรวจภูธรไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กายภาพ	- มีการแยกห้องควบคุมเด็ก ผู้หญิง ผู้ชาย ห้องควบคุมบางส่วนใช้เป็นที่พักพิบเลือกตั้ง มีป้ายแจ้งสิทธิผู้ต้องหาและเวลาเยี่ยมหน้าห้องควบคุม	- ต้องตรวจสอบการใช้งานและการทำความสะอาดห้องควบคุมอยู่เสมอเพื่อสร้างสภาวะที่ดีให้แก่ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ต้องหา	- ห้องซึ่งบางห้องใช้เป็นที่พักพิบของกลาง หีบบัตรเลือกตั้ง อาจจำเป็นต้องหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหามาตรการดำเนินการที่เหมาะสม	
กระบวนการสอบสวน	- ดำเนินการแจ้งสิทธิทั้งชั้นรับมอบตัว ชั้นจับกุม และชั้นสอบสวน - การนัดหมายพยานในนัด หากไม่มีใบนี้จะใช้การประสานงาน - มีป้ายแสดงขั้นตอนการปล่อยตัวชั่วคราว - การแจ้งญาติหรือบุคคลที่ ๓ ใช้การติดต่อทางโทรศัพท์ และดำเนินการทันที	- พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างหนักโดยไม่ผู้ช่วย - อาจมีการละเลยการแจ้งสิทธิในชั้นจับกุม - ในคดีทางเพศมีนักจิตวิทยาช่วยซักถามเพื่อให้เกิดความสบายใจ - การปล่อยตัวชั่วคราวแม้เพื่อความสะดวกรวดเร็วแต่ต้องทำตามกฎหมาย ฐานจะปล่อยไปก่อนแม่ - การสอบสวนเด็ก พบว่าอายุการไม่มีความพร้อม	- การปฏิบัติต่างๆที่เจ้าหน้าที่มุ่งทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว นั้นต้องยึดหลักกฎหมายด้วย ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบ และลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานเสมอ - เน้นย้ำเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในการแจ้งสิทธิโดยเฉพาะในชั้นจับกุม โดยบันทึกการจับกุมเป็นหลักฐานเสมอ - เมื่อมีคดีเข้ามาต้องรับเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเสนอขอของบประมาณ - เงินค่าพยาน หากไม่มีต้องเงินรับให้หนี้เกิดแล้วไปเบิกจากส่วนกลาง	- การเพิ่มเงินประจำตำแหน่งแก่พนักงานสอบสวนจะทำให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานมีมากขึ้น - มีงบหลายส่วนที่พนักงานสอบสวนต้องออกเอง การเบิกจ่ายไม่มีความคล่องตัว - เมื่อมีพนักงานสอบสวนหญิงบรรจุ ในการเลือกหน่วยควรเกลี่ยให้ครบทุกสถานี - เงินค่าพยานต้องมีงบไว้ประจำ

ตารางที่ ๑๐ สถานีตำรวจภูธรไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
การคุ้มครองสิทธิอื่นๆ	- การรักษายาบาลเบื้องต้นมีอาสาสมัครให้การ หกมีอาการหนักจะมีรณำสงโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด - มีน้ำดื่มบริการผู้ต้องขัง - มีตารางหมายความ - การแจ้งข่าวกับชุมชน แจ้ง - สถานการณ์เป็นระยะๆ กับกำนันผู้ใหญ่บ้าน แจ้งกับส่วนราชการในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการในทุกๆเดือน - มีมุมหนังสือความรู้ หนังสือพิมพ์ - บริการประชาชนด้านหน้าสถานี - ไม่มีการแยกคดีอาญา คดีทั่วไปเนื่องจากคดีไม่เยอะ	- งบประมาณในส่วนของการเลี้ยงผู้ต้องขังน้อยไป แม้จะงบประมาณเจ้าหน้าที่ก็จำเป็นต้องเลี้ยงผู้ต้องขัง - การเลื่อนนัดสอบปากคำเป็นผลเสียแก่ผู้เสียหายเอง ในส่วนของพนักงานสอบสวนจำเป็นต้องทำความเข้าใจในส่วนนี้ให้มากขึ้น - การแจ้งผลคดีหากอัยการไม่แจ้งให้ตำรวจทราบ ก็ไม่สามารถแจ้งต่อไปยังผู้เสียหายได้ - การจับกุมหากไม่ใช้ความผิดซึ่งหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะไม่กล้าจับ แม้จะมีการชี้ให้จับ ทั้งนี้เพื่อป้องกันตัวเอง แต่ผู้เสียหายอาจเสียสิทธิได้	- ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตำรวจจำเป็นต้องปฏิบัติตนเองให้อยู่ภายใต้กฎหมายเนื่องจาก เนื่องจากทำงานภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ การสื่อสารและการรับรู้ต่างๆทำได้อย่างรวดเร็ว และสังคมมองว่าเจ้าหน้าที่เป็นผู้ใช้อำนาจแท้จริงหน้าที่การแจ้งผลคดีเป็นหน้าที่อัยการ แต่ในทางปฏิบัติตำรวจต้องรับหน้าที่ จะมีการหารือเพื่อทำความเข้าใจในการปฏิบัติให้ถูกต้อง	- ประชาชนรู้จักสิทธิแต่ไม่รู้หน้าที่ การคุ้มครองควรดูในส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ตั้งใจปฏิบัติงานด้วย

บทสรุป

การตรวจเยี่ยมสถาน
ตำรวจ ทั้ง ๑๐ แห่ง

บทสรุปของการตรวจเยี่ยมของสถานีดำรงทั้ง ๑๐ แห่ง

๑. ด้านกายภาพ

๑.๑ สถานีดำรงส่วนใหญ่ได้ปรับปรุงอาคารสถานที่เชิงกายภาพให้สอดคล้องตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การจัดให้มีห้องพบทนาย ห้องชี้ตัวผู้ต้องหา การแยกห้องควบคุมตัวหญิงและชาย เด็ก และผู้ใหญ่ โดยมีโครงการพัฒนาสถานีดำรงเพื่อประชาชน เป็นกรอบและแนวทางปฏิบัติ

๑.๒ สถานีดำรงทุกแห่งได้จัดให้มีห้องสอบสวนเด็ก แต่ในทางปฏิบัติของการสอบสวนเด็กตาม ป.วิ อาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๐) สถานีดำรงทุกแห่งไม่ว่าจะอยู่ต่างอำเภอหรือในตัวจังหวัด เช่น สภ.พรหมพิราม สภ.ไชยา และ สภ.บ้านโป่ง สภ.เมืองขอนแก่น สภ.เมืองพิษณุโลก ไม่ได้ใช้ห้องดังกล่าวเป็นสถานที่สอบสวนเด็ก แต่จะไปสอบสวนที่สำนักงานอัยการจังหวัด โดยจะกำหนดวัน เวลาไว้เพื่อร่วมสอบสวนกับหน่วยงานอัยการ และสหวิชาชีพ

๑.๓ อาคารสถานีดำรงบางแห่งอยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างตัวสถานีใหม่และอยู่ในระหว่างปรับปรุงสถานที่ (สภ.เมืองราชบุรีและสภ.เมืองสุราษฎร์ธานี พบว่าความคืบหน้าในการดำเนินการก่อสร้างมีความล่าช้า) แต่อาคารสถานที่เดิมหรือสถานที่ตั้งชั่วคราว ก็ได้มีการจัดห้องต่างๆ ให้เป็นไปตามแนวทางในข้อ ๑.๑

๒. ด้านกระบวนการสอบสวน

๒.๑ สถานีดำรงทุกแห่งได้ปฏิบัติตามนโยบายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โครงการพัฒนาสถานีดำรงเพื่อประชาชน (โรงพักเพื่อประชาชน) โดยบางแห่งมีจุดบริการ One stop service ด้านงานบริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

๒.๒ สถานีดำรงส่วนใหญ่มีจำนวนพนักงานสอบสวนไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะสถานีดำรงที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง เนื่องจากประชากรมีจำนวนมากทำให้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

๒.๓ สถานีดำรงส่วนใหญ่ไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง เว้นแต่ สภ.เมืองชลบุรี และสภ.เมืองสุราษฎร์ธานี ที่มีพนักงานสอบสวนหญิง

๒.๔ มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ตามคำสั่งของกรมตำรวจที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๗ กำหนดระยะเวลาให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นน้อยเกินไป และผู้มีอำนาจขยายระยะเวลาการสอบสวน ควรกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าสถานีดำรง

๒.๕ ทุกสถานีดำรงได้ปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาตาม ป. วิ อาญา มาตรา ๗/๑, มาตรา ๑๓๔/๑-๔

๒.๖ การนัดพยานมาสอบสวนพบว่าบางแห่งไม่มีสมุดควบคุมหมายเรียกพยาน

๒.๗ สถานีดำรงเป้าหมาย ได้จัดทำป้ายอธิบายขั้นตอนการให้บริการไว้ เช่น การรับแจ้งความ การขอลปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งระยะเวลารับแจ้งความหรือการปล่อยตัวชั่วคราวของทุกแห่ง โดยส่วนใหญ่ใช้เวลาการรับแจ้งความหรือการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวไม่เกิน ๑-๓ ชั่วโมง

๓. ด้านการคุ้มครองสิทธิอื่น ๆ

๓.๑ สถานีตำรวจส่วนใหญ่จัดให้มีพนักงานสอบสวนแยกประเภทคดีอาญาทั่วไปและคดีจราจร แต่บางแห่งมิได้แยกเนื่องจากจำนวนคดีไม่มาก

๓.๒ สถานีตำรวจทุกแห่งจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้คอยให้บริการผู้มาติดต่องาน

๓.๓ กรณีผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวมีอาการเจ็บป่วย ส่วนใหญ่จะมีอาสาสมัครให้การรักษาเบื้องต้นแต่การที่มีระยะเวลาควบคุมตัวเพียง ๔๘ ชั่วโมง ทำให้ไม่พบปัญหาด้านการรักษาในกรณีเจ็บป่วยร้ายแรงและทุกแห่งมีที่ตั้งหน่วยใกล้กับโรงพยาบาล

๓.๔ การให้ความช่วยเหลือด้านทนายความและที่ปรึกษากฎหมาย หลายแห่งมีแนวทางปฏิบัติที่ต่างกันไป กล่าวคือ บางแห่ง มีรายชื่อทนายความ โดยร่วมกับสภาทนายความในพื้นที่บางแห่ง ใช้วิธีการเรียกทนายที่มีความสนิทสนมคุ้นเคย

๓.๕ ทุกสถานีตำรวจไม่มีล่ามคอยให้คำช่วยเหลือด้านภาษาแก่ชาวต่างชาติ ยกเว้น สภ. บางละมุง และสภ. เมืองสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีล่ามอาสาและล่ามที่ใช้ภาษาประจำถิ่นไว้ให้บริการช่วยเหลือ

๓.๖ การแจ้งผลคดีให้แก่ผู้ต้องหาและผู้เสียหายทราบ สถานีตำรวจส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามระเบียบขั้นตอน ซึ่งมักพบปัญหาในส่วนของการรอผลคดีจากอัยการ และพบว่าบางแห่งไม่มีการแจ้งผลคดี

๓.๗ สถานีตำรวจทุกแห่งไม่มีการแจ้งสิทธิที่ผู้เสียหายจะได้รับตามพ.ร.บ. ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และไม่จ่ายเงินค่าตอบแทนให้พยาน

ความเห็นประเด็นที่มีผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน สมควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นกรณีเร่งด่วน มีดังนี้ ~~มีดังนี้~~

(๑) สถานีตำรวจส่วนใหญ่ด้านกายภาพทั่ว ๆ ไปอยู่ในเกณฑ์ดี เว้นแต่บางแห่ง ห้องควบคุมผู้ต้องหาสะอาดไม่เพียงพอ และภายในห้องมีสภาพทรุดโทรม บางสถานีใช้เป็นที่พักเก็บข้อบัตร์เลือกตั้งหรือเก็บสิ่งของ

(๒) สถานีตำรวจบางแห่งไม่แยกห้องน้ำชายหญิงสำหรับประชาชนผู้มาติดต่อ

(๓) สถานีตำรวจบางแห่ง กระงะกั้นระหว่างห้องพยานผู้ชี้ตัวและห้องผู้ต้องหา ไม่ช่วยคุ้มครองและไม่ทำให้พยานเกิดความรู้สึกปลอดภัย เพราะผู้ต้องหาสามารถมองเห็นพยานผู้ชี้ตัวได้ ซึ่งเป็นอันตรายต่อพยาน

(๔) สถานีตำรวจบางแห่งเผยแพร่ภาพ/แถลงข่าวการจับกุมโดยไม่ระมัดระวัง ซึ่งเป็นการประจานผู้ต้องหา

(๕) ควรใช้งานห้องสอบสวนเด็กที่จัดทำไว้ ให้เกิดประโยชน์ และคุ้มค่างบประมาณ

(๖) ห้องสอบสวนเด็กส่วนใหญ่ ไม่สอดคล้องตามมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ ควรแบ่งเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งสำหรับเด็กและนักจิตวิทยา อีกส่วนหนึ่งสำหรับพนักงานสอบสวน

(๗) สถานีตำรวจส่วนใหญ่ไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง ทำหน้าที่สอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนหญิงเป็นผู้ทำการสอบสวน แต่ในทางปฏิบัติจะ

ใช้วิธีการให้ผู้เสียหายลงลายมือชื่อยินยอมให้พนักงานสอบสวนชายทำการสอบสวนแทน ซึ่งเป็นการให้ความยินยอมโดยมิได้สมัครใจ

(๘) นอกจากการแจ้งสิทธิตาม ป.วิ อาญา ควรต้องแจ้งให้ทราบถึงสิทธิด้านอื่นๆ และวิธีการไปใช้สิทธิเหล่านั้นแก่ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และประชาชนผู้เกี่ยวข้องให้ทราบถึงวิธีการขั้นตอนตลอดจนระยะเวลาการใช้สิทธิเหล่านั้นด้วย

(๙) สถานีตำรวจทุกแห่งยังไม่มีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นต่ำกว่าสัญญาบัตร

(๑๐) ควรเพิ่มพนักงานสอบสวนให้สมดุลกับปริมาณงานคดี

(๑๑) ควรพิจารณาทบทวน คำสั่งกรมตำรวจ ที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๗ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

(๑๒) จัดให้มีการจ่ายเงินค่าตอบแทนพยาน ตามที่กฎหมายกำหนด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพันธกรณีระหว่างประเทศ

(๑) พิจารณาทบทวนหลักการ และปรับปรุงแนวทางปฏิบัติของการถามปากคำเด็ก และเยาวชน ซึ่งกำหนดให้การถามปากคำของพนักงานสอบสวนต้องประกอบด้วย นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ พนักงานอัยการ และทนายความ หรือ ผู้ซึ่งเด็กไว้วางใจเข้าฟังการถามปากคำ โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้ถูกถามปากคำ ความพร้อมของสถานที่ถามปากคำ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการถามปากคำ ซึ่งแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันส่วนใหญ่ต้องเดินทางไปถามปากคำ ณ สำนักงานอัยการจังหวัด ทำให้การถามปากคำเกิดความล่าช้า สูญเสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีตำรวจที่อยู่ห่างไกล ส่งผลกระทบต่อสิทธิต่าง ๆ เช่น ความรวดเร็วในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยาน

(๒) เร่งรัดจัดให้มีพนักงานสอบสวนหญิงทำหน้าที่คดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่ ให้ครอบคลุมโดยเร็ว

(๓) จัดให้มีงบประมาณด้านค่าตอบแทนพยานในชั้นสอบสวนให้เพียงพอ และปรับปรุงระเบียบขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินดังกล่าวให้เกิดความสะดวก สามารถจ่ายได้ทันทีเมื่อสอบสวนพยานเสร็จ

(๔) จัดให้มีพนักงานสอบสวนอย่างเพียงพอสมดุลกับปริมาณงานคดีในแต่ละพื้นที่ และควรมีผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่คดี เพื่อช่วยเหลือพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ

(๕) พิจารณาทบทวนคำสั่งกรมตำรวจ ที่ ๙๖๐/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๓๗ เรื่อง มาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพโครงสร้างระบบงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปัจจุบัน

(๖) พัฒนา ปรับปรุงกลไกการประสานงานในระดับปฏิบัติ ระหว่าง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เช่น อัยการ ศาล กรมราชทัณฑ์ (เรือนจำ) หน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และความเข้าใจที่ตรงกันในการปฏิบัติงาน

ร่วมกัน โดยยึดหลักสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ทัวถึง และเป็นธรรม ตามที่รัฐธรรมนูญให้การคุ้มครอง

(๗) เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์อาชญากรรมในสังคมเพิ่มสูงขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากหลายด้าน การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจตกอยู่ภายใต้ความกดดัน เพราะสังคมคาดหวัง มีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณและอัตรากำลัง ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ชุมชน และคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุน ส่งเสริมการทำงานของสถานีตำรวจในมิติต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายตำรวจชุมชนให้มีการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

เรื่อนจำ

ข. เรือนจำ

การตรวจเยี่ยมเรือนจำภายใต้โครงการตรวจเยี่ยมสถานที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน: สถานีตำรวจและเรือนจำ ในระหว่างเดือนมีนาคม – กรกฎาคม ๒๕๕๕ มีเรือนจำและทัณฑสถานเป้าหมาย ๑๐ แห่ง จาก ๕ จังหวัด ดังตารางที่ ๑๒

ตารางที่ ๑๒ หน่วยรับการตรวจเยี่ยม : เรือนจำ

วัน เดือน ปี	จังหวัด	เรือนจำเป้าหมาย
๒๑ - ๒๒ มี.ค. ๒๕๕๕	พิษณุโลก	๑. เรือนจำกลางพิษณุโลก
		๒. เรือนจำจังหวัดพิษณุโลก
		๓. ทัณฑสถานหญิงพิษณุโลก
๑๘ - ๑๙ เม.ย. ๒๕๕๕	ราชบุรี	๔. เรือนจำกลางเขาบิน
		๕. เรือนจำกลางราชบุรี
๒ - ๓ พ.ค. ๒๕๕๕	ชลบุรี	๖. เรือนจำกลางชลบุรี
		๗. ทัณฑสถานหญิงชลบุรี
๒๐ - ๒๑ มี.ย. ๒๕๕๕	ขอนแก่น	๘. เรือนจำกลางขอนแก่น
		๙. ทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น
๑๘ - ๑๙ ก.ค. ๒๕๕๕	สุราษฎร์ธานี	๑๐. เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี

เรือนจำ ภาค ๖

จังหวัดพิษณุโลก

ระหว่างวันที่

๒๑ - ๒๒ มี.ค. ๒๕๕๕

๑. จังหวัดพิษณุโลก

๑.๑ เรือนจำกลางพิษณุโลก (วันที่ ๒๑ มิ.ย. ๕๕)

๑.๑.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๑.๑.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญานับนี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลียาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๑.๑.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๑.๑.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของเรือนจำกลางพิษณุโลก

๑.๑.๔.๑ เรือนจำกลางพิษณุโลกเป็นเรือนจำ ความมั่นคงสูง มีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีโทษตั้งแต่ ๑๕ ปี ถึงตลอดชีวิตและผู้ต้องขังรายสำคัญ มีผู้ต้องขัง ๒,๙๓๙ คน (ความจุ ๓,๐๐๗ คน) แบ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (ร้อยละ ๕๖) ความผิดต่อชีวิต (ร้อยละ ๒๖.๐๗) เกี่ยวกับทรัพย์สิน (๖.๑๒) เกี่ยวกับเพศ (๑๐) มีผู้ต้องขังต้องโทษประหารชีวิต ๕ คน อัตราากำลังเจ้าหน้าที่ ทั้งหมด ๑๕๗ คน แบ่งเป็นข้าราชการ ๑๓๒ คน พนักงานราชการและลูกจ้างรวม ๒๕ คน (ในตอนกลางคืนเหลือการเข้าเวรยามอยู่เพียง ๓๕ คน)

๑.๑.๔.๒ การปฏิบัติงานและระบบป้องกัน มีศูนย์ควบคุมระบบเสริมความมั่นคง ระบบไฟฟ้าแรงสูงที่บริเวณแนวกำแพง จำนวน ๑๙ โซน ระบบสัญญาณเตือนภัยรอบบริเวณ จำนวน ๑๖ โซน ระบบเสียงตามสาย บริเวณโดยรอบแนวกำแพงเรือนจำ กล้องโทรทัศน์วงจรปิดหมุน ๓๖๐ องศา จำนวน ๑๕ ตัว กล้องโทรทัศน์วงจรปิดหมุน ๑๘๐ องศา จำนวน ๑๕ ตัว กล้องโทรทัศน์วงจรปิด FIX จำนวน ๒๒๕ ตัว มีระบบไฟฟ้า/น้ำสำรอง มีคำสั่งกำหนดหน้าที่รับผิดชอบทั้งในเวลาราชการ และนอกเวลาราชการ มีสัญญาณแจ้งเหตุภายในเรือนจำ มีระบบการสื่อสารด้วยวิทยุมือถือ จำนวน ๑ ระบบประกอบด้วย วิทยุแม่ข่ายจำนวน ๑ เครื่อง วิทยุลูกข่ายจำนวน ๑๒๙ เครื่อง มีแฟ้มประวัติ หรือสมุดบันทึกประจำตัวผู้ต้องขังครบทุกคน มาตรการป้องกันได้แก่การกวาดล้างสัมภาระของผู้ต้องขัง(ที่มากเกินไปจนจำเป็นเสี่ยงต่อการชุกซ่อนสิ่งผิดกฎหมาย) ภายในเรือนจำ สิ่งของเข้าเรือนจำฯ ต้องนำผ่านเครื่องเอกซเรย์ มีการตรวจปัสสาวะเจ้าหน้าที่ ปีละ ๒ ครั้ง มีการสังเกตพฤติกรรมการณ์การเคลื่อนไหวของผู้ต้องขังในการลักลอบแอบนำสิ่งของต้องห้ามเข้ามภายในเรือนจำฯ โดยศูนย์ควบคุมระบบฯเจ้าหน้าที่ทำการจู่โจมตรวจค้นภายในเรือนจำฯ เป็นประจำ ต่อเนื่อง เรือนจำกลางพิษณุโลกงดรับของฝากจากการเยี่ยมญาติและสิ่งของที่บุคคลภายนอก

นำมาฝากให้กับผู้ต้องขัง ตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไปและงดรับพัสดุไปรษณีย์จากบุคคลภายนอกส่งให้ผู้ต้องขัง ตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

๑.๑.๕ ข้อมูลที่ได้จากการตรวจเยี่ยมเรือนจำกลางพิษณุโลก โดยฟังบรรยายสรุป การสอบถามผู้บัญชาการเรือนจำและเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดัง ตารางที่ ๑๓

ตารางที่ ๑๓ เรือนจำกลางพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	- มีข้อตกลงในลักษณะทำความเข้าใจว่า ห้ามนักโทษแต่ละต้องตัวเจ้าหน้าที่ ถ้าจะก็จะจัดการ - ในกรณีเกิดกลางเจ้าหน้าที่ผู้คุมปฏิบัติตามหลักสากล - พบการเสียชีวิตของนักโทษ ๒ รายในปี ๒๕๕๕ สาเหตุเนื่องจากทำร้ายร่างกายตนเอง - การใช้ตรวจปกติดีแต่ตาม พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ ๒๕๓๙ แต่พบการใช้ตรวจกับนักโทษประหารชีวิต แม้อยู่ในเรือนนอนก็ตาม - มีการลงโทษโดยการขังเดี่ยว ระยะเวลาไม่เกิน ๓ เดือน โดยพบว่าห้องขังเดี่ยวถูกใช้ทุกห้องและยังมีผู้กระทำความผิดถูกรอการลงโทษเป็นจำนวนมาก - มีการแยกขังมักเป็นกรณีซึ่งนักโทษจะได้รับอันตรายหรือทำอันตรายกับนักโทษด้วยกันเอง	- การจัดการนักโทษในกรณีแต่ละต้องตัวเจ้าหน้าที่ โดยยึดหลัก ห้ามแตกห้ามซ้ำ ห้ามตาย ยังเป็นสิ่งที่น่ากังวลอย่างยิ่ง เพราะยังมีวิธีลงโทษและการทรมานอีกมากมายที่ไม่แสดงอาการบาดเจ็บภายนอกให้เห็น - การใช้ตรวจในที่คุมขังต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและถูกต้องตามหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ - เจ้าหน้าที่ซึ่งมีจำนวนน้อยแต่ต้องควบคุมดูแลนักโทษจำนวนมาก ทำให้ประสิทธิภาพในการควบคุมดูแลลดลง - ห้องแยกขังนักโทษมีสภาพแวดล้อมอับชื้นไม่เอื้อต่อการใช้ชีวิตอยู่ อาศัย	- ควรใช้เครื่องพันธนาการอย่างอื่นแทนตรวน ในกรณีที่ต้องใช้ควรพิจารณาถึงความจำเป็นอย่างอื่น - การตั้งกรรมการตรวจสอบการกระทำผิดต้องมีวิธีการเพื่อสอบสวนไปถึงผู้ที่กระทำผิดจริงๆ - ปัญหาเจ้าหน้าที่ผู้คุมไม่เพียงพอต่อปริมาณนักโทษที่เพิ่มขึ้นเป็นปัญหาสำคัญซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขโดยด่วนเนื่องจากส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานหลายด้านในเรือนจำ	

ตารางที่ ๑๓ เรือนจำกลางพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการเยี่ยม	หมายเหตุ
มาตรการคุ้มครองผู้ต้องขัง	- มีการจัดอบรมผู้ต้องขังเข้าใหม่ เพื่อให้รับทราบถึงกฎระเบียบบทกติกการอยู่ร่วมกันในเรือนจำ และปกติจะย้ายเดือนข้อกำหนดและข้อปฏิบัติ อยู่เสมอในการเข้าแถวเคารพธงชาติทุกวัน - การลงโทษผู้ต้องขังกระทำตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ ๒๕๓๙ อย่างเคร่งครัด - อนุญาตให้ผู้ต้องขังร้องเรียนได้ตามกฎกระทรวงมหาดไทยฯ และสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังหรือหน่วยงานสามารถร้องเรียนได้ทุกช่องทาง	- ในเรือนจำมีผู้ต้องขังจำนวนมาก อาจเกิดปัญหาในเรื่องการรับรู้และเข้าใจเดือนกฎกติกาให้ทราบนั้น ไม่ทั่วถึง - การลงโทษผู้ต้องขังนอกจากที่บัญญัติได้ตาม พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ ๒๕๓๙ แล้วยังต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมด้วย - ร้องเรียนเรียนในกรณีของผู้ต้องขัง อาจส่งไม่ถึงหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง	- จัดทำคู่มือการปฏิบัติตัวในเรือนจำ แจกจ่ายให้ผู้ต้องขัง - การตั้งคณะกรรมการลงโทษในเรือนจำ ต้องเป็นไปตามกฎระเบียบไปร้องใส่ ตรวจสอบได้ - การร้องเรียนต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและเป็นความลับ และต้องแจ้งผลการร้องเรียนให้ทราบโดยทันที	- ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ทราบถึงกฎระเบียบของเรือนจำดีแต่มักฝ่าฝืนโดยไม่เกรงกลัวการลงโทษแต่อย่างใด การลงโทษที่ได้ผลที่สุดคือการลดชั้น

ตารางที่ ๑๓ เรือนจำกลางพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	- เป็นเรือนจำโครงสร้างใหม่ - จำนวนผู้ต้องขังยังไม่เต็มความจุ - ห้องขังรวมขนาด ๓๒ ตารางเมตร จุผู้ต้องขังเฉลี่ยที่ ๒๒ คนมีห้องส้วม ๑ ห้องอยู่ในตัว - มีมุ้งลวด พัฒมระบายอากาศ ไฟฟ้าทวิวิ ให้อุณหภูมิหรือรายการตามที่เรือนจำจัดให้ - พื้นนอนขนาดความกว้าง ๒ ฟุต	- แม้ผู้ต้องขังจะยังไม่เต็มความจุ แต่พื้นที่นอนก็ต่ำกว่ามาตรฐาน กรมราชทัณฑ์กำหนดคือ ๒.๒๕ ตารางเมตร - ทำให้การหลับนอนค่อนข้างแออัด	- แม้เรือนจำจะมีระบบรักษาความปลอดภัยดีเพียงใดแต่ ยังมีการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามและยาเสพติดเข้าเรือนจำอย่างต่อเนื่อง คณะตรวจเยี่ยมมีความเห็นใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องเฝ้าระวังอยู่ตลอดเวลา	- ผู้ต้องขังที่มีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดรายใหญ่ ๆ ควรแยกไปขังในเรือนจำความมั่นคงสูงสุด เพื่อตัดปัญหาการสร้างวงจรอาชญากรรม และปัญหายาเสพติดในเรือนจำ
อนามัยและสิ่งแวดล้อม	- จัดเลี้ยงอาหารครบ ๓ มื้อ โดยมีเมนูแสดงตลอดทั้งเดือนและตัวอย่างอาหารในแต่ละวันแสดงให้เห็นชัดเจน สารอาหารครบถ้วนตามหลักโภชนาการ - โรงอาหารสะอาด พื้นที่เพียงพอ - มีถังกรองน้ำดื่มให้ผู้ต้องขังกรอกขึ้นเรือนนอนวันละ ๒ ขวด - น้ำใช้อุปโภคไหล่น้อยในฤดูแล้ง พบน้ำขัง-เสียอยู่บริเวณอาคารห้องขังเดี่ยว - มีการพ่นน้ำฉีดยุงเดือนละ ๑ ครั้ง - ในเรือนนอนมีปัญหากลิ่นอับ	- เนื่องจากจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำมีจำนวนมาก การดูแลเรื่อง การอุปโภคบริโภคอย่างพอเพียงตลอดจนความสะอาดในเรือนนอน โรงเลี้ยงอาหาร ระบบกำจัดขยะ ระบบกำจัดน้ำเสีย จะช่วยป้องกันโรคระบาดที่อาจเกิดขึ้นได้	- ปรับปรุงเรื่องระบบกำจัดขยะ กำจัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น - น้ำเป็นสิ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิต ต้องมีระบบจัดการที่ดีเพื่อให้มีใช้อย่างเพียงพอ - ให้ผู้ต้องขังทำความสะอาดเรือนนอน เครื่องนอนอยู่เป็นประจำเพื่อป้องกันสัตว์พาหะ และการเกิดโรคระบาดต่างๆ	

ตารางที่ ๑๓ เรือนจำกลางพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กิจกรรมฟื้นฟูพฤติกรรม	- การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว - จัดการเรียนรู้การสอนทั้งสายสามัญ สายวิชาชีพ นักระรรมตรึงถึงธรรมเอก - การฝึกวิชาชีพระยะสั้น เช่น ตัดผม ขาย อบรมทำขนม ทำอาหาร เพาะเห็ด ช่อมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ - การฝึกอาชีพระยะยาว ช่างไม้ ช่างสี ช่างแกะสลัก การรับจ้างแรงงาน ฯลฯ - โครงการสงเคราะห์ผู้ต้องขังสูงอายุและผู้ต้องขังพิการ - โครงการนันทนาการผู้ต้องขัง - จัดกิจกรรมวันพบญาติใกล้ชิด	- งบประมาณในการฟื้นฟูผู้ต้องขังมีเพียง ๕ % ของงบที่เรือนจำได้รับ ได้รับทั้งหมดซึ่งถือว่ามีจำนวนน้อยสวนทางเป็นอย่างมากกับการคาดหวังของสังคมภายนอกที่ต้องการให้ผู้ต้องขังกลับตัวเป็นคนดี และใช้ชีวิตร่วมกับสังคมได้ - อุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมยังไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ต้องขังทั้งหมด ทำให้	- เป็นเรื่องที่ดีในการจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อฟื้นฟูผู้ต้องขังและควรมีการวัดผลในแต่ละกิจกรรมด้วย ซึ่งจะทำให้ทราบถึงสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป	
บริการด้านการแพทย์	- มีการบริการทันตกรรม-ตรวจรักษาโรคทั่วไป จิตเวช โดยแพทย์จากภายนอกเข้ามาตรวจ เดือนละ ๑ ครั้ง - มีการแยกขังผู้ป่วยจิตเวช	- หากผู้ต้องขังเกิดการเจ็บป่วยจนต้องนำไปรักษายังโรงพยาบาลภายนอก จะทำให้สูญเสียกำลังเจ้าหน้าที่ในการไปเฝ้าตัว ๒ คนต่อผู้ต้องขัง ๑ ราย นำไปสู่ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานซึ่งมีน้อยอยู่แล้ว	- บริการในระดับนโยบายกับกรมราชทัณฑ์และกระทรวงสาธารณสุขในการสร้างห้องเพื่อรองรับนักโทษที่จะเข้าไปรักษาในโรงพยาบาลรวมถึงการใช้ตรวจในการนำผู้ป่วยออกไปรักษาภายนอกด้วย	

ตารางที่ ๑๓ เรือนจำกลางพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการเยี่ยม	หมายเหตุ
การเข้าถึงบริการ	- การให้บริการโทรศัพท์สาธารณะ - การส่งเคราะห์ของใช้ประจำวันให้กับผู้ต้องขังไม่มีญาติ - การส่งเคราะห์ตัดแว่นสายตาให้กับผู้ต้องขัง - ผู้ต้องขังหลังปล่อยได้รับการติดตามดูแลและสงเคราะห์ - การมอบทุนการศึกษาให้บุตรผู้ต้องขัง	- การงดรับพัสดุภัณฑ์ งดของเยี่ยมของฝากจากญาติ พ่อแม่อาจทำให้นักโทษที่ประพฤติดีเกิดความเครียดได้ - การพูดคุยหาทางโทรศัพท์กับญาติพี่น้องจำทำให้ผู้ต้องขังรู้สึกท้อแท้และท้อถอยมาก	- ข้อกำหนดต่างๆที่ออกมาแม้จะเป็นมาตรการป้องกัน การลักลอบนำสิ่งของผิดกฎหมายและยาเสพติดเข้าเรือนจำ แต่ควรคำนึงถึงข้อบกพร่องในส่วนสำหรับผู้ต้องขังซึ่งมีความประพฤติดีเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกด้านลบกับเจ้าหน้าที่ - เนื่องจากมีนักโทษจำนวนมาก จำเป็นที่จะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าการเข้าถึงบริการต่างๆนั้นเป็นไปอย่างทั่วถึง	
เจ้าหน้าที่เรือนจำ	- ได้จัดฝึกอบรม พัฒนาบุคลากรในเรือนจำโดยการเพิ่มทักษะในด้านต่าง เช่น การอบรมธรรม ฝึกอบรมยิงปืนซ้อมแผนระงับเหตุ การต่อสู้ป้องกันตัว - จัดสวัสดิการสงเคราะห์เจ้าหน้าที่ มอบทุนการศึกษาให้แก่บุตรหลาน สงเคราะห์เครื่องใช้ จัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสุขภาพจิตใจ	- อัตราเจ้าหน้าที่ที่ต้องผู้ต้องขังมีจำนวนน้อยซึ่งเป็นกรยากที่จะทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ - เจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยต้องปฏิบัติงานอย่างหนักและเต็มไปด้วยความเสี่ยงแต่ได้รับค่าตอบแทนน้อย	- เป็นเรื่องระดับนโยบายที่จะต้องหารือกับกรมราชทัณฑ์ต่อไป ทั้งในเรื่องการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ อัตราค่าจ้าง สวัสดิการ ซึ่งส่วนส่งผลการปฏิบัติงานและนำมาซึ่งความสูญเสียในการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรือนจำ - ควรจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องตามความต้องการของงาน	

๑.๒ เรือนจำจังหวัดพิษณุโลก (วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๕)

๑.๒.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัตถ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๑.๒.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับนี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลายามิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๑.๒.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด่านตรวจคนเข้าเมือง สถานีพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๑.๒.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของเรือนจำจังหวัดพิษณุโลก

๑.๒.๔.๑ ลักษณะโครงสร้างตามกายภาพเป็นแบบดั้งเดิม กำแพงเตี้ย อาณาเขตภายใน แบ่งเป็น เรือนจำกลางวังทอง พื้นที่ ๑๕ ไร่, เรือนจำจังหวัดพิษณุโลกและสถานคุมขังเพื่อรอการตรวจพิสูจน์ฯ พื้นที่ ๓๐ ไร่ ๒ งาน, สถานกักขัง พื้นที่ ๑ ไร่ ๒ งานรวมพื้นที่ภายในทั้งหมด จำนวน ๔๗ ไร่ อัตราค่าจ้างพลเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ๘๒ นายแบ่งเป็นข้าราชการ ๖๕ คน (มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย) และมีเจ้าหน้าที่เสริมในลักษณะพนักงานราชการ และพนักงานจ้างเหมา ปัจจุบันมีผู้ต้องขัง(ณ วันที่ ๒๑ มี.ค. ๕๕) รวมทั้งสิ้น ๒,๒๘๕ คน (เด็ดขาด ๑,๖๔๒ คน อุทธรณ์ ๒๗๕ คน พิจารณา ๑๐๒ คน สอบสวน ๒๒๑ คน กักขัง ๑๒ คน รอการตรวจพิสูจน์ ๓๓ คน)

๑.๒.๔.๒ การปฏิบัติงาน แบ่งเป็นการปรับปรุงพื้นที่ภายในเรือนจำ โดยแบ่งเป็นแดนสำหรับการควบคุม เนื่องจากพื้นที่ภายในเรือนจำมีจำนวนมาก กำหนดพื้นที่ให้ผู้ต้องขังอยู่ตามความเหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพในการควบคุม ติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดเสริมระบบการควบคุม มีการตรวจค้นจุใจเป็นระยะเมื่อทราบข่าว มีโครงการซ่อมแผนป้องกันและระงับเหตุร้ายภายในเรือนจำ ภายนอกกำแพงเรือนจำจัดยามทหารผ่านศึกลาดตระเวนโดยรอบเรือนจำกลางวัน ๒ คน กลางคืน ๓ คน และในวันหยุดราชการจัดเวรฯเป็นเจ้าพนักงานราชทัณฑ์เสริมลาดตระเวนโดยรอบเรือนจำ อีกทั้งได้ปรับปรุงแนวรั้วกันระหว่างแดนพร้อมติดตั้งลวดทึบเพลิงและ กำหนดพื้นที่สำหรับการควบคุมผู้ต้องขังรายสำคัญ ไว้ภายในแดน ๕ (เขตควบคุมพิเศษ)

๑.๒.๕ ข้อมูลที่ได้จากการตรวจเยี่ยมเรือนจำจังหวัดพิษณุโลก โดยฟังบรรยายสรุป การสอบถามผู้บัญชาการเรือนจำและเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๑๔

ตารางที่ ๑๔ เรือนจำจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการเยี่ยม	หมายเหตุ
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	- ไม่มีนโยบายการใช้กำลังกับผู้ต้องขังเว้นแต่เพื่อการป้องกันตัวเองของเจ้าหน้าที่ - มีการทำร้ายกันเองระหว่างผู้ต้องขัง - ผู้ต้องขังที่ถูกละเมิดเป็นอันตรายต่อทั้งตัวเอง ผู้ต้องขัง คนอื่น และเจ้าหน้าที่ - มีการขังเดี่ยว	- เจ้าหน้าที่ควรจะมีตระวังในการใช้กำลังหรืออาวุธเพื่อป้องกันตัวเอง - ห้องขังเดี่ยวไม่มีรายชื่อ เหตุความผิด และระยะเวลาลงโทษติดไว้	- จัดอบรมวิธีปฏิบัติ ระวังเหตุแก่เจ้าหน้าที่อยู่เสมอ เพื่อการป้องกันและแก้ไขได้อย่างทันมือเกิดเหตุทำร้ายร่างกายกัน - ระมัดระวังในการใช้วิธีการต่างๆกับผู้ต้องขังที่วักจริต เพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับทุกฝ่าย - จัดทำรายชื่อผู้ต้องขังที่โดนลงโทษติดหน้าห้องขังเดี่ยว อยู่เสมอ	
มาตรการคุมครองผู้ต้องขัง	- เน้นการพูดคุยกับนักโทษให้เข้าใจดูแลเหมือนเครือญาติ ครอบครัว ทั้งการอธิบายข้อมูล การร้องเรียน ปัญหา การลงโทษ - มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ประกอบด้วยหัวหน้าและเจ้าหน้าที่อีก ๒ คน และคณะกรรมการกลั่นกรองการลงโทษ เมื่อมีการทำผิดวินัย	- เมื่อผู้ต้องขังมีจำนวนมาก มาตรการคุมครอง รวมถึงบทลงโทษและความรู้เกี่ยวกับข้อกำหนดต่างๆที่ต้องปฏิบัติของผู้ต้องขังอาจไม่ทั่วถึง	- การปกครองและดูแลผู้ต้องขังจำนวนมากต้องใช้พระเดชและพระคุณ ต้องดูแลแบบเข้าอกเข้าใจขณะเดียวกันก็ต้องมีบทลงโทษที่ได้ขาดและเป็นธรรมเมื่อมีการกระทำผิด การลงโทษทางวินัยต้องถูกต้องตาม พรบ.ราชทัณฑ์ และกฎกระทรวง ในขณะเดียวกันก็ต้องอนุญาตให้มีการร้องเรียนได้เช่นเดียวกัน	

ตารางที่ ๑๔ เรือนจำจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
อนามัยและสิ่งแวดล้อม	- อาหารเลี้ยงผู้ต้องขังเป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ ในเรื่องสูตร ๕ ด้าน มีตารางแสดงมื้ออาหารตลอดทั้งเดือนและมีตัวอย่างอาหารในแต่ละมื้อ - ไม่มีการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียการพบว่ามีน้ำขังและเสียอยู่ - การทำความสะอาดเรือนนอนทำโดยนักโทษในเรือนนอนเอง - มีน้ำบาดาลและกำหนดเวลาใช้	- แม้จะมีตารางเวลาการเลี้ยงอาหารบอกไว้ชัดเจน แต่ด้วยจำนวนนักโทษที่มากเกินความจุเรือนจำซึ่งโรงประกอบเลี้ยงอาจมีพื้นที่จำกัดทำให้ความจุหรือน้อยกว่า และการกำหนดช่วงเวลาในการรับประทาน ทำให้ผู้ต้องขังอาจได้รับอาหารเลี่ยนไม่พอเพียงและรวมไปถึงสถานที่และภาชนะด้วย และเนื่องจากความจุที่มากเกินไปได้ น้ำใช้ที่อาจไม่พอเพียงทั้งมีน้อยและใช้ไม่ทันในบางเวลาทำให้การทำความสะดวกเครื่องนอนด้วยตัวเองเป็นเรื่องยาก	- ปรับปรุงระบบกำจัดขยะ นำเสียเพื่อป้องกันการเกิดโรคระบาด สัตว์พาหะนำโรคต่าง ตลอดจนมลภาวะซึ่งส่งผลทำให้ผู้ที่อยู่ในเรือนจำเกิดความเครียด - จัดระบบการใช้และตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้ต้องขังทุกคนเข้าถึงการอุปโภคและบริโภคทั้งน้ำและอาหารโดยมีความสะอาดเพียงพอ	
กิจกรรมฟื้นฟูพฤติกรรม	- จัดการศึกษาสำหรับผู้ต้องขังตั้งแต่ระดับผู้ไม่รู้หนังสือ/ปวช./ปวส. จนถึงระดับปริญญาตรี (มสธ.) - จัดโครงการอบรมธรรมปฏิบัติ “เรือนจำ เรือนธรรม”	- ผู้ต้องขังซึ่งมีจำนวนมาก แต่วิทยากรตลอดจนอุปกรณ์มีจำนวนที่น้อยกว่า ทำให้อาจไม่ได้รับการพัฒนาทักษะ ทั้ง ด้านการศึกษา อาชีพ และจิตใจของตนเองอย่างทั่วถึง	- พยายามหมุนเวียน และกระจายกลุ่มเพื่อให้ผู้ต้องขังทุกคนหรือส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาทักษะของตน - ทำข้อตกลงความร่วมมือในการฝึกวิชาชีพกับหน่วยงานต่างภายนอกให้มากขึ้น เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน	

ตารางที่ ๑๔ เรือนจำจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
	- จัดกิจกรรมอบรมผู้ต้องขังเมืองในวันสำคัญของชาติและศาสนา - จัดอบรมจิตภวนาตามหลักสูตรแก่ผู้ต้องขังจัดสอนธรรมศึกษาชั้นตรีโท เอก - จัดอบรมผู้ต้องขังตามโปรแกรมแก้ไขต่าง ๆ เช่น โครงการชุมชนบำบัด โปรแกรมราชทัณฑ์เชิงสมานฉันท์ โปรแกรมแก้ไขผู้ต้องขังคดียาเสพติด โครงการ TO BE NUMBER ONE ฯลฯ			
บริการด้านการแพทย์	- บริการทางการแพทย์แก่ผู้ต้องขัง โดยเชิญแพทย์เข้าตรวจรักษาเดือนละ ๑ ครั้ง ทั้งโรคทั่วไปและจิตเวช	- การอาศัยอยู่ในสถานที่ซึ่งแออัด และมีความเสี่ยง ทำให้ทั้งผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เกิดความเครียดได้ แต่เรือนจำไม่มีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาซึ่งสามารถจะช่วยเหลือได้ประจำอยู่	- จัดหาตำแหน่งดังกล่าวเพิ่มเติมโดยสร้างสวัสดิการที่ดีแก่เจ้าหน้าที่ด้วย - แก้ปัญหาเบื้องต้น โดยพยายามเชิญวิทยากร หรือจัดอบรมเพื่อฝึกทักษะหรือความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์เบื้องต้นให้แก่เจ้าหน้าที่ในเรือนจำ	

ตารางที่ ๑๔ เรือนจำจังหวัดพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการเยี่ยม	หมายเหตุ
การเข้าถึงบริการ	- ยังอนุญาตให้มีการนำของมาเยี่ยม - จัดให้มีร้านส่งเคราะห์และสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขัง	- มีการลักลอบเอาสิ่งของผิดกฎหมายมาชุกซ่อนเข้ามากับของเยี่ยม ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องตรวจค้นโดยใช้มือ	- การอนุญาตให้มีของเยี่ยม ท่ามกลางสถานการณ์ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในเรือนจำอย่างหนัก ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานตรวจค้นด้วยความตระคร่ำ คณะตรวจเยี่ยมขอชื่นชมและเป็นกำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็งต่อไป	- หากได้เครื่อง X-ray ในการตรวจค้นของเยี่ยม จะช่วยแบ่งเบาภาระเจ้าหน้าที่ได้มากขึ้น - ปัจจุบันยาไอซ์กลายเป็นยาเสพติดที่นิยมนำลักลอบเข้ามา เนื่องจากชุกซ่อนแพร่มาถึงกับของเยี่ยมได้ง่าย
เจ้าหน้าที่เรือนจำ	- ได้ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สม่ำเสมอ เช่น ผึกซ้อมอาวุธ ระงับอัคคีภัย ป้องกันเหตุร้าย - สวัสดิการแก่ครอบครัวเจ้าหน้าที่	- เจ้าหน้าที่ดำเนินงานด้านต่างๆ ภายใต้ทรัพยากรอันจำกัด ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่ใช้ป้องกัน สิ่งของผิดกฎหมายที่เข้ามาในเรือนจำ - บ้านพักของข้าราชการทรูโทร และมีจำนวนไม่เพียงพอ	- หากมีในระดับนโยบายเพื่อเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น - สร้างสวัสดิการที่ดี รวมทั้งจัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูขวัญกำลังใจแก่นักโทษ	

๑.๓ ทักษสถานหญิงพิษณุโลก (วันที่ ๒๒ มี.ค. ๕๔)

๑.๓.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๑.๓.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาดังกล่าว ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลียาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกัน การกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๑.๓.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๑.๓.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของทักษสถานหญิงพิษณุโลก

๑.๓.๔.๑ ทักษสถานหญิงพิษณุโลกมีอำนาจควบคุมผู้ต้องขังหญิงระหว่างสอบสวน พิจารณาคดี อุทธรณ์ ฎีกา และนักโทษเด็ดขาด กำหนดโทษไม่เกิน ๓๐ ปี เดิมชื่อ “ทักษสถานหญิงหล่มสัก” ตั้งอยู่ตำบลหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ในปี พ.ศ.๒๕๔๗ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ให้ย้ายเรือนจำจังหวัด-พิษณุโลก ไปอยู่เรือนจำกลางพิษณุโลกเดิม และให้ย้ายทักษสถานหญิงหล่มสักมาแทนที่เรือนจำจังหวัดพิษณุโลกที่ว่างลง ณ ตำบลวังทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก และเปลี่ยนชื่อเป็นทักษสถานหญิงพิษณุโลก เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๗ พื้นที่ของทักษสถานหญิงพิษณุโลก มีจำนวน ๑๑๓ ไร่ ๔๖ ตารางวา แบ่งเป็นพื้นที่ภายใน ๗ ไร่ ๓ งาน พื้นที่ภายนอก ๑๐๕ ไร่ ๑ งาน ๔๖ ตารางวา เป็นบ้านพักข้าราชการและสวนป่า อัตรากำลังเจ้าหน้าที่รวม ๕๘ คน จำนวนผู้ต้องขังรวม ๖๕๐ คน (พรบ.ยาเสพติด ๕๓๔ คน ประทศร้ายต่อทรัพย์ ๕๐ คน ประทศร้ายต่อชีวิต ๒๒ คน ความผิดต่อเพศ ๓ คน ความผิดอื่นๆ ๔๑ คน)

๑.๓.๔.๒ การปฏิบัติงาน ได้แก่ โครงการเยี่ยมใกล้ชิด-คู่ชีวิตระหว่างกำแพง โครงการเพิ่มรักเติมกำลังใจ ห่วงใยเอื้ออาทร โครงการกำลังใจในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE ผลการดำเนินงานผ่านเกณฑ์มาตรฐานความโปร่งใสของเรือนจำ ๕ ด้าน ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด ทั้งยังได้รับรางวัลชนะเลิศและรองชนะเลิศหลายรายการของหน่วยงานต่างๆจากการร่วมแข่งขันการฝึกความสามารถฝีมือ และการฝึกอาชีพของนักโทษ รางวัลหน่วยงานเครือข่ายพันธมิตรให้การสนับสนุนดีเด่น และมีการจัดทำการลงนามบันทึกข้อตกลง(MOU)ว่าด้วยการประสานความร่วมมือ ในการดำเนินงานโครงการสร้าง

หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเพื่อผู้ต้องขัง กับโรงพยาบาลในเขตพื้นที่ ๓ แห่งและสำนักงานป้องกัน
ควบคุมโรคที่ ๙ พิษณุโลก ทักษสถานหญิงพิษณุโลก เป็นหน่วยงานที่มีผลการดำเนินงานดีเด่น
ด้านมาตรฐาน การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ประจำปี ๒๕๕๔

๑.๓.๕ ข้อมูลที่ได้จากการตรวจเยี่ยมทัณฑสถานหญิงพิษณุโลก โดยฟังบรรยายสรุป
การสอบถามผู้บัญชาการเรือนจำและเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการสำรวจสถานที่ ปรากฏผลดังตารางที่ ๑๕

ตารางที่ ๑๕ ทักษะสถานพินิจพิชญโลก จังหวัดพิษณุโลก

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการเยี่ยม	หมายเหตุ
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	- มีการชี้แจงให้เจ้าหน้าที่ทราบตลอดถึงนโยบายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องหา โดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหา - ไม่มีการใช้เครื่องพันธนาการกับผู้ต้องขังหญิงทุกกรณี - ไม่มีการแยกขัง หรือการขังเดี่ยวผู้ต้องหา	- มีมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีมาก	- ให้กำลังใจและเน้นย้ำให้ยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติ	
มาตรการคุ้มครองผู้ต้องขัง	- ฝ่ายปกครองจัดอบรมผู้ต้องขังเข้าใหม่ทุกเดือนๆละ ๑ ครั้ง เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในเรือนจำ/กฎระเบียบ - ลงโทษตาม พ.ร.บ. ราชทัณฑ์กำหนด - ได้จัดรับเรื่องราวร้องทุกข์ และรับร้องทุกข์จากผู้ต้องขัง โดยผ่านฝ่ายปกครอง	- มีมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีมาก	- ให้กำลังใจและเน้นย้ำให้ยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติ	

ตารางที่ ๑๕ ทัศนสถานหญิงพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการเยี่ยม	หมายเหตุ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	- ความจุเกลี่ย้ายผู้ต้องขัง เดิมความจุ ๘๘๕ คน ปัจจุบันมีผู้ต้องขัง ๖๕๖ คน ภายในเรือนนอน มีพื้นที่ ๑๓๗ ตร.ม. โดยประมาณ มีผู้ต้องขัง ๖๗ คนจากความจุจริง ๑๒๕ คน ทำให้ยังไม่มีปัญหาเรื่องความแออัด มีมุ้งลวด พัดลม ห้องส้วม ซึ่งสะอาดและภายในเรือนนอนมีความปลอดภัย	- สภาพแวดล้อมสะอาดเรียบร้อยเป็นระเบียบ	- มีมาตรฐานการจัดการที่ดีมาก	
อนามัยและสิ่งแวดล้อม	- มีการคัดแยกขยะ และมีถังบำบัดน้ำเสีย รวมไปถึงการใส่น้ำสักดชีวภาพ ทั้งนี้มีตารางการปฏิบัติเกี่ยวกับขั้นตอนการบำบัดไว้ให้ทราบ เนื่องจากมีความจุไม่มากและมีตารางเวรทำความสะอาดชัดเจน เรือนนอนจึงมีความสะอาดทั้งสภาพห้องและเครื่องนอน พื้นพื้นนอน ๑.๒๐ ตร.ม.ต่อคน	- หน่วยสุขทกรรม ซึ่งต้องทำงานอย่างหนัก ทั้งการเตรียมและทำอาหาร ๓ มื้อต่อวันตลอดทั้งปี ไม่มีการเปลี่ยนหน้าที่ แต่มีสวัสดิการน้อยและไม่มีเงินปันผล	- ต้องมีการฝึกและสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการได้เปรียบเสียเปรียบและเป็นการฝึกความชำนาญในด้านต่างๆด้วย	

ตารางที่ ๑๔ ทัศนสถานหญิงพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
บริการด้านการแพทย์	- มีแพทย์จากโรงพยาบาลมาตรวจสุขภาพเป็นประจำ และสำหรับโรคเฉพาะ เช่น ด้านสูตินรีเวช จะมีการตรวจปีละ ๑ ครั้ง เช่น มะเร็งปากมดลูก มะเร็งเต้านม ฯลฯ - ได้ตรวจร่างกายแรกเข้า และตรวจสุขภาพโดยทำบัตร OPD แก่ผู้ต้องขัง - สัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์: ผู้ต้องขัง ๑ : ๑,๒๕๐	- ได้มาตรฐานดีเยี่ยม	- ได้มาตรฐานดีเยี่ยม	
เจ้าหน้าที่เรือนจำ	- สัดส่วนเจ้าหน้าที่ผู้ต้องขัง ๑ : ๒๒ - ไม่มีเรื่องร้องเรียนกรณีเจ้าหน้าที่ทำร้ายผู้ต้องขัง - ไม่ส่งเจ้าหน้าที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆของการราชทัณฑ์	- เจ้าหน้าที่ที่ทำงานเป็นระบบทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ควรให้เจ้าหน้าที่ได้อบรมหลักสูตรต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงาน	- เจ้าหน้าที่ต้องยึดกฎหมายเป็นหลักในการปฏิบัติ และต้องรักษามาตรฐานในการปฏิบัติที่ดีแบบนี้เอาไว้เพื่อเป็นต้นแบบให้ทัณฑสถานอื่นๆ	

เรือนจำ ภาค ๗

จังหวัดราชบุรี

ระหว่างวันที่

๑๘ - ๑๙ เม.ย. ๒๕๕๕

๒. จังหวัดราชบุรี

๒.๑ เรือนจำกลางราชบุรี (วันที่ ๑๘ ก.ย. ๕๕)

๒.๑.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๒.๑.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับนี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลียาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๒.๑.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๒.๑.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของเรือนจำกลางราชบุรี

๒.๑.๔.๑ เรือนจำกลางราชบุรีเดิม ตั้งอยู่เลขที่ ๘๔ ถนนตรีสुरิวงค์ อ.เมือง จ.ราชบุรี แต่เนื่องจากความแออัด ประกอบกับตั้งอยู่ในย่านชุมชนกลางใจเมือง และมีความเก่าแก่ทรุดโทรมมาก รัฐบาลจึงสั่งให้ย้ายมาสร้างแห่งใหม่ขึ้นที่ ต.น้ำพุ อ.เมือง จ.ราชบุรี ซึ่งเดิมเป็นที่ดินของเรือนจำชั่วคราวเขาบินรวมเนื้อที่ทั้งหมด ๑,๘๗๕ ไร่ (และได้แบ่งออกเป็นสองส่วนคือเรือนจำกลางราชบุรี ๔๐๐ ไร่, เรือนจำกลางเขาบิน ๓๐๐ ไร่ ส่วนที่เหลือ ๑,๑๗๕ ไร่ เป็นเรือนจำชั่วคราวเขาบิน) เรือนจำกลางราชบุรีแห่งใหม่ ใช้งบประมาณ ๕๒๘,๕๘๓,๐๐๐ บาท เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๔ แบ่งเนื้อที่ออกเป็นสองส่วนคือ ภายใน และภายนอก โดยภายในมีเนื้อที่ทั้งหมด ๗๘-๐-๖๓ ไร่ ภายนอกมีเนื้อที่ทั้งหมด ๓๒๑-๓-๓๗ ไร่

๒.๑.๔.๒ เรือนจำกลางราชบุรี สามารถจุผู้ต้องขังได้ ๒,๐๐๐ คน แต่ขณะเข้าตรวจเยี่ยมพบว่ามีผู้ต้องขังอยู่ในความควบคุมกว่า ๕,๓๐๐ คน ซึ่งเกินความจุกว่าเท่าตัว ในขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีเพียง ๑๔๗ นาย นับว่าเป็นปัญหาอย่างมากในการปฏิบัติงานทั้งในส่วนควบคุมดูแลและส่วนพัฒนาแก้ไขฟื้นฟู ในส่วนของผู้ต้องขังหญิง ได้โครงการกำลังใจในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา มาช่วยส่งเสริมฟื้นฟูผู้ต้องขัง

๒.๑.๕ ข้อมูลที่ได้จากการตรวจเยี่ยมเรือนจำกลางราชบุรี โดยฟังบรรยายสรุป การสอบถามจากผู้บัญชาการและเจ้าหน้าที่เรือนจำ และการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๑๖

ตารางที่ ๑๖ เรือนจำกลางราชบุรี จังหวัดราชบุรี

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	- มีผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่อยู่ในกฎระเบียบ แต่เป็นส่วนน้อย ซึ่งเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเหล่านั้นเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย - ไม่มีการใช้วิธีการขังเดี่ยวแต่ใช้วิธีการแยกขังผู้ต้องขังที่ทำตัวเป็นหัวหน้ากลุ่มและอาจสร้างความวุ่นวาย	- การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเพื่อการทำให้อยู่ในกฎระเบียบ ต้องระมัดระวังไม่เรื่องของการรุนแรง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัวเจ้าหน้าที่เอง - ใช้วิธีการเปิดใจ พูดคุย ให้เข้าใจในข้อตกลงการอยู่ร่วมกันก่อน - ในขณะตรวจเยี่ยม มีนักโทษชายใจเพชร รักพงษ์ เข้ามาร้องเรียนว่า ผู้ต้องขังด้วยกันเองทำร้ายร่างกาย ได้รับบาดเจ็บสาหัส(กระดูกหลุด)	- เนื่องจากมีผู้ต้องขังมากเกินไป การจะดูแลสอดส่องผู้ต้องขังทุกคนให้อยู่ในกรอบ ในกฎระเบียบเป็นเรื่องยาก แต่มีผู้ต้องขังส่วนน้อยเท่านั้น ที่ทำตัวมีปัญหา ดังนั้นต้องมีมาตรการเพื่อทำให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่รู้สึกผ่อนคลาย และยังอยู่ในกรอบกฎเกณฑ์ ส่วนผู้ต้องขังที่เป็นปัญหาก็ต้องมีมาตรการทั้งการลงโทษและฟื้นฟูในเวลาเดียวกัน	- ก่อนที่จะรับตัวผู้ต้องขังใหม่เข้ามา จะต้องถ่ายภาพรูปและตรวจร่างกายเบื้องต้นโดย โดยพยาบาลที่มีประจำ เพื่อป้องกันการถูกกล่าวหาว่ามีการซ้อม การทรมานร่างกาย
มาตรการคุ้มครองผู้ต้องขัง	- อบรมผู้ต้องขังเข้าใหม่เพื่อให้ทราบถึงกฎระเบียบและสิทธิที่ต่างที่ตนจะได้รับเป็นเรือนจำ - ใช้วิธีการลงโทษทางวินัย ตาม พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ ๒๕๗๙ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง - เปิดรับเรื่องร้องเรียนทุกช่องทาง และเปิดเป็นความลับหากต้องส่งต่อหน่วยงานภายนอก	- มีการทำความตกลงกับเรือนจำกลางเขabinซึ่งอยู่ติดกัน ให้สามารถย้ายนักโทษที่เป็นปัญหาไปมาระหว่างกันได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง - การห้ามการเล่นการพนันในเรือนจำเป็นเรื่องยาก แต่เจ้าหน้าที่ได้ทำการตักเตือนและชี้ให้เห็นถึงผลเสียที่จะตามมาอยู่เสมอ	- จัดทำคู่มือผู้ต้องขัง รวมทั้งกระจายข่าวถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่จะได้รับให้แก่ผู้ต้องขังทราบเป็นประจำเพื่อให้ผู้ต้องขังซึมซับในการนำไปปฏิบัติและไม่นำมาจิตใจให้อยู่อยู่กรอบกฎระเบียบที่ดี	- ระบบลดวันต้องโทษจะคัดเลือกเอาเฉพาะผู้ที่มีความประพฤติดี

ตารางที่ ๑๖ เรือนจำกลางราชบุรี จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	- เรือนจำมีความจุที่เกินอัตรารองรับได้ถึงเกือบสองเท่าตัว(จุได้ ๒,๐๐๐ คน แต่คุมขัง ๕,๓๐๐ คน) การใช้ชีวิตประจำวันของผู้ต้องขังนับว่าแออัดอย่างมาก	- เรือนนอนห้องขัง แออัด (ความจุในเรือนนอนแต่ละห้องที่รองรับ คือ ๑๘-๒๐ คนแต่จุจริง ๆ ๔๐-๔๕ คน) แต่ยังอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ - เรือนจำ ตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชน ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือแม้ผู้ต้องขังจะมากแต่ก็ทำให้การควบคุม ดูแลง่ายและเป็นระบบ ข้อเสียคือการเดินทางเปิดต่อราชกับหน่วยงานราชการอื่นหรือการเดินทางของญาติเดินทางมาเยี่ยมผู้ต้องขัง มีความลำบาก	- ความแออัดของผู้ต้องขังสูงเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาต่างๆตามมา ทั้งการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามเข้ามายังเรือนจำ การใช้ยาเสพติด การทำร้ายร่างกาย การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมอื่นๆ การกวาดล้างจึงต้องมีมาตรการหาข่าวภายในอย่างเข้มข้นก่อน เพื่อที่จะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีตามมา - แนะนำการใช้ระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ในการประสานงานกับหน่วยงานที่อยู่ห่างไกล	- ที่ผ่านมามีการตรวจค้นสิ่งของต้องห้ามในเรือนจำพบอาวุธปืนสงครามค้อนป้าและเครื่องกระสุน - การใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันในเรือนจำระหว่างผู้ต้องขังคดีอาเสพติดกับผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในวงจรอาชญากรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น
อนามัยและสิ่งแวดล้อม	- มีอาหารวันละ ๓ มื้อ มีคุณภาพตามมาตรฐานด้านสุขุธรรมเนียมของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งถือว่ายังมีคุณภาพที่ดี - อยู่ภายใต้การดูแลของกรมราชทัณฑ์ มาตราฐาน ๕ ด้าน โดยมีสาธารณสุขจังหวัดมาตรวจสอบอยู่เป็นประจำ	- มีสนิมและหินปูนบนผนังบาตาลที่ใช้อุปโภค/บริโภค - ในช่วงหน้าแล้งซึ่งน้ำจะขาดแคลนแก้ปัญหาโดยจะขอความร่วมมือให้ อบต.นำน้ำมาจ่ายแจก - มีการระบายน้ำทิ้งลงไปยังสวนไร่นาของประชาชนในบริเวณใกล้เคียง แต่เป็นผลเสียมากกว่า	- รมมีตระวังในเรื่องระบบการกำจัดน้ำเสีย และระบบกำจัดขยะ ควรปรับปรุงให้เป็นระบบและมีมาตรฐาน แม้ว่าการระบายน้ำเสียไปยังพื้นที่ภายนอกขณะนั้นจะเกิดผลดีต่อพืชผลในไร่นาของประชาชน แต่อาจถูกร้องเรียนได้หากพืชผลเหล่านั้นเสียหายหรือออกดอกผลไม่เป็นไปตามฤดูกาล	

ตารางที่ ๑๖ เรือนจำกลางราชบุรี จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กิจกรรมฟื้นฟูพฤติกรรม	- การฝึกอบรมระยะสั้น ระยะยาว - การให้การศึกษาทั้งสายสามัญและวิชาชีพ ตั้งแต่ผู้ไม่รู้หนังสือถึงระดับปริญญาตรี - การอบรมความรู้เพิ่มเติมใหม่ๆ - การฟื้นฟูแก้ไขอาชพติด - การใช้ศาสนาขัดเกลา ทั้งศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ (คริสต์เข้มแข็ง ไวน้แวม) - มีการรับจ้างแรงงาน - จัดโครงการครอบครัวสัมพันธ์ วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก - การเยี่ยมญาติใกล้ชิด ๑๐-๒๐ ครอบครัวต่อวัน - จัดอบรมเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัว ๖ เดือน - ด้านอาชีพ และการใช้ชีวิตในสังคม - มีนักสังคมสงเคราะห์ติดตามร่วมกับกรมคุมประพฤติ	- การคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีและเปิดโอกาสให้ญาติได้เยี่ยมใกล้ชิดโดยเรือนจำทำการสนับสนุนส่งเสริม สร้างศาลาเยี่ยมและให้มีการนำของมาเยี่ยมจากเปิดโอกาสให้มีการลักลอบนำสิ่งของต้องห้าม ผิดกฎหมายเข้ามา	- การเยี่ยมญาติใกล้ชิดเป็นผลดีมากกว่าผลเสียโดยเป็นการให้รางวัลแก่ผู้ต้องขังที่กระทำความดี และให้ครอบครัวช่วยปล่อยประโลม กล่อมเกล่าผู้ต้องขัง ทำให้ผู้ต้องขังมีกำลังใจในการใช้ชีวิต แต่ควรมีมาตรการคัดกรองบุคคลภายนอกที่มาเยี่ยมด้วยว่ามีความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังแบบใด เพื่อป้องกันการแอบแฝงลักลอบเอาสิ่งของผิดกฎหมายเข้ามาภายในเรือนจำ ซึ่งจะเกิดผลร้ายกว่าตามมา	

ตารางที่ ๑๖ เรือนจำกลางราชบุรี จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
บริการด้านการแพทย์	- มีสถานพยาบาลและพยาบาลประจำภายในเรือนจำ - มีหน่วยแพทย์จากโรงพยาบาลราชบุรีมาทำการตรวจรักษาโรคทั่วไปเป็นประจำทุกเดือน	- มีการแยกผู้ต้องขังติดเชื้อและ ผู้ต้องขังโรคทั่วไป - มีโครงการตรวจสอบสุขภาพและฉีดวัคซีน เพิ่มเติมสำหรับผู้ต้องขังหญิง	- เน้นย้ำการปฏิบัติโดยยึดถือข้อกำหนดกระทรวงฯ Bangkok Rules สำหรับผู้ต้องหญิงเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อสร้างมาตรฐานในด้านต่างๆให้ดีขึ้น	- มีสถานพยาบาลและพยาบาลประจำภายในเรือนจำ - มีหน่วยแพทย์จากโรงพยาบาลราชบุรีมาทำการตรวจรักษาโรคทั่วไปเป็นประจำทุกเดือน
เจ้าหน้าที่เรือนจำ	- เรือนจำมีเจ้าหน้าที่ ๑๔๗ คน ต่อผู้ต้องขัง ๕๓๐๐ คน คิดเป็นสัดส่วน ๑ : ๓๖ เกินกว่ามาตรฐานสากล ซึ่งกำหนดเป็น ๑ : ๕ - จัดให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรของกรมฯ เป็นประจำ มีการทดสอบสมรรถนะ ทบทวนการใช้อาวุธ การระงับเหตุ	- ปัญหาที่มักโศกสันเรือนจำ นำพาปัญหาต่างๆมากมาย และทำให้เกิดความไม่สมดุลกับจำนวนของเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานดูแลควบคุมพื้นที่ หากไม่มีแนวทางแก้ไขที่ชัดเจนจะทำให้การตอบสนองความคาดหวังของสังคมที่จะต้องการให้ผู้ทอออกมาจากรือนจำกลับตัวเป็นคนดี นั้นเป็นไปได้ยาก	- จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น เพื่อการดูแลควบคุม แก่ไขและฟื้นฟูผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพ - นำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยแบ่งเบาภาระ การทำงานด้านต่างๆ ที่หนักหนาสาหัสของเจ้าหน้าที่ทั้งการตรวจค้น สักัดจับการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามา การเฝ้าระวังจากภายในเรือนจำซึ่ง เหล่านี้สุ่มเสี่ยงที่จะเกิดพฤติกรรม การซื้อผู้คุม - เพิ่มสวัสดิการเพื่อเป็นขวัญกำลังใจกับเจ้าหน้าที่	

๒.๒. เรือนจำกลางเขาบิน (วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕)

๒.๒.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัตถ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๒.๒.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาดังกล่าว ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลียาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๒.๒.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๒.๒.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของเรือนจำกลางเขาบิน

๒.๒.๔.๑ เรือนจำกลางเขาบินมีเนื้อที่ ๓๐๐ ไร่ กำแพงโดยรอบเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๗ เมตร เป็นรูป ๘ เหลี่ยม มีตึกอำนวยการสำนักงานและประตูทางเข้าเรือนจำอยู่ทางทิศใต้ ทิศตะวันออกของกำแพงห่างจากภูเขาหินลับ ประมาณ ๓๐๐ เมตร ด้านทิศเหนือเป็นพื้นที่ป่าสงวน(ป่าเฉลิมพระเกียรติ ๕ ธันวาคมหาราช เป็นป่าสะเดา) ด้านทิศตะวันออกเป็นพื้นที่ราบลุ่มปลูกบ้านพักอาศัยของข้าราชการราชทัณฑ์ แบ่งพื้นที่ภายในไว้ ๙ แดน โครงสร้างประกอบด้วย แดนควบคุมผู้ต้องขัง จำนวน ๔ แดน มีเรือนนอน มีโรงเลี้ยงอาหาร มีโรงงานฝึกวิชาชีพ และร้านค้าสงเคราะห์ ส่วนแดนพยาบาล แดนสุทกรรม จะมีเรือนนอน แดนการศึกษา และแดนฝึกวิชาชีพจะไม่มีอาคารเรือนนอนตรงกลางบริเวณจะเป็นที่ว่าง จัดเป็นสนามกลาง มีสำนักงานส่วนควบคุมอยู่ในสุดของเรือนจำ และมีสำนักงานฝ่ายรักษาการณ์อยู่บริเวณหน้าประตูเรือนจำต่อมา ปัจจุบันในแดน ๖ กำลังก่อสร้างอาคารความมั่นคงสูงสุด (Supermax) เพื่อใช้ควบคุมผู้ต้องขังรายสำคัญ

๒.๒.๔.๒ เรือนจำกลางเขาบิน กำหนดเป็นเรือนจำระดับความมั่นคงสูง เพื่อควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษสูง และเป็นผู้ร้ายรายสำคัญ มีอัตราความจุมาตรฐาน ๑,๔๗๐ คน อัตราความจุเต็มที่ ๒,๖๘๐ คน เรือนจำกลางเขาบิน มีอำนาจควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ ๑๕ ปี - ตลอดชีวิต เป็นเรือนจำที่มีสภาพความมั่นคงแข็งแรง และได้รับการติดตั้งระบบเสริมความมั่นคงและเสาดัดสัญญาณโทรศัพท์ ปัจจุบันจึงกลายเป็นเรือนจำต้นแบบที่ควบคุมผู้ต้องขังคดียาเสพติดรายสำคัญ ๆ เอาไว้ ปัจจุบันมีจำนวนผู้ต้องขังทั้งสิ้น ๒,๖๘๐ คนมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ๑๔๐ คน

๒.๒.๕ ข้อมูลที่ได้จากการตรวจเยี่ยมเรือนจำกลางเขาบิน โดยฟังบรรยายสรุป การสอบถามผู้บัญชาการและเจ้าหน้าที่เรือนจำ และการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๑๗

ตารางที่ ๑๗ เรือนจำกลางเขabin จังหวัดราชบุรี

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	- การใช้เครื่องพันธนาการเป็นไปตามกฎหมาย - มีบัญชีแสดงการใช้เครื่องพันธนาการและตั้งกรรมการพิจารณาตามระเบียบของกรมราชทัณฑ์	- นักโทษประท้วงหรือร้องขอถอดเครื่องพันธนาการซึ่งคณะกรรมการกำลังพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของแต่ละคน - การแยกขังและการขังเดี่ยว - ดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของ พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ ๒๕๗๕	- ขอให้พิจารณาถึงความเป็นไปได้ต่างๆในการลงโทษโดยวิธีอื่นแทนการลงโทษโดยการ ใช้ตรวนกับผู้ต้องขัง - อาจใช้ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ในการติดต่อประสานงานกับศาลในการฝากขัง	- นักโทษส่วนใหญ่จะกลัวการลงโทษโดยวิธีวิธีการลดชั้น
มาตรการคุ้มครองผู้ต้องขัง	- อธิบายข้อมูล กฎระเบียบ ที่ควรปฏิบัติให้ผู้ต้องขังทราบ โดยประกาศระหว่างเข้าแถว ทุกเช้า - ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน ให้แก่ผู้ต้องขังในทุกช่องทางและทุกกรณีทั้งเรื่องปิด/เปิดนัก - ลงโทษทางวินัย เมื่อมีการกระทำผิดจะตั้งคณะกรรมการสอบสวน	- ผู้ต้องขังส่วนใหญ่รับทราบและถือปฏิบัติดี มีส่วนน้อยที่ทราบแต่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ - ในกรณีร้องเรียนโดยปกติจะเรียกมาสอบถามตัวต่อตัวก่อน เพื่อจะได้ช่วยเหลือในเบื้องต้นได้ - การลงโทษทางวินัย หากรับสารภาพก่อนจะไม่มีกรรมการตั้งคณะกรรมการสอบสวน	- การพิจารณาใช้อำนาจหรือกฎระเบียบใดๆควรตรวจสอบถึงความเป็นไปได้และวิธีการซึ่งละมุนละม่อมเพื่อให้ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ยอมรับ - หากเกิดการกระทำผิดควรพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบลึกลงไปเพื่อหาผู้กระทำผิดที่แท้จริง ป้องกันการจ้างผู้ต้องขังอื่นรับสารภาพแทน	- กฎระเบียบบางอย่างต้องยอมผ่อนปรนบ้างเพื่อให้ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีซึ่งเป็นส่วนใหญ่มีความผ่อนคลายและไม่รู้สึกกดดัน

ตารางที่ ๑๗ เรือนจำกลางเขabin จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	- มีความจุเกี่ยย้ายของเรือนจำ ๒,๖๕๐ คน ขณะนี้มีผู้ต้องขัง ๒,๕๕๓ คน แม้จะเกินความจุแต่ยังสามารถอยู่ได้โดยไม่แออัดมาก(โดยเฉลี่ย ๓๒ คน ต่อห้อง) - สภาพห้องนอนยังมีความสะอาด มีทีวี มั่งลวด พัดลม ห้องส่วนภายใน	- มั่งลวดในเรือนนอนมีสภาพชำรุด ซึ่งเรือนจำได้ของซ่อมแซมกันไปแล้ว - หากตรวจพบเสียงของต้องห้ามในเรือนนอนจะลงโทษเบื้องต้นโดยการยึดทีวีเป็นเวลา ๓ เดือน - เปลี่ยนพื้นเรือนนอนในบางแดนเนื่องจากมีกษกช่อก่อนสิ่งของผิดกฎหมาย	- คณะตรวจเยี่ยมเห็นด้วยกับแนวคิดแยกผู้ต้องขังคดีอาเสพติดรายใหญ่รายสำคัญซึ่งมีอำนาจสั่งข้อเสพติดจากต่างประเทศมาควบคุมไว้ที่เรือนจำกลางเขabin ส่วนรายใหญ่ภายในประเทศ ในภูมิภาค ควบคุมตัวในเรือนจำกลางระยอง พิษณุโลก และคลองไผ่	- อาคาร Supermax ที่กำลังดำเนินการก่อสร้างประกอบด้วยห้องขังเดี่ยว ๖๐-๖๖ ห้อง ห้องขังรวม ๑๐-๑๒ ห้อง จุคนได้รวมทั้งหมดกว่า ๔๐๐ คน - มีเสาดัดสัญญาณโทรศัพท์ ๙ ต้น ซึ่งตัดสัญญาณได้เกือบทั้งหมดแต่ยังมีบางจุดซึ่งยังสามารถแอบโทรศัพท์ได้
อนามัยและสิ่งแวดล้อม	- จัดอาหาร ๓ มื้อ มีมาตรฐานตามระบบสุขอนามัย และจัดอาหารตามเงื่อนไขศาสนา - มีเมนูอาหารในแต่ละมื้อแสดงครบ ๓๑ วันและมีอาหารตัวอย่างแสดงให้เห็นทุกวัน - มีน้ำบาดาลใช้อุปโภคและบริโภค - มีการกำจัดแมลงและน้ำเสีย	- โรงอาหารเรือนจำได้รับมาตรฐานในระดับ ดีมาก จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข - มีมาตรฐานด้านความโปร่งใสในการจัดการประกอบอาหารเลี้ยง - มีการตรวจสุขภาพอาสาเรือนจำโดยสำนักงานอนามัยฯทุก ๖ เดือน - น้ำบาดาลที่ใช้ดื่มจะมีเครื่องกรองคุณภาพสูงแต่ยังไม่ทำให้น้ำมีความสะอาดร้อยเปอร์เซนต์	- การดำเนินการด้านสุขทกรรมของเรือนจำและด้านสุขอนามัยของเรือนจำมีมาตรฐานดี ซึ่ง พิจารณาได้จากบรรยากาศโดยรวม ความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยของเรือนจำ	

ตารางที่ ๑๗ เรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กิจกรรมฟื้นฟูพฤตินิสัย	- การฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง เช่น สานตะกร้า เย็บวอน - จัดอบรมผู้ต้องขัง และจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ - มีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย - ใช้ศาสนาช่วยขัดเกลาจิตใจ โดยอบรมผู้ต้องขังตามหลักศาสนาในทุกกลุ่ม (พุทธ คริสต์ อิสลาม) - จัดการศึกษาทั้งสายสามัญ และสายอาชีพ - จัดทำโปรแกรมแก้ไขผู้ต้องขังเป็นรายกลุ่ม	- ผู้ต้องขังไม่ได้รับการฝึกวิชาชีพอย่างทั่วถึง(ผู้ที่ได้รับการฝึกคิดเป็น ๓๐ เปอร์เซ็นต์) เนื่องจากขาดอุปกรณ์และวิทยากร - พบการลักลอบเอาสิ่งของผิดกฎหมายแฝงเข้ามากับการมาเผยแพร่ศาสนาของหน่วยงานภายนอก - ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ว่างงานเนื่องจากไม่มีผู้จ้างวานจากภายนอก (การเย็บอวนและสานตะกร้ายังทำได้น้อย) - ห้ามบุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่ญาติเข้าเยี่ยมผู้ต้องขัง - การพบหน้าของผู้ต้องขังคดียาเสพติดมักร่วมมือกันหาช่องทางเพื่อให้มีการได้ย้ายไปยังเรือนจำที่มีความเข้มงวดน้อยกว่า	- พยายามประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก (ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด โรงเรียนอาชีวะ เทคนิค) เพื่อขอความร่วมมือในการช่วยฝึกวิชาชีพ	- การดำเนินกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูเด็กส่วนใหญ่ยังโทษไม่ให้ความร่วมมือต้องเป็นไปในเชิงบังคับมากกว่าการสมัครใจ

ตารางที่ ๑๗ เรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
บริการด้านการแพทย์	- มีสถานพยาบาลและพยาบาลประจำภายในเรือนจำและมีหน่วยแพทย์จากโรงพยาบาลราชบุรี มาทำการตรวจรักษาโรคทั่วไปเป็นประจำทุกเดือน	- มีการแยกผู้ต้องขังติดเชื้อและผู้ต้องขังโรคทั่วไป - หากผู้ต้องขังเจ็บป่วยหนักจะส่งต่อโรงพยาบาลทันที	- อาจใช้ระบบวิธีไอคอนเฟอเรนท์ในการติดต่อประสานงานกับแพทย์ในโรงพยาบาล เพื่อความสะดวก และรวดเร็วในการรักษาพยาบาล	- มีสถานพยาบาลและพยาบาลประจำภายในเรือนจำและมีหน่วยแพทย์จากโรงพยาบาลราชบุรี มาทำการตรวจรักษาโรคทั่วไปเป็นประจำทุกเดือน
เจ้าหน้าที่เรือนจำ	- มีสัดส่วนเจ้าหน้าที่ : ผู้ต้องขัง ๑ : ๒๑ (เจ้าหน้าที่ ๑๔๐ คน ผู้ต้องขังรวม ๒,๘๘๓ คน) - มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่มาเสมอในหลักสูตรต่างๆ - มีการซ้อมการควบคุมเหตุร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ	- เจ้าหน้าที่เรือนจำถูกร้องเรียนเนื่องจากผู้ต้องขังไม่ยอมยกยอควบคุมในเรือนจำที่มีความมั่นคงสูง - เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่มีเพียง ๑๔๐ นาย ไม่เพียงพอและสูญเสียต่อประสิทธิภาพในระบบการรักษาความปลอดภัย ซึ่งพบว่าป้อมสังเกตการณ์มีผู้คุมน้อย และบางป้อมไม่มีผู้คุม - หากเจ้าหน้าที่ไม่มีจิตใจที่เข้มแข็ง ยึดมั่นในความถูกต้องและกฎระเบียบแล้ว แม้เทคโนโลยีช่วยเหลือป้องกัน จะดีเพียงใดแต่การแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรือนจำก็ไม่เป็นผล	- เป็นเรื่องสำคัญที่จะดำเนินการป้องกันในทุกวิถีทางไม่ใหยาเสพติด และโทรศัพท์มือถือเข้ามาในเรือนจำได้ เพื่อแก้ปัญหาการสร้างอิทธิพลและข้อผู้คุมในเรือนจำ	- ความร่วมมือช่วยเหลือ เช่น หากได้เครื่องตรวจจับสัญญาณการใช้โทรศัพท์ หรือหากเอกชนผู้ให้บริการโทรศัพท์ให้ความร่วมมือ ในการสกัดกั้นจับกุมก็จะทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเรือนจำเห็นผลมากขึ้น - กรมราชทัณฑ์ควรออกระเบียบเพื่อให้สามารถกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานได้เอง - หากได้เครื่องตรวจจับสัญญาณการใช้โทรศัพท์

เรือนจำ ภาค ๒

จังหวัดชลบุรี

ระหว่างวันที่

๒ - ๓ พ.ค. ๒๕๕๕

๓. จังหวัดชลบุรี

๓.๑ เรือนจำกลางชลบุรี (วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕)

๓.๑.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวนนิต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๓.๑.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญานี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลียาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๓.๑.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด่านตรวจคนเข้าเมือง สถานีพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๓.๑.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานเรือนจำกลางชลบุรี

๓.๑.๔.๑ เรือนจำกลางชลบุรี ตั้งอยู่ที่จังหวัดชลบุรีเป็นหน่วยงานราชการ การบริหาร งานส่วนกลาง เขต๒ สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เดิมตั้งอยู่ที่ถนนสถานีชลบุรีตรงหน้า หอพระพุทธสิหิงค์ ปัจจุบันอยู่เลขที่ ๑๓๕/๕ หมู่ ๒ ถนนพระยาจักรี ตำบลบ้านสวนอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี รหัสไปรษณีย์ ๒๐๐๐๐ อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดชลบุรี และสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี ประมาณ ๑.๓ กิโลเมตร มีอำนาจการควบคุมผู้ต้องขังที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ๓๐ ปี

๓.๑.๔.๒ เรือนจำกลางชลบุรีมีเนื้อที่ทั้งหมด ๕๗ ไร่ ๔๒ ตารางวาแบ่งเป็นพื้นที่ภายในเรือนจำ ๒๕ ไร่ ๑๕ ตารางวา บริเวณรอบกำแพงเรือนจำ ๓๒ ไร่ ๒๗ ตารางวา ระบบความมั่นคงของเรือนจำเป็นระบบความมั่นคงสูง ประกอบด้วยกำแพง ๗ เมตร สายไฟแรงสูง ป้อมสังเกตการณ์ แนวรั้วทึบเพลิง เครื่องกีดขวางยานพาหนะ เป็นต้น เรือนจำกลางมีจำนวนผู้ต้องขังรวมทั้งหมด ๖,๑๕๙ คน จากความจุเฉลี่ยย้ายที่ ๔,๒๒๒ คน ในจำนวนนี้คิดเป็นผู้ต้องคดีอาญาเสพติด ๓,๕๓๙ คน (๖๕.๕๘%) ผู้ต้องขังคดีทั่วไป ๑,๘๕๘ คน(๓๔.๔๒ คน)

๓.๑.๔.๓ การจัดโครงการการบริหารงาน เรือนจำกลางชลบุรี แบ่งงานออกเป็น ๒ ส่วน คือส่วนปกครองฯ และส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง มีเจ้าหน้าที่ ๑๕๒ คน ประกอบด้วย ข้าราชการ ๑๑๑ คน ลูกจ้างประจำ จำนวน ๓ คน พนักงานราชการ ๓๐ คน(ผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์ ๘ คน เจ้าหน้าที่ตรวจพิสูจน์ ๒๑ คน) ที่เหลือเป็นลูกจ้างชั่วคราวจำนวน ๙ คน

๓.๑.๕ ข้อมูลที่ได้จากการตรวจเยี่ยมเรือนจำกลางชลบุรี โดยฟังบรรยายสรุป การสอบถามจากผู้บัญชาการและเจ้าหน้าที่ประจำและการสำรวจสถานที่ปรากฏผล ดังตารางที่ ๑๘

ตารางที่ ๑๘ เรือนจำกลางชลบุรี จังหวัดชลบุรี

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	- ไม่มีการทรมานผู้ต้องขังโดยปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ - มีการตีตราแต่เป็นไปตาม พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ ๒๕๓๙ - มีการขังเดี่ยว แต่เปลี่ยนห้องขังเดียวยังเป็นแบบเก่า - มีการจำตรวน ๔๒ ราย ใช้ตรวนตามกม.ขนาด ๑๐ มม. แต่มีการใช้ตรวนขนาดใหญ่ในกรณีผู้ต้องขังกระทำผิดในบหลังโทษนั้นซ้ำซาก - มีการตั้งคณะกรรมการถอดตรวน	- การตีตราผู้ต้องขังมีมูลเหตุมาจากการเล่นเสฟตีและเกิดจากทะเลาะวิวาทซึ่งปัจจุบันนอกจากยาเสฟตีแล้วยังพบการนำขมมัมไปหมักเป็นสุรา และอีกมูลเหตุคือการตีหลบหนีโดยอ้างว่าคิดถึงบ้าน - ผู้ต้องขังซึ่งถูกขังเดี่ยวเป็นเวลานาน ร่างกายจะเกิดความเคยชินกับที่แคบๆและเมื่อออกจากห้องขังเดี่ยวบางราย การเคลื่อนไหวร่างกายจะเป็นไปอย่างยากลำบาก	- รมัตระวังและดูแลในเรื่องเครื่องอุปโภค บริโภครวมถึงรับทัศนคติของผู้ต้องขังใหม่ให้มีแรงใจดำเนินชีวิต ซึ่งจะลดการตีตรา โดยมีมูลสาเหตุที่ไม่จำเป็น - หากหรือถึงแนวทางการเปลี่ยนตรวนเป็น การใช้เครื่องพันธนาการอย่างอื่นแทน - หากมีการร้องขอให้ตรวจรักษาผู้ต้องขังซึ่งอยู่ในระหว่างการลงโทษ ถูกเดี่ยว จะต้องรับดำเนินการทันที	- มีการร้องขอให้เจ้าหน้าที่ผู้คุมใส่ตรวนผู้ต้องขังก่อนเมื่อต้องนำผู้ต้องขังไปพบแพทย์หรือศาล ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัย
มาตรการคุ้มครองผู้ต้องขัง	- อธิบายข้อมูลให้ผู้ต้องขัง เกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ สิทธิประโยชน์แก่ผู้ต้องขังใหม่เป็นเวลา ๑ เดือน และผ่านการประชุมหน้าแถวชี้แจงแก่ตัวแทนผู้ต้องขังประจำเดือน และผ่านโทรทัศน์วงจรปิด - มีตู้รับเรื่องร้องทุกข์/ร้องเรียน เปิดทุกสัปดาห์ มีปัญหาการดูแล	- ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีมาก และมีการข่มขู่ให้ญาติของผู้ต้องขังจ่ายเงินค่ายาเสพติดในแต่ละวันมีผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำในเรือนจำและรอส่งฟ้องจำนวนมาก แต่พนักงานสอบสวนไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินคดีล่าช้า ผู้ต้องขังไม่เกรงกลัวต่อการกระทำผิด	- ต้องมีมาตรการในการคุ้มครองญาติของผู้ต้องขังจากกลุ่มค้ายาเสพติด แต่ทั้งนี้ก็จำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นในการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่ผู้ต้องขังภายในเรือนจำด้วย - มีมาตรการอย่างเข้มงวดในการดำเนินการลงโทษผู้กระทำผิดและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ต้องขังอื่นเรือนจำ	- ในกรณีที่มีการดำเนินการส่งฟ้องเป็นไปอย่างล่าช้า พัดติจะใช้อำนาจลงโทษไว้ก่อนหากมีการรับสารภาพ

ตารางที่ ๑๘ เรือนจำกลางชลบุรี จังหวัดชลบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	- มีอัตราความจุเฉลี่ยย้าย ๔,๒๒๒ คน แต่มียอดผู้ต้องขัง ณ วันที่ ๒ พฤษภาคม รวมทั้งหมด ๖,๑๕๙ คน - มีห้องนอนขนาด ๙ x ๔ ตารางเมตร พร้อมพัดลมระบายอากาศ มุ้งลวด และโทรทัศน์ มีผู้ต้องขัง ๖๐-๘๐ คน ต่อ ๑ ห้องนอนซึ่งแออัดมาก	- ปัญหาความแออัดส่งผลกระทบต่อ การเยี่ยมญาติตามไปด้วย เนื่องจากญาติมาขึ้นแต่สถานที่เท่าเดิม และเวลาเยี่ยมสั้นลง - เนื่องจากตัวเรือนจำตั้งอยู่ในตัวเมืองทำให้มีการลักลอบขายยาเสพติดและสิ่งของต้องห้ามเข้ามาในกำแพงเรือนจำอยู่เป็นประจำ	- ปัญหาความแออัดเมื่อพิจารณาโดยเทียบกับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานนับว่าแออัดมาก(๑:๔๐) - อาจเพิ่มเวลาในการเยี่ยมถึงช่วง กลางคืนโดยพิจารณาเฉพาะผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม	- จะมีการสร้างเรือนจำแห่งใหม่ที่ อ.บ้านบึง ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี ๒๕๕๖ ซึ่งจะทำให้มีการ แยกแยะการควบคุมตัวและการ ตรวจพิสูจน์กับแดนผู้ต้องขังได้
อนามัยและสิ่งแวดล้อม	- มีการเลี้ยงอาหาร ๓ มื้อได้รับการ ตรวจจากสาธารณสุขจังหวัด - สุทกรรมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ห้องฆ่าแล่มีการติดตั้งลวดเพื่อป้องกันแมลง - มีการแบ่งรอบเวลาให้ผู้ต้องขัง บางส่วนรับประทานอาหาร เพื่อ ป้องกันความแออัด - โรงเลี้ยงมีความสะอาดดี - ใช้น้ำประปาในการอุปโภคบริโภค - มีปัญหาเรื่องน้ำไหลน้อย - มีระบบบำบัดน้ำเสีย ๒ บ่อ - มีปัญหาเรื่องระบบกำจัดของเสีย	- เคยตรวจพบแบคทีเรียใน น้ำประปาที่ใช้ตั้งแต่ได้แก้ไขโดยใช้ เครื่องกรองแล้ว - ปริมาณคนที่มากทำให้จำเป็นต้องมี ระบบกำจัดของเสียที่ดีเพื่อ สุขอนามัยที่ดีในเรือนจำ	- ดูแลเรื่องการกำจัดของเสียทั้งน้ำเสีย และขยะ ให้เป็นระบบ ให้เกิดความปลอดภัยกับทั้งคนภายในและ ภายนอกและเกิดความสะอาด	

ตารางที่ ๑๘ เรือนจำกลางชลบุรี จังหวัดชลบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการเยี่ยม	หมายเหตุ
กิจกรรมฟื้นฟูพฤติกรรม	- จัดการศึกษาทั้งสายสามัญและอาชีว - การฝึกวิชาชีพส่วนใหญ่เป็นการฝึกระยะสั้น เช่น ประกอบจักรยาน ถักแห - อบรมธรรมะกับผู้ต้องขัง - จัดให้มีการเยี่ยมญาติทุกวัน วันละ ๓๐-๓๕ รอบ รอบละ ๒๕ คน - มีโครงการกอดแม่และการเยี่ยมญาติใกล้ชิดทุกสัปดาห์ - การฝึกลูกเสือสามัญ	- มีการทำข้อตกลงกับผู้ต้องขังเป็นกลุ่มในกรณีประพฤติดี ไม่พบการเสพยาเสพติด หรือมีของต้องห้าม ผิดกฎหมาย จะจัดให้มีโครงการเยี่ยมญาติใกล้ชิดตลอดปี - มีโครงการกอดแม่ “ผู้หญิงที่เราอยากกอดตลอดชีวิต” ในวันแม่ โดยอนุญาตให้ผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม ๒๐๐ รายใกล้ชิดกับแม่ไม่ได้โดยเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่ - เด็กฝากจากสถานพินิจ มีพฤติกรรมรุนแรง ควบคุมดูแลยาก	- ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขัง - ทำความตกลงกับเอกชนในพื้นที่เพื่อจ้างงานต่างๆ ให้กับผู้ต้องขัง ทั้งนี้ต้องทำให้ผู้จ้างเชื่อในศักยภาพและมีผู้ต้องขัง	- การฝึกวิชาชีพเป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากมีผู้ต้องขังเยอะ ควบคุมยาก และบางส่วนไม่สนใจ พบว่ามีการนำอุปกรณ์ไปดัดแปลงเป็นอาวุธและสิ่งซึ่งต้องห้ามต่าง ๆ
บริการด้านการแพทย์	- มีสถานพยาบาลกรณีเจ็บป่วย - มีพยาบาล ๓ คนและนักจิตวิทยา ๑ คนประจำอยู่ - มีแพทย์หวั่งเวลาและจิตอาสา - ตรวจโรคทุกวันอังคารและพฤหัสบดี จัดการตรวจจล้ายคลึงโรคเคลื่อนที่	- มีการระบาดของโรคเอดส์ในเรือนจำค่อนข้างสูง - มีเรือนนอน แยกผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HIV จากผู้ป่วยโรคปกติ - จากการศึกษาของนักจิตวิทยาในเรือนจำพบว่าสาเหตุการก่ออาชญากรรมของผู้ต้องขังเกิดจากอาการของโรคทางจิตชนิดหนึ่งซึ่งมีอาการของโรคทางจิตชนิดหนึ่งซึ่งมีอาการ	- ควรขอความร่วมมือและความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ สาธารณสุขจังหวัด สถานีอนามัย เกี่ยวกับการปฐมและตรวจรักษาพยาบาล - ส่งผลการศึกษาดังกล่าวให้กรมราชทัณฑ์ต่อไป	- กรณีเอดส์และ HIV มีการทำข้อตกลงร่วมกับกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ในการป้องกันและรักษาแล้ว

ตารางที่ ๑๗ เรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
		Borderline Personality Disorders ซึ่ง ลักษณะเด่นคือ มี อารมณ์ พฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล และภาพพจน์ของตนเองไม่ มั่นคงอารมณ์ที่ไม่คงที่ และควบคุม ตนเองไม่ได้อย่างมาก รูปแบบ ดังกล่าวเป็นไปแทบทุกเรื่อง เริ่ม เป็นตั้งแต่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นและพบ ได้ในภาวะแวดล้อมหลายๆ รูปแบบ มีมูลเหตุมาจากปัจจัยในวัยเด็กซึ่ง ได้รับการเลี้ยงดูที่ผิดพลาด ขาดการ ยอมรับจากสังคม		
เจ้าหน้าที่เรือนจำ	- มีเจ้าหน้าที่รวม ๑๕๒ คน ต่อผู้ต้องขัง ๖,๑๕๔ คน คิดเป็นสัดส่วน ๑: ๔๐ คน ซึ่งถือว่าสูงมาก - จัดให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชน รวมถึงการไม่กระทำทารุณต่อผู้ต้องขัง และมอบรางวัลเจ้าหน้าที่ดีเด่นประจำปี	- จำนวนเจ้าหน้าที่มีน้อยทำให้การปฏิบัติงานต่างๆ เป็นไปอย่างยากลำบาก โดยเฉพาะเมื่อต้องควบคุมผู้ต้องขังออกไปโรงพยาบาล	- เห็นควรหารือกับกระทรวงสาธารณสุขถึงแนวความคิดการสร้างห้องขังในโรงพยาบาลเพื่อลดปัญหานี้	

๓.๒ ท้นทสสถานหญงชลบุรี (วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕)

๓.๒.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร่มนุษยธรรม หรือย่ายศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๓.๒.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับนี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลยณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกัน การกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๓.๒.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๓.๒.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของท้นทสสถานหญงชลบุรี (ทสญ.ชลบุรี)

๓.๒.๔.๑ ทสญ.ชลบุรี ตั้งอยู่เลขที่ ๘๔ ถนนวชิรปราการ ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สถานที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองทิศเหนือติดหอสมุดแห่งชาติ ชลบุรี ทิศใต้ติดวัดสวนตาล ทิศตะวันออกติดวัดเนินสุทธาวาส ทิศตะวันตกติดหอพระพุทธสิหิงค์ เดิมเป็นที่ตั้งของเรือนจำกลางชลบุรี ซึ่งก่อสร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ ต่อมาเรือนจำกลางชลบุรีย้ายไปยังสถานที่แห่งใหม่ จึงใช้สถานที่เดิมนั้นเป็นที่ตั้งของท้นทสสถานหญงชลบุรีตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๒๙ เป็นต้นมา

๓.๒.๔.๒ ทสญ.ชลบุรี มีหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังหญิงตามคำพิพากษาโทษจำคุกไม่เกิน ๒๐ ปี ทุกประเภทคดี และผู้ต้องกักขังหญิงที่มีกำหนดโทษ ๒ ปีโดยมีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ และตามมาตรฐานขั้นต่ำของกฎบัตรสหประชาชาติว่าวยสิทธิมนุษยชน

๓.๒.๔.๓ ทสญ. ชลบุรีตั้งบนพื้นที่ ๗ ไร่ ๗๖ ตารางวา เป็นพื้นที่ภายในกำแพง ๕ ไร่ ๒ งาน ๓ ตารางวา พื้นที่ภายนอก ๑ไร่ ๒ งาน ๒๖ ตารางวา สถานกักขัง ๔๗ ตารางวา พื้นที่ภายในเป็นพื้นที่รวมทั้งเรือนนอน อาคารฝึกวิชาชีพ อาคารกักขัง มีเจ้าหน้าที่รวม ๖๔ คน ปัจจุบันมีผู้ต้องขัง ๑,๑๗๙ คนโดยมีผู้ต้องขังตั้งครรรค์ ๘ คน เด็กติดผู้ต้องขัง ๕ คน ผู้ต้องขังสูงอายุ(๖๐ ปีขึ้นไป) ๑๗ คน

๓.๒.๕ ข้อมูลที่ได้จากการตรวจเยี่ยม ทสญ. ชลบุรี โดยฟังบรรยายสรุป การสอบถามจากผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ประจำ ทสญ.ชลบุรี และการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๑๙

ตารางที่ ๑๙ ท้นพสสถานหญิงชลบุรี จ้งหวัดชลบุรี

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการวิจัย	หมายเหตุ
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	- ไม่ใช้การแยกขังและขังเดี่ยว - ไม่ใช้พันธนาการกับผู้ต้องขังทุกกรณี	- ใช้วิธีการสวมเสื้อกั๊กเพื่อแสดงว่าเป็นผู้ต้องขังที่กระทำความผิดและอยู่ระหว่างการลงโทษ	- ดำเนินการตามข้อกำหนด ปฎิญากรุงเทพฯ Bangkok Rules	
มาตรการคุ้มครองผู้ต้องขัง	- มีการอบรมผู้ต้องขังใหม่ทุกสัปดาห์ เพื่ออธิบายกฎกติกา การดำเนินชีวิตภายในเรือนจำ ปรับสภาพจิตใจและทัศนคติให้ดีขึ้น - ลงโทษทางวินัยตาม พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๓๙ และกฎกระทรวง - เปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังร้องเรียนและร้องทุกข์ ตามกฎกระทรวงมหาดไทย หมวด ๖ และมีช่องทาง คือ ตู้รับเรื่องร้องเรียนทุกขังทั้งภายในและภายนอก ร้องทุกข์ด้วยวาจา และเป็นลายลักษณ์ และมีคณะกรรมการพิจารณา	- เนื่องจากข้อจำกัดด้านพื้นที่ในเรือนจำทำให้ไม่มีการแบ่งแดนผู้ต้องขังใหม่และผู้ต้องขังเก่าต้องอยู่ร่วมกัน อาจมีการข่มขู่ เพื่อให้อยู่ในอำนาจระหว่างผู้ต้องขังด้วยกัน - ผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีมักไม่เกรงกลัวการลงโทษเนื่องจากทัณฑสถานไม่สามารถลงโทษหนักให้เหมาะสมตามฐานความผิดได้	- ให้ความดูแล แนะนำการใช้ชีวิตในเรือนจำแก่ผู้ต้องขังใหม่ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ปฏิบัติตามเป็นคนดี ไม่หลงผิดอีก	

ตารางที่ ๑๙ ท้นพสสถานหญงชลบุรี จ้งหวัดชลบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	ล้งที่พบ	ประเด็นด้านลัทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	- มีความจุมาตรฐาน ๕๔๔ คน ความจุเฉลี่ยย้าย ๑,๓๓๕ คน ความจุเดิมที่ ๑,๓๓๔ คน มีผู้ต้องขัง ณ วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕ จำนวน ๑,๑๗๙ คน - เนื่องจากเรือนจำสร้างตั้งแต่ปี ๒๔๘๑ สภาพโดยทั่วไปจึงมีลักษณะเก่าแก่ แต่ได้มีการปรับปรุงอาคารให้ยังสามารถใช้การได้ - มีมุ้งลวด พัดลม ห้องส้วมภายในห้องขัง แสงสว่างและอากาศถ่ายเทตามมาตรฐานล้งจำเป็นขั้นพื้นฐาน ๕ ด้าน	- มีคณะกรรมการจากเทศบาลเมืองชลบุรี และศูนย์อนามัยที่ ๓ ชลบุรี เข้าประเมินผลการพัฒนาล้งจำเป็นขั้นพื้นฐาน และได้รับการประเมินผ่านเกณฑ์ทั้ง ๕ ด้าน เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๕ - เรือนจำมีขนาดเล็ก แต่ผู้ต้องขังมีอยู่จำนวนมาก การออกกัลังกายหรือ ทำกิจกรรมกลางแจ้งต่างๆ จะเป็นไปโดยไม่สะดวก เนื่องจากไม่มีพื้นที่เพียงพอ - และเป็นโอกาสให้มีการจับกลุ่มกันเพื่อสร้างอิทธิพล หรือทะเลาะวิวาท เป็นภาระในการควบคุม	- แม้เรือนจำจะสะอาดและยังไม่แออัดมากจากความจุเฉลี่ยย้าย แต่โดยสภาพการใช้งานและวัตถุประสงค์ต่างๆ จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนสถานที่เพื่อยกมาตรฐาน และรองรับผู้ต้องขังรวมถึงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	- ท้นพสสถานหญงชลบุรี กำลังรอการย้ายไปแทนที่เรือนจำกลางชลบุรีในปัจจุบัน เนื่องจากจะมีการสร้างเรือนจำกลางชายแห่งใหม่ที่ อ.บ้านบึง
อนามัยและสิ่งแวดล้อม	- ได้จัดเลี้ยงอาหาร ๓ มื้อ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาเมนู และผ่านความเห็นชอบของนักโภชนาการโรงพยาบาลชลบุรี - มีเครื่องกรองน้ำสำหรับดื่ม - โดยปกติจะใช้น้ำประปาอุโภคบริโภคและใช้น้ำบาดาลเสริม แต่เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีประชากร	- มีการจัดอาหารเสริมสำหรับผู้ต้องขังตั้งครครร์ แม่ลูกอ่อน สำหรับเด็กอายุ เช่น ไข่ต้ม ปลาทอด ผักฝัก - ได้รับป้ายอาหารสะอาด รสชาติอร่อย(Clean food Good Taste) จากสาธารณสุขโรงพยาบาลชลบุรี และเทศบาลเมืองชลบุรี	- สิ่งแวดล้อมโดยรวมมีความสะอาดดี เชื่อว่ามีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติมีมาตรการดำเนินการที่ดีและจะดีมากขึ้นไปหากได้สถานที่แห่งใหม่ เนื่องจากสภาพเรือนจำเก่ามากเกินไปไม่สามารถปรับปรุงให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ได้	

ตารางที่ ๑๙ ท้นพสสถานหญญชลบุรี จ้งหวตชลบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	ล้งที่พบ	ประเต็นด้านลศพธรมุชชน	ข้อล้งเกต/ความเห่นของคณะตรวจเย่ม	หมายเหตุ
	- เยอะ ทำให้น้ำประปาไม่ค่อยไหล - มีบ่อดักไขมันจากเศษอาหารบริเวณงานสุทกรรม - มีมุ้งลวดรอบที่พัทขยะเพื่อป้องกันแมลงวัน - ทำการน็ดพ่นแมลงอย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง			
กจกรรมพ่นพพัฒนาบัสย	- จัดให้เย่มผู้ต้งซ้งทกวันและม้การจัดเย่มญวตลโกลลชตบัสละ ๑-๒ ครั้ง - จัดการศกษาท้งสายสามญออชวศกษา อุดมศกษา(มสธ) สายอาชพ การศกษาตามอธยาศย - ผกศวศพ ท้งมงานบรการ งานหัตถกรรม และคหกรรม โดยม้การเปตรันเพื่อบรการด้านนอก - จัดกจกรรมในวันสาคัญ่างๆ - พัฒนาลจใจโดยการอบรมศกสนา - การรับจ้างแรงงานต่างๆ - การสงเคราะห้เดกผู้ต้งซ้งและผู้ต้งซ้งหญญต้งครรภ	- นอกจจากจะพัฒนาผู้ต้งซ้งตามหลักสูตรแล้ว ท้นพสสถานหญญซ้งม้ร้านอาหารและร้านนวดซ้งให้บรการโดยผู้ต้งซ้งหญญงเปตภายนอกเรอนจำ - การเย่มพมพิเศษโกลลชตเปตโอกาสให้บ้กโทษซ้นเย่มประมาณ ๕๐๐ คนได้กินอาหารและทำกจกรรมรวมกันกับญตลเป่นเวลา ๒ ช่วโมง - มิตลาคมตลซ้งผู้ต้งซ้งลกลอบค้ายขายของเงินเชื่อ เกตการตดหนี้ล้น และการทะเลาะว้าวาท	- การออกเปท้งานภายนอกของ ผู้ต้งซ้ง เจ้าหน้าท้ต้งร้งว้งในการลกลอบนำล้งของต้งห้มเข้ามาในเรอนจำ - การเย่มพิเศษจำเป็นต้งม้การจ้องต้งน้น ควรรลารวดว้ใครท้เคยได้เย่มหรือย้งม่ได้เย่มบ้างเพื่อเป่นการเปตโอกาสให้ผู้ต้งซ้งท้อจย้งม่ได้รับการเย่ม	

ตารางที่ ๑๙ ท้นสถานหญงชลบุรี จ้งหวัดชลบุรี (ต่อ)

หัวข้อ	ล้งที่พบ	ประเด็นด้านลัทธิมนุษยชน	ข้อล้งเกด/ความท่นของคณะตรวจเยยม	หมายเหตุ
ปรการด้าน การแพทย	- ม้งหองพยาบาลและพยาบาลปรจา จำ ๒ คน - ไมม่แพทยเข้ามาตรวจผู้ต้องข้ง โดยปกติใช้วิธีการปรการทาง โทรศัพท์	- การขาดแพทยเข้ามาดูแล อาจจจะ ทำให้การตรวจรักษารโรค วณิจฉัย ให้คำปรการกาฉดพลาดไปได้	- พยาบาลปรสาขความร่วมมมือจาก โรงพยาบาลและกระทรวงสาธารณสุข	- เคยม้งกัจฉฉวทยาปรจาอยู่ แต่ ปัจจุบันได้โอนย้ายไปแล้ว
เจ้าหน้าที่ เรือนจำ	- ม้งลัสส่วนเจ้าหน้าที่ต่อผู้ต้องข้ง เป็น ๑: ๑๘ คน - ม้งความลัมพันธ์ที่ตระหว่ง เจ้าหน้าที่และผู้ต้องข้ง - จ้งให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรม ตามลัทธิสุตรของกรมราชทัณฑ์ และฝีกทักษะ ด้านร่างกายและ จิตใจอย่างลัมมาเสมอ	- จ้งนวนเจ้าหน้าที่ม่ลัมดุลกับ ผู้ต้องข้งควรจ้งดสรรอัตราค่าล้ง เพิ่มเติม	- เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มจะพยายามหาทาง ย้ายออกไปท้งงานส่วนอื่นจ้งเป็นอย่ง ย้งที่จะต้องหารอในส่วนนโยบายเพื่อ หาทางออกของปัญหาลั่น	

เรือนจำ ภาค ๔
จังหวัดขอนแก่น
ระหว่างวันที่

๒๐ - ๒๑ มิ.ย. ๒๕๕๕

๔. จังหวัดขอนแก่น

๔.๑ เรือนจำกลางขอนแก่น (วันที่ ๒๑ มิ.ย. ๒๕๕๕)

๔.๑.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๔.๑.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาดังกล่าว ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกล่ยมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกัน การกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๔.๑.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด่านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๔.๑.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของเรือนจำกลางขอนแก่น

๔.๑.๔.๑ เรือนจำกลางขอนแก่น เป็นหน่วยงานบริการราชการส่วนกลางกรมราชทัณฑ์กระทรวงยุติธรรม ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๑ ขณะนั้นเป็นกำแพงสังกะสีและเปลี่ยนเป็นกำแพงคอนกรีต เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๐ เดิมเป็นเรือนจำระดับจังหวัด ได้รับการยกฐานะเป็นเรือนจำกลางเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๙ และทำหน้าที่เป็นเรือนจำกลางประธานเขต ๔ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เรือนจำกลางขอนแก่นตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๗ หมู่ที่ ๔ ถนนศรีจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น มีเนื้อที่ทั้งหมด ๖๗ ไร่ ๒ งาน ๙๖ ตารางวา แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้ พื้นที่ภายในเรือนจำกลาง ๑๖ ไร่ ๓ งาน พื้นที่ภายนอกเป็นบริเวณที่ตั้งทัณฑ์สถานบำบัดพิเศษขอนแก่น ๑๕ ไร่ เป็นพื้นที่บริเวณบ้านพักเจ้าพนักงานเรือนจำกลางและภูมิทัศน์หน้าเรือนจำ ๓๕ ไร่ ๓ งาน ๙๖ ตารางวา

๔.๑.๔.๒ เรือนจำกลางขอนแก่นแบ่งการทำงานภายในออกเป็น ๑ ศูนย์ปฏิบัติการพิเศษ และอีก ๓ ส่วนคือส่วนควบคุมผู้ต้องขัง ส่วนพัฒนาผู้ต้องขังและส่วนสวัสดิการผู้ต้องขังซึ่งจะประกอบไปด้วยฝ่ายต่างๆอีก ๑๑ ฝ่าย มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานรวมทั้งสิ้น ๑๕๑ คน มีผู้ต้องขังรวม ๒,๒๘๑ คนจากความจุ ๑,๖๐๐ กว่าคน

๔.๑.๕ ข้อมูลที่ได้รับจากการตรวจเยี่ยม เรือนจำกลางขอนแก่น โดยฟังบรรยายสรุปการสอบถามจากผู้อำนวยความสะดวกและเจ้าหน้าที่ประจำและการสำรวจสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๒๐

ตารางที่ ๒๐ เรือนจำกลางขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	- มีการใช้เครื่องพันธนาการบ้าง เมื่อคุมผู้ต้องขังออกนอกเรือนจำ และเมื่อผู้ต้องขังมีพฤติกรรมทำร้ายตนเองหรือมีพฤติการณ์เสพยาเสพติดซึ่งอาจคลุ้มคลั่งเป็นอันตรายกับผู้อื่น - ไม่มีการขังเดี่ยวและไม่มีห้องขังเดี่ยว หากผู้ต้องขังทำผิดวินัยจะใช้วิธีการแยกขังเป็นกลุ่มหรือขังซอย	- การจำขังต้องทำโดยคณะกรรมการใช้เครื่องพันธนาการ มีการพิจารณาระยะเวลา และให้รายงานกรมฯ ทุกเดือน	- ระยะเวลาการจำตรวจเต็มที่ต้องเกินไม่เกิน ๓ เดือน โดยปกติจะพิจารณาทุก ๑๕ วัน - ต้องไม่มีการลงโทษอื่นพร้อมการจำขัง	
มาตรการคุ้มครองผู้ต้องขัง	- อธิบายข้อมูลให้ผู้ต้องขัง เกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับ สิทธิ แก่ผู้ต้องขังใหม่ช่วง ๑ เดือนแรก ส่วนผู้ต้องขังอื่นใช้การชี้แจงหน้าแถวเสี่ยงตามสาย และบอร์ดประชาสัมพันธ์ - ลงโทษทางวินัยมีคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงและคณะกรรมการกลั่นกรอง - มีช่องทางร้องเรียนและร้องทุกข์ เช่น ตู้รับเรื่องร้องทุกข์ ทำผ่านเจ้าหน้าที่	- นอกจากการชี้แจงหน้าแถว และการอธิบายกฎระเบียบตอนอบรมผู้ต้องขังเข้าใหม่แล้ว อาจจัดทำคู่มือการใช้ชีวิตในเรือนจำ โดยเน้นย้ำถึงสิทธิประโยชน์หากทำดีเพื่อให้ผู้ต้องขังมีความประพฤติดีในกฎระเบียบ	- เน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ยึดหลักปฏิบัติตามกฎหมาย ทำตามขั้นตอนเพื่อเป็นเกราะคุ้มกันการโดนร้องเรียน	

ตารางที่ ๒๐ เรือนจำกลางขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการเยี่ยม	หมายเหตุ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	- มีความจุเก็ลย้าย ๑,๖๐๐ คน โดยมีผู้ต้องขังรวมทั้งสิ้น ๒,๒๘๑ คน - มีมุ้งลวด พัดลม ห้องส้วมภายใน ห้องขัง และจัดเวรทำความสะอาดทุกวัน	- มีการกำหนดสิ่งของที่จะสามารถเอาเข้าไปในเรือนนอนได้ - ตู้เก็บของส่วนตัวของผู้ต้องขังไม่เพียงพอ - มีการยกเรือนสอขึ้นเพื่อให้ผู้ต้องขังนอนได้อย่างเพียงพอ	- แม้อัตรากับความจุจะต่างกันไม่มาก แต่ด้วยสภาพพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่ในตัวเมือง ทำให้การจัดการจัดการและมาตรการป้องกันสิ่งของต้องห้ามเป็นระบบและมีความเข้มข้น	
อนามัยและสิ่งแวดล้อม	- ได้จัดเลี้ยงอาหาร ๓ มื้อ และได้รับการรับรองด้านโภชนาการจากหน่วยงานภายนอก - มีระบบการกำจัดขยะโดยมีบ่อพัก และมีรถนำเอาไปทิ้งและมีบ่อบำบัดน้ำเสีย - น้ำดื่มนำใช้เป็นน้ำประปาโดยมีเครื่องกรองน้ำ - มีเวรทำความสะอาดเรือนนอนเป็นประจำทุกวันโดยผู้ต้องขังเอง - มีการฉีดพ่นยากำจัดแมลงอย่างน้อย ปีละ ๔ ครั้ง	- เนื่องจากเป็นเรือนจำที่อยู่ในภาคอีสาน อาหารแต่ละมื้อจะรับประทานพร้อมกับข้าวเหนียว ซึ่งผู้ต้องขังบางคนอาจจะรับประทานลำบาก - โรงอาหารในแดนหญิงมีที่นั่งไม่เพียงพอ ผู้ต้องขังหญิงส่วนหนึ่งต้องนั่งกับพื้น	- สภาพบรรยากาศการใช้ชีวิตของผู้ต้องขังในแดนหญิงค่อนข้างมีความแออัดครว แม้จะมีความสะอาดจัด ปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อไม่ให้น่าอยู่ - จัดหาหนังสือต่างๆ โดยการขอรับบริจาคจากหน่วยงานภายนอก และจัดระบบห้องสมุดเพื่อให้สามารถใช้	

ตารางที่ ๒๐ เรือนจำกลางขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กิจกรรมฟื้นฟูพัฒนานิสัย	- ใหเ้เยี่ยมญาติในเวลาราชการ และ ให่ฝากของเยี่ยมได้ - มีร้านค้าส่งเคราะห์ผู้ต้องขัง - มีอาคารเยี่ยมญาติโดยเฉพาะ มีความปลอดภัยและได้มาตรฐาน - มีผู้ต้องขังช่วยงานเจ้าหน้าที่ - การให้การศึกษาทิ้งสายสามัญและวิชาชีพ	- ห้องสมุดในแดนหญิงมีหนังสือน้อยเกินไป - การส่งเคราะห์เด็กอ่อนติดผู้ต้องขังไม่มีห้องแยก แต่ทำเป็นไม้กั้นพื้นที่ - การฝึกวิชาชีพที่พอได้ผลคือการฝึกวิชาชีพพระยะสัน การฝึกกระยะยาวไม่มีเป้าหมายเป็นการทำงานไปเรื่อยๆ เพื่อฆ่าเวลาของผู้ต้องขัง	- เมื่อมีการอนุญาตให้มีของเยี่ยมได้จะต้องมีมาตรการที่เข้มงวดในการตรวจค้นยาเสพติดที่อาจแฝงเข้ามาในเรือนจำ - ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และสร้างหลักสูตรที่น่าสนใจในการฝึกอบรมวิชาชีพ	
บริการด้านการแพทย์	- มีสถานพยาบาลที่ได้มาตรฐานมีเครื่องมือทันสมัย สะอาดเป็นระบบคล้ายโรงพยาบาล มีห้องทันต กรรมโดยเฉพาะ - มีแพทย์เข้ามาตรวจรักษาโรคทั่วไป โรคทันตกรรมเป็นประจำทุกเดือน	- ขั้นตอนการส่งตัวผู้ต้องขังไปรักษาในทัณฑสถานโรงพยาบาลที่เรือนจำกลางคลองไผ่ จ. นครราชสีมา กระทำได้ยาก - มีห้องผู้ป่วยใน และห้องแยกผู้ป่วยติดเชื้อ	- ขึ้นชมในการทำงานของเจ้าหน้าที่พยาบาลเรือนจำซึ่งมีความทุ่มเท และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตัวเองเป็นอย่างดี	
เจ้าหน้าที่เรือนจำ	- มีเจ้าหน้าที่ ๑๕๑ คน และผู้ต้องขัง ๒,๒๘๑ คน เป็นสัดส่วน ๑: ๑๕ คน	- เนื่องจากอัตราส่วนที่ไม่สมดุลระหว่างผู้ต้องขังกับเจ้าหน้าที่ทำให้ในแต่ละวัน เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานอย่างหนัก และจะเป็นภาระอย่างมากหากทางต้องนำตัวผู้ต้องขังออกไปศาลหรือไปรักษาตัวยังโรงพยาบาล (๒:๑)	- อาจให้มีระบบประกันชีวิตเจ้าหน้าที่ รวมถึงสวัสดิการต่างๆเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ และเป็นหลักประกันในการทำงานหนัก	- ผู้บัญชาการเรือนจำกลางขอนแก่น ต้องไปดำรงตำแหน่งรักษาราชการแทนผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดร้อยเอ็ดอีกหนึ่งตำแหน่ง แสดงถึงภาระงานที่มาก

๔.๒ ทักษสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น (วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕)

๔.๒.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๔.๒.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาดังกล่าว ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลียาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๔.๒.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๔.๒.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น

๔.๒.๔.๑ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น เป็นหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลาง กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม โดยที่หน้าที่หลักคือการควบคุมนักโทษเด็กชายที่กระทำความผิดเกี่ยวกับพระ ราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ที่ศาลได้พิจารณาถึงที่สุดแล้ว ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และทำการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ แก้ไขพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้สามารถเข้ากับบุคคลหรือสังคมทั่วไปได้ อย่างปกติสุขเมื่อพ้นโทษออกไป ตลอดจนการบริหารงานให้เป็นไปตามเป้าและนโยบายของกรมราชทัณฑ์

๔.๒.๔.๒ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น ตั้งอยู่เลขที่ ๑๑๗ ถนนศรีจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ทิศเหนือและตะวันตกติดเรือนจำกลางขอนแก่น ทิศใต้ติดถนนศรีจันทร์ ทิศตะวันออกติดถนนสาธารณะ (ซอยชุมชนข้างเรือนจำ) ห่างจากโรงพยาบาลขอนแก่น ประมาณ ๓๐๐ เมตร มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๑๕ ไร่ ๒ งาน แบ่งเป็นพื้นที่ภายในกำแพง ๙ ไร่ และพื้นที่ภายนอก ๖ ไร่ ๒ งาน ซึ่งมีสิ่งปลูกสร้างประกอบด้วย บ้านพักข้าราชการ จำนวน ๔๖ หลัง นอกจากนั้น ทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น ยังมีที่ดินที่อยู่ในความรับผิดชอบดูแลอีก ๑ แห่ง คือที่ดินของเรือนจำชั่วคราว "ป่าช้าบ้านหินขาว" เนื้อที่จำนวน ๘๐ ไร่ ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการประสานกับสปก.ขอนแก่น ระบบความมั่นคงของทัณฑสถาน มีกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็กสูง ๕.๓๐ เมตร ยาว ๕๑๒ เมตรภายในแบ่งออกเป็น ๓ แดน แต่ละแดนมีรั้วตาข่ายล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง บริเวณรอบแนวกำแพงติดตั้งระบบสายไฟฟ้าแรงสูงขนาด ๑๐,๐๐๐ เมกกะวัตต์ พร้อมไฟฟ้าแสงสว่างตลอดแนวกำแพง

๔.๒.๔.๓ ท้นทสถนบำนัดพิเศษชนแก่น มีภะรณห์หรือควมรับผิดชอบ ตมที่กรมราชทัณฑ์มอบหมย คือควมคุมและบำนัดพื้นฟูสมรรถภพนักโทษเด็ดขดขย ที่กระทำ ควมผิดพระราชบัญญัติยาสเสพติดให้โทษในเขตท่วภคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๑๙ จังหวัด ที่มี กำนัดโทษจำคุก ตั้งแต่ ๓ เดือน ถึงกำนัดโทษจำคุก ๑๐ ปี โดยมีหน้ที่ควมรับผิดชอบคือ ปฏิบัติ ต่ผู้กระทำผิดให้เป็นไปตมคำพิพคษหรือคำสั่งตม กฎหมย โดยดำนเนินการตมกฎหมยว่ดว้ย การราชทัณฑ์ และกฎหมยอื่นที่เกี่ยวข้อง กำนัดนchwทงปฏิบัติต่ผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับ กฎหมย ระเบียบข้อบังคับ นโยบายของกระทรวง หลักอชญวทยาและหลักทัณฑ์วทยา ตลอดจน ข้อกำนัดมตรฐนชั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่ผู้ต้องขัง และข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องขององค์การ สหประชาชาติ ดำนเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการและการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง ปฏิบัติการอื่นใดตมที่ กฎหมยกำนัด ให้เป็นอำนจหน้ที่ของเรือนจำ หรือที่กรมราชทัณฑ์มอบหมย ปัจจุบันมีผู้ต้องขัง รวม ๘๑๔ คนจากควมจุเกลีย้ยย ๘๘๒ คน และมีเจ้หน้ที่ปฏิบัติงนรวมทั้งสิ้น ๕๙ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕)

๔.๒.๕ ข้อมูลที่ได้รับจากการตรวจเยี่ยม ท้นทสถนบำนัดพิเศษชนแก่น โดยฟัง บรรยายสรุป การสอบถมจากผู้อำนวยการและเจ้หน้ที่ประจำ และการสำรวจสถนที่ปรกฏผล ดังตมรทงที่ ๒๑

ตารางที่ ๒๑ ทิศสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง	- มีการใช้เครื่องพันธนาการตามความจำเป็น ทั้งนี้ตาม พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ ๒๕๗๙ มาตรา ๑๔ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๒ ข้อ ๒๕, ๒๗ และ ๒๘ - มีการขังเดี่ยว โดยพบผู้ต้องหาที่ถูกขังเดี่ยว ๑ ราย ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้	- ในกรณีจำเป็นต้องควบคุมตัวออกไปภายนอกเรือนจำหากเป็นผู้ต้องขังที่มีโทษเบาจะใส่เพียงกุญแจมือ - เวลามาผู้ต้องขังไปเพื่อความปลอดภัยขึ้นศาลศาลมักร้องขอให้มีการใส่ตรวนแก่ผู้ต้องขังก่อน	- ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบเครื่องพันธนาการใหม่ แต่ยังคงรักษาวัตถุประสงค์การใช้งานไว้เช่นเดิม เช่น กุญแจมือ	
มาตรการคุ้มครองผู้ต้องขัง	- ในการอบรมผู้ต้องขังเข้าใหม่จะมีการอธิบายข้อมูลและกฎเกณฑ์ในการใช้ชีวิตภายในทัณฑสถาน ด้านต่างๆให้ผู้ต้องขังทราบ - ลงโทษทางวินัยมีคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงและคณะกรรมการกลั่นกรอง - มีช่องทางร้องเรียนและร้องทุกข์ เช่น ตู้รับเรื่องร้องทุกข์ ทำผ่านเจ้าหน้าที่	- การรับเรื่องราวร้องเรียน หรือร้องทุกข์ของผู้ต้องขัง จะดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงฯ ข้อ ๑๐๒ ถึงข้อ ๑๒๖ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ร้องเรียนหรือร้องทุกข์ได้ตามสิทธิ ในกรณีที่ผู้ต้องขังต้องการร้องทุกข์ไปยังหน่วยงานภายนอกโดยการเรื่อง “ลับ” จะต้องดำเนินการส่งไปยังหน่วยงานดังกล่าวตามความประสงค์ของผู้ต้องขัง และเมื่อมีคำสั่งหรือคำชี้แจงจากคำร้องทุกข์ เรื่องราวจากหน่วยงานภายนอก จะต้องรับแจ้งแก่ผู้ต้องขังนั้นทันที	- รมัตรงวังข้อปฏิบัติโดยต้องยึดหลักกฎหมายที่มีอยู่เป็นสำคัญ หากการกระทำใดที่ล่อแหลมหรือเป็นการฝ่าฝืนก็ขออย่าทำเพราะปัจจุบัน การสื่อสารรวดเร็วมาก และช่องทางของการร้องเรียนก็มีมากขึ้น	

ตารางที่ ๒๑ ทฤษฎสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
เจ้าหน้าที่เรือนจำ	- มีเจ้าหน้าที่ ๕๙ คน และผู้ต้องขัง ๙๑๔คน เป็นสัดส่วน ๑: ๑๕ คน - มีบ้านพักข้าราชการจำนวน ๔๖ หลัง	- จัดให้เจ้าหน้าที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรของกรมราชทัณฑ์และอบรมด้านความรู้และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม - สร้างมาตรการจูงใจสวัสดิการที่ดีให้แก่เจ้าหน้าที่อื่นนอกเหนือจากข้าราชการเพื่อเพิ่มขวัญกำลังใจ - มีความมุ่งมั่น ไม่ท้อแท้ในกระบวนการปฏิบัติงาน โดยยึดกรอบกฎหมายเป็นหลัก ประชุมเรียนจำจะแข็งแกร่งได้ ไม่ใช่เพราะเทคโนโลยี แต่เป็นการปฏิบัติเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องเข้มแข็งในการปฏิบัติหน้าที่	

๕. จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๕.๑ เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี (วันที่ ๑๙ ก.ค.๕๕)

๕.๑.๑ พล.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานอนุกรรมการปฏิบัติการยุทธศาสตร์ด้านสิทธิในกระบวนการยุติธรรม หัวหน้าคณะตรวจเยี่ยมจาก กสม. กล่าวถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ว่าประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ซึ่งมีผลผูกพันให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการปฏิบัติตามข้อบัญญัติตามอนุสัญญาดังกล่าว

๕.๑.๒ การตรวจเยี่ยมสถานคุมขังตามอนุสัญญานี้ ควรทำโดยองค์กรที่เป็นอิสระ เช่น กสม. และทำได้หลายแนวทาง กล่าวคือ ๑) การตรวจเยี่ยมโดยไม่บอกล่วงหน้า อันเป็นแนวทางตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับนี้ ๒) การตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ และ ๓) การตรวจเยี่ยมเมื่อมีการร้องเรียน สำหรับการตรวจเยี่ยมครั้งนี้เป็นการตรวจเยี่ยมเชิงกลียาณมิตรเน้นตรวจเยี่ยมเชิงป้องกันการกระทำทรมานที่อาจเกิดขึ้นในสถานคุมขัง

๕.๑.๓ สถานคุมขังที่อยู่ในข่ายการเป็นสถานที่เสี่ยงต่อการกระทำทรมานตามอนุสัญญานี้ ประกอบด้วย เรือนจำ สถานีตำรวจ ด้านตรวจคนเข้าเมือง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ค่ายกักกัน และโรงพยาบาลจิตเวช

๕.๑.๔ ลักษณะทางกายภาพและกระบวนการทำงานของเรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี

๕.๑.๔.๑ เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ ณ เลขที่ ๗๘ ถนนดอนนก อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ๘๔๐๐๐ มีพื้นที่ใช้ประโยชน์ จำนวน ๑๗ ไร่ ๓ งาน ๔ ตารางวา แบ่งเป็นพื้นที่ภายในเรือนจำ ๑๐ ไร่ ๒ งาน ๖๐ ตารางวา พื้นที่ภายนอกเรือนจำ ๗ ไร่ ๔๔ ตารางวา

๕.๑.๔.๒ ภารกิจของเรือนจำกลางสุราษฎร์ธานีได้แก่ การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งตามกฎหมาย โดยดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการราชทัณฑ์และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง การกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ นโยบายกระทรวง กรม หลักอาชญาวิทยา หลักทัณฑวิทยา ตลอดจนข้อกำหนด มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติ และการดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้ต้องขัง โดยปัจจุบันเรือนจำ มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ทั้งหมด ๑๓๓ นาย และ จำนวนผู้ต้องขังทั้งสิ้น ๒,๗๖๙ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑๙ ก.ค. ๕๕)

๕.๑.๕ ข้อมูลที่ได้รับจากการตรวจเยี่ยม เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี โดยฟังบรรยายสรุป การสอบถามจากผู้บัญชาการเรือนจำและเจ้าหน้าที่ประจำ และการตรวจเยี่ยมสถานที่ ปรากฏผล ดังตารางที่ ๒๒

ตารางที่ ๒๒ เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะตรวจเยี่ยม	หมายเหตุ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	- เรือนจำรองรับผู้ต้องขังได้ ๑,๖๐๐ คนแต่ปัจจุบันมีผู้ต้องขังกว่า ๒,๗๐๐ คน - แม้จะมีมุ้งลวด พัดลม ห้องส้วม ภายในห้องขัง แต่ความแออัดอย่างมากผู้ต้องขังไม่มีที่นอน ต้องทำเป็นสองชั้นแต่ก็ไม่พอ	- เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่ใจกลางเมือง และรวิำแห่งอยู่ติดกับสถาบันการศึกษา อาคารบ้านเรือนประชาชน ทำให้ประสบปัญหาในเรื่องการลักลอบขว้างสิ่งของผิดกฎหมาย โดยเฉพาะยาเสพติดเป็นจำนวนมาก - ห้องนอนซึ่งถูกตัดแปลงเป็น ๒ ชั้น แต่ก็ยังเต็มไปด้วยสิ่งไม่มีที่นอน ต้องนำเอาเปลมาผูกกับเสาและซีกรงขังเพื่อจะได้หลับนอนได้	- ทำข้อมูลตัวเลขบันทึกเกี่ยวกับตัวเลขและการใช้พื้นที่ซึ่งแออัดให้ชัดเจนเพื่อจะได้เป็นข้อมูลนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	- แม้จะมีผู้ตรวจราชการจากกรมและกระทรวงมาตรวจปีละ ๑-๒ ครั้งแต่งบประมาณเรือนจำก็จะได้รับการพิจารณาในลำดับล่างๆ - สถานที่ตั้งจำนวนผู้ต้องขังไม่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ควบคุมและฟื้นฟูให้มีประสิทธิภาพ ควรต้องย้ายที่ตั้งใหม่ - มีกล้องวงจรปิดแต่ไม่ทั่วถึง - ยาไอซ์กำลังแพร่ระบาด
อนามัยและสิ่งแวดล้อม	- ได้จัดเลี้ยงอาหาร ๓ มื้อ โดยประมาณสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง โดยจากนักโทษ มีสาธารณสุขตรวจมีการกำจัดขยะโดยนำรถมาขนออกไป แต่ยังมีตกค้างอยู่บ้าง - มีปัญหาในเรื่องของสุขอนามัย น้ำดื่ม น้ำกินมีอยู่อย่างจำกัด - มีแรงเสียดทานผู้ต้องขังจำนวนมาก ทำให้นั่งไม่เพียงพอ	- ท่อน้ำประปาชำรุดกว้าง ๔ นิ้วแต่รองรับผู้ต้องขังจำนวน กว่า ๒,๗๐๐ คน น้ำไหลน้อย - เนื่องจากน้ำที่ใช้ดื่มกินไม่พอ ผู้ต้องขังบางส่วนจึงต้องซื้อน้ำกิน - ไม่มีบ่อบำบัดน้ำเสีย มีแต่ถังดักไขมัน แต่ยังไม่ได้รับการรื้อเรียนเรื่องสุขอนามัยจากชุมชนข้างเคียง - แบ่งรอบรับประทานอาหารเป็นมื้อละ ๒ รอบ บางส่วนไม่มีที่นั่งในโรงอาหาร	- ทำข้อมูลตัวเลขบันทึกเกี่ยวกับสาธารณสุขโรคที่ขาดแคลนให้ชัดเจนเพื่อจะได้เป็นข้อมูลนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	

ตารางที่ ๒๒ เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการ	หมายเหตุ
กิจกรรมฟื้นฟูพัฒนานิสัย	- การฝึกอาชีพหลักสุดระยะสั้น/ยาว เช่น ช่างไฟฟ้า เย็บปัก ปู กระเบื้อง แปรรูปอาหาร ช่างไม้ ช่างเฟอร์นิเจอร์ สานหวายฯ - การศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ จากผู้ไม่รู้หนังสือจนถึงระดับปริญญาตรี - ศาสนาอิสลามมีห้องละหมาดและมีโต๊ะอีมาม์มาทุกเดือน - เปิดให้เยี่ยมญาติได้ทุกวัน - โครงการฟอสมน้อง เรือนจำสีขาว - ฝึกวินัยผู้ต้องขัง - โครงการสอนศาสนา ๓ ศาสนา (ได้รับรางวัล)	- เรือนจำไม่แดงของเยี่ยมทำให้ต้องทำการตรวจสอบการลักลอบเอาสิ่งของต้องห้ามซุกซ่อนเข้ามากับของเยี่ยมอย่างหนัก เจ้าหน้าที่เกิดความเหนื่อยล้า - การฝึกวิชาชีพจะดำเนินการเท่าที่ทำได้เนื่องจากสถานที่และอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้น ผู้ต้องขังต้องนั่งอย่างแออัดแออัด หันหลังชนกัน และทำให้ผู้ต้องขังมักไม่ใส่ใจ - สถานที่เยี่ยมญาติแออัด คับแคบ	- کردردของเยี่ยมบางประเภทที่เจ้าหน้าที่ทำการตรวจค้นยาก - کردردทำความร่วมมือเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก โดยตั้งเป็นยุทธศาสตร์ให้ชัดเจน ในกิจกรรมการช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูผู้ต้องขัง - เป็นปัญหาที่ทำให้หายกรมาราชทัณฑ์อย่างยิ่งกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังในทุกเรือนจำและทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา	
บริการด้านการแพทย์	- มีพยาบาลประจำ ๓ คน และ นักจิตวิทยา ๑ คน - มีศูนย์สุขภาพชุมชนโทราวาสมาดูแลสุขภาพเดือนละ ๑ ครั้ง	- เนื่องจากมีโรงพยาบาลศูนย์ฯ ทำให้เรือนจำอื่นๆส่งนักโทษมารักษา ซึ่งพยาบาลรวมทั้งเจ้าหน้าที่ต้องไปดูแลนักโทษ ในทุกวันต้องใช้อำลังเจ้าหน้าที่กว่า ๑๐ นาย - คนขับรถไปโรงพยาบาลไม่เพียงพอ	- หรือแนวทางในการสร้างห้องขังในโรงพยาบาลเพื่อแก้ไขปัญหา การสูญเสียกำลังเจ้าหน้าที่ในส่วนนี้	

ตารางที่ ๒๒ เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ต่อ)

หัวข้อ	สิ่งที่พบ	ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน	ข้อสังเกต/ความเห็นของคณะกรรมการเยี่ยม	หมายเหตุ
เจ้าหน้าที่เรือนจำ	- เจ้าหน้าที่ ๑๓๓ คน ต่อผู้ต้องขังกว่า ๒,๗๐๐ คน คิดเป็นอัตราส่วน ๑:๒๐	- เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ กลายเป็นความเครียด ในการปฏิบัติหน้าที่ท่ามกลางสภาวะแวดล้อมการทำงานที่กดดัน	- จัดอบรมความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนให้กับเจ้าหน้าที่ - เพิ่มสวัสดิการเพื่อพัฒนาขวัญกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่	

บทสรุป

การตรวจเยี่ยมเรือนจำ

ทั้ง ๑๐ แห่ง

บทสรุปของการตรวจเยี่ยมเรือนจำทั้ง ๑๐ แห่ง

๑. ด้านกายภาพ

๑.๑ เรือนจำทุกแห่งได้มีการปรับปรุงสภาพอาคารสถานที่เป็นไปตามมาตรฐานเรือนจำ ตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ อันสอดคล้องกับมาตรการคุ้มครองสิทธิหลายประการ เช่น มีช่องทางการร้องเรียน ห้องเยี่ยม ห้องปฐมพยาบาล ห้องฝึกอบรม สถานที่ฝึกอบรม

๑.๒ เรือนจำบางแห่งมีสภาพเก่าและคับแคบเนื่องจากมีอายุการใช้งานมานาน เป็นข้อจำกัดในการใช้งาน เช่น ทณฑสถานหญิงชลบุรี ซึ่งเดิมเป็นที่ตั้งของเรือนจำกลางชลบุรี ซึ่งก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๘๑

๑.๓ ประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำทุกแห่งขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ต้องขัง ซึ่งหากมีผู้ต้องขังเกินความจุเป็นจำนวนมากก็จะทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังและการใช้สถานที่ในแต่ละส่วนมีปัญหา เช่น ห้องคุมขัง ระบบสาธารณสุขโรค สุขภาพอนามัย ระบบการกำจัดของเสียทั้งน้ำเสีย และขยะ

๑.๔ จากผลของความแออัดในข้อ ๑.๓ ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องรับภาระเกินกว่ามาตรฐาน เกิดความตึงเครียด และเสี่ยงภัย

๒. ด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

๒.๑ เรือนจำทุกแห่งมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยเรือนจำส่วนใหญ่มีการลงโทษทางวินัยผู้ต้องขังโดยวิธีแยกขัง ขังเดี่ยว และการตีตรวน

๒.๒ ผู้ต้องขังมีสิทธิร้องเรียน ร้องทุกข์ ได้ตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ หมวด ๖ ข้อ ๑๒๐ – ข้อ ๑๒๖

๒.๓ ด้านสุขอนามัยพบว่าทุกเรือนจำจัดหาอาหารที่ได้มาตรฐานด้านโภชนาการ มีระบบการจัดการด้านสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์

๒.๔ ด้านการรักษาพยาบาลพบว่าเรือนจำส่วนใหญ่ขาดแคลนแพทย์และพยาบาล ประจำเรือนจำไม่เพียงพอ สถานที่ไม่เอื้ออำนวยกับการแยกผู้ป่วยโรคติดต่อ เช่น วัณโรค หรือโรคผิวหนัง เป็นต้น

๒.๕ เรือนจำหลายแห่งขาดบุคลากรด้านจิตเวช หรือนักจิตวิทยาสำหรับดูแล และให้คำปรึกษาแก่ผู้ต้องขัง

๒.๖ มาตรการป้องกันการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามและยาเสพติดเข้ามาภายในเรือนจำหลายแห่งมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่ต่างกัน ทั้งการงดฝากของเยี่ยม งดรับการฝากพัสดุภัณฑ์ แต่บางแห่งอนุญาตให้มีการฝากของเยี่ยมได้ เพื่อลดความตึงเครียดของผู้ต้องขังแม้จะประสบปัญหาความยากลำบากในการตรวจค้นก็ตาม โดยเน้นใช้วิธีการหาข่าวการกระทำผิด และทำการจับกุมตรวจค้นเป็นครั้งคราว

๒.๗ ทณฑสถานหญิงสองแห่งที่ไปตรวจเยี่ยม คือ ทณฑสถานหญิงพิษณุโลก และทณฑสถานหญิงชลบุรี ปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง (ข้อกำหนด

กรุงเทพฯ) ซึ่งมีผลต่อการป้องกันการกระทำทรามาน ทันทสถานการณ์ทั้งสองแห่ง ไม่มีการใช้เครื่อง
พันธนาการ ขังเดี่ยว และแยกขัง

๒.๘ ด้านการพัฒนาฟื้นฟูพฤติกรรม พบว่าเรือนจำทุกแห่งมีการใช้นักโทษที่มีความ
ประพฤติดีมาเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติงาน เช่น ทำความสะอาดอาคารที่ทำการ การ
ตรวจค้นของเยี่ยม งานประกอบอาหาร ตักอาหาร ช่วยงานสถานพยาบาล เป็นต้น

๒.๙ เรือนจำทุกแห่งมีการอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และร่วมกับกรมคุม
ประพฤติเพื่อติดตามผลภายหลังปล่อย โดยบางแห่ง เช่น เรือนจำกลางพิษณุโลกมีโครงการจ้างงาน
ผู้ต้องขังที่พ้นโทษไปแล้ว

๒.๑๐ เรือนจำทุกแห่งต้องบริหารงานภายใต้ข้อจำกัดด้านความแออัดและความไม่
มั่นคงแข็งแรงของสถานที่ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และขาดแคลนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่

๓. ด้านการคุ้มครองสิทธิอื่น ๆ

๓.๑ เรือนจำบางแห่ง มีสถานพยาบาลและพยาบาลวิชาชีพประจำเพื่อให้การดูแลรักษา
ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วย มีแพทย์จากภายนอกมาช่วยตรวจรักษาโรคทั่วไปและทันตกรรมอย่างน้อยเดือนละ
๑ ครั้ง แต่เรือนจำบางแห่งไม่มีแพทย์ หรือทันตแพทย์ ทำหน้าที่ดังกล่าว

๓.๒ เรือนจำส่วนใหญ่มีสภาพแออัด ไม่สามารถจัดประเภทสถานที่ผู้ต้องขังระหว่าง
พิจารณาคดี และนักโทษเด็ดขาด แยกให้อยู่คนละส่วนอย่างชัดเจน

๓.๓ เรือนจำทุกแห่ง รวมถึงสถานกักขัง สถานที่ควบคุมตัวเพื่อรอการตรวจพิสูจน์
อนุญาตให้ญาติเข้าเยี่ยมได้ทั้งระบบปกติ และการเยี่ยมญาติแบบใกล้ชิด เพื่อผ่อนคลายความเครียด
และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ต้องขัง

๓.๔ เรือนจำทุกแห่งมีระบบให้การศึกษา และฝึกอาชีพแก่ผู้ต้องขัง ตั้งแต่ระดับไม่รู้
หนังสือถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งสายสามัญและสายวิชาชีพ แต่เรือนจำบางแห่งมีผู้ต้องขังจำนวนมาก จน
ล้นสถานที่ของการศึกษา และสถานที่ฝึกอาชีพ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
และทั่วถึงอย่างแท้จริง

๓.๕ เรือนจำทุกแห่งมีการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังทั้งระยะสั้น และระยะยาว รวมไปถึง
การจ้างแรงงานจากหน่วยงานภายนอก มีสวัสดิการผู้ต้องขัง และเงินปันผลให้แก่ผู้ต้องขังจากการ
ทำงาน ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามมาตรฐานของเรือนจำ

๓.๖ ผู้ต้องขังของเรือนจำบางแห่งที่ออกไปทำงานภายนอก เช่น ลอกท่อระบายน้ำ ทำ
ความสะอาดสถานที่ หรือการฝึกวิชาชีพบางประเภท มักจะใช้ช่องโอกาสนี้ซุกซ่อนยาเสพติด และ
สิ่งของต้องห้าม ลักลอบนำเข้ามาในเรือนจำ

**ความเห็นประเด็นที่มีผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน สมควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเป็นกรณีเร่งด่วน
มีดังนี้ มีดังนี้**

(๑) เรือนจำส่วนใหญ่ไม่มีบริการให้คำปรึกษา หรือช่วยเหลือด้านจิตเวช มีเรือนจำบาง
แห่งเท่านั้นที่มีนักจิตวิทยาประจำ กรมราชทัณฑ์ควรเร่งรีบแก้ไขปัญหานี้เร่งด่วน โดยให้มีจิตแพทย์
หรือนักจิตวิทยา ทำหน้าที่ดังกล่าวให้ครบทุกเรือนจำ

(๒) เรือนจำบางแห่งที่ใช้เรือนจำเป็นสถานที่กักขังผู้ต้องโทษกักขังแทนค่าปรับ แม้จะแบ่งเขตติดป้ายเป็นสถานที่กักขัง แต่ในความเป็นจริงก็ยังอยู่ในรั้วกำแพง และพื้นที่เดียวกันของเรือนจำ และอยู่ภายใต้ระบบการบริหารจัดการเดียวกัน ซึ่งเป็นการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ กติการะหว่างประเทศ และกฎหมาย ควรรีบแก้ไขปัญหานี้โดยเร่งด่วน

(๓) เรือนจำบางแห่งใช้วิธีการลงโทษ หรือมีข้อปฏิบัติต่อผู้ต้องขังซึ่งมีลักษณะเป็นการเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ เช่น เจ้าหน้าที่ผู้คุมสามารถใช้กำลัง บังคับ ชูเชิฐ หากผู้ต้องขังไม่เชื่อฟัง หรือมีโอกาสสัมผัสถูกตัวผู้ต้องขัง อันอาจเป็นเหตุให้เกิดการกระทบกระทั่ง หรือทำร้ายผู้ต้องขังได้

(๔) เรือนจำบางแห่งมีน้ำดื่ม และน้ำใช้มีความสะอาด ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน เช่น ใช้ น้ำบาดาล แม้จะมีเครื่องกรองน้ำ แต่ความสะอาดไม่เพียงพอสำหรับดื่ม เช่น เรือนจำกลางราชบุรี เรือนจำกลางเขาบิน และบางเรือนจำประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง เช่น เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี เรือนจำกลางชลบุรี เรือนจำกลางเขาบิน เรือนจำกลางราชบุรี และ ทณฑสถานหญิงชลบุรีสมควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน เพื่อป้องกันปัญหาด้านสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขังที่จะตามมา

(๕) การงดฝากของเยี่ยมของเรือนจำบางแห่งเพื่อป้องกันสิ่งของต้องห้าม และยาเสพติดที่จะลักลอบส่งเข้าไป การงดดังกล่าวทำให้กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องขังทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงสมควรพิจารณาแยกแยะ และแก้ไข เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด

(๖) เรือนจำที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองมาก เช่น เรือนจำกลางราชบุรี เรือนจำกลางเขาบิน เรือนจำกลางเชียงใหม่ ทณฑสถาน ฯ เขาพริก เรือนจำกลางคลองไผ่ ทณฑสถานหญิงนครราชสีมา ฯลฯ มีปัญหาในเรื่องการติดต่อประสานงาน และการเดินทางทั้งของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ และญาติผู้ต้องขัง จึงควรจัดให้มีบริการรถรับส่งสาธารณะ โดยคิดค่าบริการที่เหมาะสมและประหยัด เพื่อการประหยัดและความสะดวกของผู้ที่จะเดินทาง

(๗) เรือนจำบางแห่งตั้งอยู่ในใจกลางเมือง เช่น เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี อยู่ติดกับอาคารร้านค้าของเอกชน และสถาบันการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาการแออัดทางด้านจราจร และการรักษาความปลอดภัยในเรื่องการขว้างปาสิ่งของต้องห้ามเข้ามาในเรือนจำ จึงควรมีการพิจารณาจัดหาสถานที่ตั้งแห่งใหม่ ให้มีความเหมาะสมทั้งในด้านความมั่นคงแข็งแรง ด้านความแออัดภายในเรือนจำ

(๘) เรือนจำหลายแห่ง ยกเว้นทณฑสถานหญิงพิษณุโลกและทณฑสถานหญิงชลบุรี ประสบปัญหาเรื่องการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในเรือนจำ พบว่าบางแห่ง เจ้าหน้าที่เรือนจำมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยโดยได้รับผลประโยชน์จำนวนมากจากผู้ต้องขังเป็นการตอบแทน จึงสมควรเร่งพิจารณาป้องกันและแก้ไขให้ได้ผลอย่างจริงจัง เช่น การแยกเรือนจำสำหรับผู้ต้องโทษยาเสพติดไว้ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสมกับการป้องกันปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดภายในเรือนจำ

(๙) เรือนจำทุกแห่ง ยกเว้นทณฑสถานหญิงพิษณุโลก มีปัญหาเรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่สถานที่ และงบประมาณไม่เพียงพอต่อการควบคุมดูแลและฟื้นฟูแก้ไขผู้ต้องขังซึ่งมีปริมาณมากเกินความจุของเรือนจำ ส่งผลให้มีปัญหาการปฏิบัติงานทุกด้านไม่สามารถสนองตอบภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน จึงสมควรมีแผนงานแก้ไขปัญหานี้ในภาพรวมของทุกเรือนจำ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล เป็นกรณีเร่งด่วนตามลำดับความสำคัญ

(๑๐) ควรนำหลักการเรื่องเรือนจำภาคเอกชนมาใช้กับผู้ต้องขังระหว่างคดี ซึ่งจะช่วยให้สามารถแยกผู้ต้องขังระหว่างคดีออกจากนักโทษเด็ดขาดได้อย่างแท้จริง เป็นไปตามหลักปณิธานสากล กติการะหว่างประเทศ ฯ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๔ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพันธกรณีระหว่างประเทศ

(๑) ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และการจับกุมยาเสพติดมีจำนวนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาโดยตรงต่อกรมราชทัณฑ์ เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และสถานที่ซึ่งใช้คุมขังนั้นไม่สามารถเพิ่มขึ้นตามปริมาณผู้ต้องขังได้ ทำให้เกิดสภาพแออัดในเรือนจำ และมีปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมาก เช่น การลักลอบค้ายาเสพติด การสร้างเครือข่ายและเรียนรู้อาชญากรรมระหว่างผู้ต้องขังยาเสพติด และผู้ต้องขังในคดีทั่วไป โดยเจ้าหน้าที่ผู้คุม ซึ่งต้องปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ต้องขังเหล่านั้นทุกวัน ย่อมมีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดนั้นด้วย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหามาตรการป้องกันปัญหาเหล่านี้ให้ได้ผลอย่างจริงจัง เช่น การคัดแยกผู้ต้องขังคดียาเสพติดรายใหญ่ นำตัวไปคุมขังยังเรือนจำเฉพาะที่ออกแบบพิเศษทั้งอาคารสถานที่ และมีเทคโนโลยีซึ่งป้องกันการลักลอบติดต่อสื่อสาร เพื่อตัดวงจรยาเสพติด ส่วนผู้ต้องขังคดีทั่วไปก็แยกไปอีกส่วนหนึ่ง โดยมีหลักการว่า ต้องแยกผู้ต้องขังในคดีทั่วไปกับผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดออกจากกันในทุกเรือนจำ และที่สำคัญในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ต้องขังจะต้องมีเกณฑ์คัดเลือกเป็นพิเศษโดยเฉพาะด้วย

(๒) ปัญหาปริมาณผู้ต้องขังเกินความจุของเรือนจำ ทำให้เกิดความแออัดและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการควบคุมดูแลแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัย ตามมาตรฐานพื้นที่นอนต่อคน ปัจจุบันความจุของกรมราชทัณฑ์อยู่ที่ ๒.๒๕ ตารางเมตรต่อคน และความจุเฉลี่ยย้ายอยู่ที่ ๑.๒๐ - ๑.๑๕ ตารางเมตรต่อคน ซึ่งคับแคบ และต่ำกว่ามาตรฐานของกรมราชทัณฑ์ จึงควรพิจารณานโยบายอาญากระบวนการยุติธรรมของประเทศ โดยมุ่งเน้นการหันเหออกจากกระบวนการยุติธรรม (Diversion from Criminal Justice Process) ไม่ควรมุ่งใช้วิธีลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการคุมขังในเรือนจำ แต่ควรเปลี่ยนวิธีการลงโทษโดยจำแนกตามฐานความผิด และพฤติการณ์การกระทำความผิด ใช้เรือนจำเฉพาะสำหรับอาชญากรที่ก่อความไม่ปลอดภัยจริง ๆ เท่านั้น

(๓) ปรับปรุงระบบการแยกประเภทและการย้ายผู้ต้องขัง โดยแยกสถานที่กักขังสถานที่ควบคุมผู้รอตรวจพิสูจน์ ผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับ ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ออกจากนักโทษเด็ดขาด เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๔) ให้ความสำคัญกับระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องโทษเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นการพัฒนาผู้ต้องโทษกลับสู่สังคม โดยมีระบบการศึกษา การฝึกวิชาชีพ การอบรมและพัฒนาจิตใจ เป็นต้น

(๕) ปรับเปลี่ยนวิธีการดูแลผู้ต้องขังและผู้ต้องโทษที่เจ็บป่วย ระหว่างรักษาตัวที่โรงพยาบาลภายนอก เช่น จัดให้มีห้องสำหรับผู้ป่วยซึ่งมีความมั่นคงแข็งแรง แยกจากห้องผู้ป่วยทั่วไปของโรงพยาบาล เพื่อลดภาระของเจ้าหน้าที่ผู้คุมซึ่งมีน้อยอยู่แล้ว รวมไปถึงการใช้เครื่องพันธนาการที่ไม่ประจานผู้ป่วยขณะอยู่ในโรงพยาบาล

(๖) จัดให้มีระบบใช้ภาคเอกชนควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี (เรือนจำเอกชน)

(๗) ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อรองรับผลผลิตที่ได้จากการฝึกอาชีพของผู้ต้องขัง และเป็นตลาดแรงงานของผู้พ้นโทษเข้าทำงาน เป็นแหล่งรับซื้อและตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผู้ต้องขัง รวมถึงสร้างภาพลักษณ์และมาตรฐานให้สังคมเกิดความเชื่อถือ เข้าใจ ศรัทธาและยอมรับให้ผู้ต้องขังซึ่งพ้นโทษไปแล้วเข้าทำงานด้วย โดยสนับสนุนนโยบายเน้นหนักในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรราชทัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

(๘) มีระบบสับเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่เรือนจำให้เกิดความจำเจ และสร้างความคุ้นเคยหรืออิทธิพล ในเรือนจำ

(๙) พัฒนาระบบและวิธีรับของเยี่ยมผู้ต้องขังเพื่อควบคุมการลักลอบนำยาเสพติดและสิ่งต้องห้ามเข้าเรือนจำ โดยอาจกำหนดห้ามสิ่งของเยี่ยมบางประเภทซึ่งสามารถซุกซ่อนสิ่งผิดกฎหมายได้ง่าย แต่ตรวจค้นยาก และแจ้งข้อกำหนดดังกล่าวให้ญาติ ผู้ต้องขัง และผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า

(๑๐) พิจารณาใช้เครื่องพันธนาการอย่างอื่นแทนการใส่โซ่ตรวนในเรือนจำ โดยอาจปรับเปลี่ยนลักษณะของเครื่องพันธนาการชนิดอื่นที่มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน

(๑๑) จัดให้มีสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังที่มีอาการทางจิต และประสาท โดยมีบุคลากรด้านจิตเวช หรือจิตแพทย์ ดูแลโดยเฉพาะ หรือจัดส่งไปยังโรงพยาบาลโรคจิต

(๑๒) เร่งแก้ไขปัญาเจ้าหน้าที่เรือนจำไม่เพียงพอ มีค่าตอบแทนต่ำ และมีภาวะเสี่ยงภัย จึงควรมีหลักเกณฑ์และคุณสมบัติโดยเฉพาะสอดคล้องกับลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติ มีสวัสดิการและค่าตอบแทนที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้เจ้าหน้าที่เพื่อประสิทธิภาพในการทำงาน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขัง เพื่อแก้ไขข้อจำกัดในเรื่องจำนวนบุคลากร

(๑๓) จัดให้มีระบบประกันชีวิตของเจ้าหน้าที่เรือนจำที่มีภาวะเสี่ยงภัยจากงานในหน้าที่รับผิดชอบด้วย รวมทั้งพิจารณา เรื่องสิทธิประโยชน์อื่นอันสมควรอย่างอื่น

